

Mötesbok: Kommunfullmäktige (2024-03-25)

Kommunfullmäktige

Datum: 2024-03-25

Plats: Sessionssalen

Kommentar:

Dagordning

Kallelse

Kallelse Kommunfullmäktige 2024-03-25	3
---------------------------------------	---

Ärenden

30/24 Fastställande av dagordning	5
31/24 Anmälan av nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige	6
32/24 Anmälan av nya motioner	7
33/24 Anmälan av nya interpellationer	8
34/24 Besvarande av interpellationer	9
35/24 Fråga	10
36/24 Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)	11
37/24 Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)	19
38/24 Svar på motion om att minska emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)	26
39/24 Rapporter om gynnande beslut om bistånd som inte verkställts 2023, kv 4	104
40/24 Donation Ryttmästarbostället	121
41/24 Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning	161
42/24 Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024	177
43/24 Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt	188
44/24 Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier	194
45/24 Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier	198
46/24 Redovisning av motioner och medborgarförslag under beredning 2024, april	201
47/24 Anmälningsärenden kommunfullmäktige 25 mars 2024	205
48/24 Valärenden	222
49/24 Avslutning	223

Kallelse och ärendelista till

Kommunfullmäktige

Tid: 2024-03-25 kl. 18:00

Plats: Sessionssalen

Ledamot som inte kan närvara vid sammanträdet skall själv kontakta gruppledare.

Dagordning		
Inledning Mötets öppnande Val av justerare Närvarokontroll		
Ärenden		
1		Fastställande av dagordning
2		Anmälan av nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige
3		Anmälan av nya motioner
4		Anmälan av nya interpellationer
5		Besvarande av interpellationer
6		Fråga
7	KS2023.0150	Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD) <i>Politiskt föredragande: Theres Sahlström (M)</i>
8	KS2023.0165	Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V) <i>Politiskt föredragande: Johan Ask (S)</i>
9	KS2023.0192	Svar på motion om att minska emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V) <i>Politiskt föredragande: Johan Ask (S)</i>
10	KS2023.0035	Rapporter om gynnande beslut om bistånd som inte verkställts 2023, kv 4 <i>Politiskt föredragande: Lene Lorentzen (S) och Anita Löfgren (S)</i>

11	KS2023.0232	Donation Ryttmästarbostället <i>Politiskt föredragande: Johan Ask (S)</i>
12	KS2024.0085	Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning <i>Politiskt föredragande: Theres Sahlström (M)</i>
13	KS2024.0114	Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024 <i>Politiskt föredragande: Theres Sahlström (M)</i>
14	KS2024.0130	Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt <i>Politiskt föredragande: Theres Sahlström (M)</i>
15	KS2024.0162	Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier <i>Politiskt föredragande: Anders Karlsson (M)</i>
16	KS2024.0163	Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier <i>Politiskt föredragande: Anders Karlsson (M)</i>
17	KS2024.0039	Redovisning av motioner och medborgarförslag under beredning 2024, april
18	KS2024.0005	Anmälningsärenden kommunfullmäktige 25 mars 2024
19		Valärenden <i>Politiskt föredragande: Anders Karlsson (M)</i>
20		Avslutning

Skövde, 2024-03-15

Monica Green
Ordförande

Camilla Arvidsson
Sekreterare

Denna behandling '30/24 Fastställande av dagordning' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '31/24 Anmälan av nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '32/24 Anmälan av nya motioner' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '33/24 Anmälan av nya interpellationer' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '34/24 Besvarande av interpellationer' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '35/24 Fråga' har inget tjänsteutlåtande.

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-22**

Diarienummer: **KS2023.0150-7**

Handläggare: **Claes Clausen**

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)

Beredning samhällsbyggnads förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige anser motionen besvarad.

Sammanfattning

Området Simsjön finns med i leveransplanen (Strategisk plan med budget 2024-2026) från 2030 och framåt.

Bakgrund

Sverigedemokraterna Per-Henrik Hallberg och Jerzy Kucier har i en motion till fullmäktige yrkat på att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att skyndsamt inleda arbete med framtagande av en eller flera detaljplaner för området runt Simsjön.

Motiv till motionen är den utveckling som skett i Simsjöområdet under 30 års tid.

Vid beredningen av motionen har Sektor samhällsbyggnads ledningsgrupp varit delaktiga.

Motivering till beslut

Innan detaljplaner i området kring Simsjön kan tas fram behöver ett antal frågor utredas. I en planering så behöver kommunen ta ställning till ett antal frågor som kommer med ett utökat användande av området. Det gäller tillgången till bra kommunikationer, insatsvägar, tillgång till samhällstjänster som skolor, sophämtning, vatten och avlopp mm och förmodligen även frågor om en fortsatt utveckling av området.

Sektor samhällsbyggnad har utfört en utredning gällande planeringsförutsättningar för hur kommunen går vidare med Simsjöområdet.

Arbetet med att utveckla Simsjön är en viktig del i Skövde framtida utveckling, som behöver stöd i ett mer översiktligt dokument.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)

Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-22**

Diarienummer: **KS2023.0150-7**

Handläggare: **Claes Clausen**

Handläggare

Claes Clausen

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

Motion till Skövde kommunfullmäktige

Framtagande av detaljplan, Simsjöns fritidsområde.

Simsjöns fritidsområde sydväst om Skövde är ett sedan många år populärt och attraktivt fritidsområde i kommunen. Bebyggelsen av fritidshus började redan på 1930-talet och tog fart rejält under 1940 och 50 talet och vägsystemet i området blev i stora delar klart under 1960-talet.

Området bestod från början främst av kommunala arrendetomter, men 1993 togs områdesbestämmelser fram, med bl.a syfte att möjliggöra friköp av de kommunala arrendetomterna. I områdesbestämmelserna från 1993 står också att de syftar till att "utgöra juridiskt stöd för redovisning av hur markanvändningen, bebyggelse och fastighetsbildning skall regleras inom Simsjöområdet". Det fastslogs att området är och skall förbli ett friluftsområde med fritidsbebyggelse och att det i princip ansågs vara fullbebyggt. Gemensamhetsanläggningar skulle omfatta vägar, anordningar för avfalls och latrinhantering samt sommarvattenledningar. I bestämmelserna står också att läsa att huvudbyggnad får vara max 50kvm, uthus 20kvm och en friggebod på 10kvm. Vatten skulle tillgå vid gemensam kran och sophämtningen skulle ske vid 5 bestämda platser. Man nämner också vägnätets varierande standard och bristande framkomlighet.

Sedan 1993 har det dock bit för bit ändrats och utvecklats i vilken typ av byggande som är tillåten, och området fick för drygt 10år sedan kommunalt vatten och avlopp framdraget. Idag finns möjlighet till egen toalett, Attefalls-tillbyggnad, uteplats och nu är maximalt tillåtna bebyggelsen 90kvm fritidshus, 70kvm uthus och exploateringsgraden på en 400kvm tomt har gått från ursprungliga 17% till hela 40%.

Detta har inte bara lett till att allt fler före detta fritidshus har omvandlats till permanentbostäder, utan också att en konflikt mellan de boende i området uppstått rörande i vilken riktning området kommer att eller ska utvecklas, eller bevaras. Området är idag bestående av 277 permanentboende (2020 års siffror).

Att området de senaste decennierna kraftigt förändrats ifrån det ursprungliga syftet och den ursprungliga utformningen och att detta medför nya utmaningar och krav är uppenbart. Detta gäller allt ifrån tillgänglighet, brandskydd, krav på samhällsservice etc.

Enligt PBL (Plan och bygglagen) står att läsa:

Bygglov utanför detaljplan prövas mot 9 kap 31§

9 kap 31§ Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

- Inte strider mot områdesbestämmelser,
- Inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3§, och
- Uppfyller de krav som följer av 2 kap. Och 8 kap. 1 §, 2 §, första stycket, 3, 6, 7, 9-11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. Lag (2014:900)

Med den utveckling och ändring av Simsjöområdet som skett är det tydligt att ytterligare bygglov inom området utan att först ta fram en (eller flera olika) detaljplaner är mycket problematiska. Nuvarande situation där nya lov avslås med hänvisning till att detaljplan saknas och bör tas fram, men utan att detta arbete inletts är orimligt och det håller invånarna i området i en ovisshet rörande områdets framtid. Det är också en svår och i längden ohållbar situation för Bygglövsnämnden som märker av ett fortsatt högt bebyggelsetryck i området.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

-Att Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att skyndsamt inleda arbete med framtagande av en eller flera detaljplaner för området runt Simsjön.

För Sverigedemokraterna Skövde

Per Henrik Hallberg

Vice ordförande Bygglövsnämnden

2023-03-20

Jerzy Kucier

Gruppledare

KS § 53/24**Svar på motion om framtagande av detaljplan för
Simsjöns fritidsområde (SD)**

KS2023.0150

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	39/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	53/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anse motionen besvarad.

Yrkanden

Jerzy Kucier (SD) yrkar med stöd av Torbjörn Bergman (SP) bifall till motionen.
Johan Ask (S) yrkar bifall till huvudförslaget.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget att föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Reservation

Jerzy Kucier (SD) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Sammanfattning

Per-Henrik Hallberg (SD) och Jerzy Kucier (SD) har i en motion till fullmäktige yrkat på att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att skyndsamt inleda arbete med framtagande av en eller flera detaljplaner för området runt Simsjön. Motiv till motionen är den utveckling som skett i Simsjöområdet under 30 års tid. Vid beredningen av motionen har Sektor samhällsbyggnads ledningsgrupp varit delaktiga.

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Innan detaljplaner i området kring Simsjön kan tas fram behöver ett antal frågor utredas. I en planering så behöver kommunen ta ställning till ett antal frågor som kommer med ett utökat användande av området. Det gäller tillgången till bra kommunikationer, insatsvägar, tillgång till samhällstjänster som skolor, sophämtning, vatten och avlopp mm och förmodligen även frågor om en fortsatt utveckling av området.

Sektor samhällsbyggnad har utfört en utredning gällande planeringsförutsättningar för hur kommunen går vidare med Simsjöområdet.

Arbetet med att utveckla Simsjön är en viktig del i Skövde framtida utveckling, som behöver stöd i ett mer översiktligt dokument.

Skövde kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

43 (55)

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)

Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

KSAU § 39/24

Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)

KS2023.0150

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	39/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anse motionen besvarad.

Yrkanden

Torbjörn Bergman (SP) yrkar bifall till motionen.
Johan Ask (S) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordförande finner att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och konstaterar att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt föreliggande förslag.

Sammanfattning

Per-Henrik Hallberg (SD) och Jerzy Kucier (SD) har i en motion till fullmäktige yrkat på att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att skyndsamt inleda arbete med framtagande av en eller flera detaljplaner för området runt Simsjön. Motiv till motionen är den utveckling som skett i Simsjöområdet under 30 års tid. Vid beredningen av motionen har Sektor samhällsbyggnads ledningsgrupp varit delaktiga.

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Innan detaljplaner i området kring Simsjön kan tas fram behöver ett antal frågor utredas. I en planering så behöver kommunen ta ställning till ett antal frågor som kommer med ett utökat användande av området. Det gäller tillgången till bra kommunikationer, insatsvägar, tillgång till samhällstjänster som skolor, sophämtning, vatten och avlopp mm och förmodligen även frågor om en fortsatt utveckling av området.

Sektor samhällsbyggnad har utfört en utredning gällande planeringsförutsättningar för hur kommunen går vidare med Simjöområdet.

Arbetet med att utveckla Simsjön är en viktig del i Skövde framtida utveckling, som behöver stöd i ett mer översiktligt dokument.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)
Motion

Skövde kommun
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Protokollsutdrag

41 (53)

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2024-02-22

Diarienummer: KS2023.0165-4

Handläggare: Sari Strömblad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)

Beredning samhällsbyggnads förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanfattning

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har genom Peter Sörgaard och Dag Fredriksson lämnat in en motion kommunen och de kommunala bolagen på lämpliga nivåer i sina organisationer mäter sitt ekologiska fotavtryck och tar fram en plan för att uppnå en långsiktigt hållbar nivå. Man önskar att kommunen redovisar det ekologiska fotavtryck för den del som kommunkoncernen svarar för. De skriver vidare att alternativ till måttet ekologiskt avtryck kan användas om verksamheterna anser att det är mer lämpligt men att samma syfte skall uppfyllas. Syftet med motionen är att ta fasta på kommunfullmäktiges mål och uppnå en hållbar utveckling för hela kommunen.

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Hållbar utveckling är ett komplext begrepp som är svårt att beskriva, förklara och mäta. Det är svårt att analysera det nuvarande tillståndet för miljöutveckling och för hållbar utveckling som helhet. Skövdes miljöredovisning är ett sätt, ej fullkomligt men det är ett försök att beskriva utvecklingen, Miljöbarometern för Östra Skaraborg ett annat verktyg som vi har tillsammans med fyra andra kommuner. SKR (Sveriges kommuner och regioner) har också samlat nyckeltal som låter kommuner och regioner följa upp Agenda 2030 - målen. Nyckeltalen som också används som jämförelsetal mellan kommuner och regioner, återfinns i den öppna och kostnadsfria databasen Kolada. Sektor samhällsbyggnad har också tagit fram en koldioxidbudget specifik för Skövde. Skövde Energi AB redovisar kontinuerlig sitt avtryck genom ett klimatbokslut och AB Skövdebostäder är miljöcertifierade enligt ISO 14001 sedan 2003. Certifieringen i sig innebär ett ständigt förbättringsarbete, där de höjer ribban så snart de nått ett delmål.

Sektor samhällsbyggnad har försökt hitta svenska kommuner som använder sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck men inte hittat någon. Kontakt har också tagits med WWF för att fråga efter hur tillämpligt och enkelt verktyget är för kommuner att använda. Svaret på frågan är att det sammantagna ekologiska fotavtrycket som räknas fram behöver följas upp med en mängd andra parametrar och att verktyget är rätt komplext att använda. WWF hänvisar också till ett pågående samarbete om ett annat liknande verktyg som är under framtagande av SEI (Stockholm Environment Institute) som heter Konsumtionskompassen. Sektorn samhällsbyggnads bedömning blir därför att Skövde inte nödvändigtvis måste använda sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck för att mäta miljö- och klimatavtrycket. Fokus kommer naturligtvis fortsatt att vara att förbättra och komplettera de indikatorer som bäst redovisar kommunkoncernens och hela kommunens avtryck. Vidare delar sektor

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-22**

Diarienummer: **KS2023.0165-4**

Handläggare: **Sari Strömblad**

samhällsbyggnads motionärens bedömning av att det är viktigt att mäta och följa upp kommunkoncernens resurskonsumtion mm och att det redovisas för politik och allmänhet på allra bästa sätt för att veta hur arbetet med hållbar utveckling fortlöper.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)

Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

Handläggare

Sari Strömblad

Kommunstyrelsen

Ekologiskt fotavtryck

Det finns många sätt att mäta en verksamhets resurskonsumtion på. Ekologiskt fotavtryck är ett sådant mått. Ekologiskt fotavtryck, måttet som tar ner all vår konsumtion och nödvändigheten av att ta hand om det skapade avfallet till en siffra. Enheten det mäts i är den areal som globalt behövs för att ta fram och ta hand om de resurser som använd av en person.

Men för den enskilda är det svårt att leva hållbart om inte den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen också gör det. Ty medborgaren ärver en del av kommunkoncernens konsumtion. Ett exempel för mer information [Så beräknar man ekologiska fotavtryck - Världsnaturfonden WWF](#).

Syftet med motionen är att ta fram måttet ekologiska fotavtryck för den del som kommunkoncernen svarar för. När värdet på det ekologiska fotavtrycket väl är känt kan Skövde bedriva ett offensivt miljö- och klimatarbete. Målet är självklart att alla Skövdes medborgare kan uppnå ett hållbart levne inom rimlig tid. Helt i linje med kommunfullmäktiges mål.

Miljöpartiet de gröna Skövde och Vänsterpartiet vill att kommunen och de kommunala bolagen mäter sitt Ekologiska fotavtryck. Syftet med motionen är att ta fasta på kommunfullmäktiges mål och uppnå en hållbar utveckling för hela kommunen.

Den kommunala delen av det ekologiska fotavtrycket bör självklart vara så liten som möjligt. Vår mening är att mätningen bör ske på olika nivåer inom de kommunala- och bolagens verksamheter för att undvika suboptimering av resurserna. I kommunfullmäktiges mål framgår det att kommunen bara skall nyttja resurser som är tillgängliga för vår generation. Inte som nu tära på kommande generationers livsrum.

Fördelen med att verksamheterna var för sig mäter sitt ekologiska fotavtryck är att det är på den nivån som anpassningar kan ske för att minska sitt avtryck.

Vi, Miljöpartiet de gröna Skövde och Vänsterpartiet, vill:

- att kommunen och de kommunala bolagen på lämpliga nivåer i sina organisationer mäter sitt ekologiska fotavtryck och tar fram en plan för att uppnå en långsiktigt hållbar nivå. En nivå som framgår av beskrivningen av måttet ekologiskt fotavtryck i länken ovan.
- att ett alternativ till måttet ekologiskt avtryck används om verksamheterna anser att det är mer lämpligt men samma syfte skall uppfyllas

Peter Sögaard Miljöpartiet de gröna och Dag Fredriksson Vänsterpartiet

KS § 54/24**Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)**

KS2023.0165

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	40/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	54/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Yrkanden

Dag Fredriksson (V) yrkar bifall till motionen.

Johan Ask (S) yrkar med stöd av Torbjörn Bergman (SP) bifall till huvudförslaget.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanfattning

Peter Sögaard (MP) och Dag Fredriksson (V) har inkommit med en motion om att kommunen och de kommunala bolagen på lämpliga nivåer i sina organisationer mäter sitt ekologiska fotavtryck och tar fram en plan för att uppnå en långsiktigt hållbar nivå. Man önskar att kommunen redovisar det ekologiska fotavtryck för den del som kommunkoncernen svarar för. De skriver vidare att alternativ till måttet ekologiskt avtryck kan användas om verksamheterna anser att det är mer lämpligt men att samma syfte skall uppfyllas.

Syftet med motionen är att ta fasta på kommunfullmäktiges mål och uppnå en hållbar utveckling för hela kommunen.

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Hållbar utveckling är ett komplext begrepp som är svårt att beskriva, förklara och mäta. Det är svårt att analysera det nuvarande tillståndet för miljöutveckling och för hållbar utveckling som helhet. Skövdes miljöredovisning är ett sätt, ej fullkomligt men det är ett försök att beskriva utvecklingen, Miljöbarometern för Östra Skaraborg ett annat verktyg som vi har tillsammans med fyra andra kommuner. SKR (Sveriges kommuner och regioner) har också samlat nyckeltal som låter kommuner och regioner följa upp Agenda 2030 - målen. Nyckeltalen som också används som jämförelsetal mellan kommuner och regioner, återfinns i den öppna och kostnadsfria databasen Kolada. Sektor samhällsbyggnad har också tagit fram en koldioxidbudget specifik för Skövde. Skövde Energi AB redovisar kontinuerlig sitt avtryck genom ett klimatbokslut och AB Skövdebostäder är miljöcertifierade enligt ISO 14001 sedan 2003. Certifieringen i sig innebär ett ständigt förbättringsarbete, där de höjer ribban så snart de nått ett delmål.

Sektor samhällsbyggnad har försökt hitta svenska kommuner som använder sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck men inte hittat någon. Kontakt har också tagits med WWF för att fråga efter hur tillämpligt och enkelt verktyget är för kommuner att använda. Svaret på frågan är att det sammantagna ekologiska fotavtrycket som räknas fram behöver följas upp med en mängd andra parametrar och att verktyget är rätt komplext att använda. WWF hänvisar också till ett pågående samarbete om ett annat liknande verktyg som är under framtagande av SEI (Stockholm Environment Institute) som heter Konsumtionskompassen. Sektorn samhällsbyggnads bedömning blir därför att Skövde inte nödvändigtvis måste använda sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck för att mäta miljö- och klimatavtrycket. Fokus kommer naturligtvis fortsatt att vara att förbättra och komplettera de indikatorer som bäst redovisar kommunkoncernens och hela kommunens avtryck. Vidare delar sektor samhällsbyggnads motionärens bedömning av att det är viktigt att mäta och följa upp kommunkoncernens resurskonsumtion mm och att det redovisas för politik och allmänhet på allra bästa sätt för att veta hur arbetet med hållbar utveckling fortlöper.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)
Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad
Motionären

KSAU § 40/24 Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)

KS2023.0165

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	40/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige avslå motionen.

Sammanfattning

Peter Sögaard (MP) och Dag Fredriksson (V) har inkommit med en motion om att kommunen och de kommunala bolagen på lämpliga nivåer i sina organisationer mäter sitt ekologiska fotavtryck och tar fram en plan för att uppnå en långsiktigt hållbar nivå. Man önskar att kommunen redovisar det ekologiska fotavtryck för den del som kommunkoncernen svarar för. De skriver vidare att alternativ till måttet ekologiskt avtryck kan användas om verksamheterna anser att det är mer lämpligt men att samma syfte skall uppfyllas.

Syftet med motionen är att ta fasta på kommunfullmäktiges mål och uppnå en hållbar utveckling för hela kommunen.

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Hållbar utveckling är ett komplext begrepp som är svårt att beskriva, förklara och mäta. Det är svårt att analysera det nuvarande tillståndet för miljöutveckling och för hållbar utveckling som helhet. Skövdes miljöredovisning är ett sätt, ej fullkomligt men det är ett försök att beskriva utvecklingen, Miljöbarometern för Östra Skaraborg ett annat verktyg som vi har tillsammans med fyra andra kommuner. SKR (Sveriges kommuner och regioner) har också samlat nyckeltal som låter kommuner och regioner följa upp Agenda 2030 - målen. Nyckeltalen som också används som jämförelsetal mellan kommuner och regioner, återfinns i den öppna och kostnadsfria databasen Kolada. Sektor samhällsbyggnad har också tagit fram en koldioxidbudget specifik för Skövde. Skövde Energi AB redovisar kontinuerlig sitt avtryck genom ett klimatbokslut och AB Skövdebostäder är miljöcertifierade enligt ISO 14001 sedan 2003. Certifieringen i sig innebär ett ständigt förbättringsarbete, där de höjer ribban så snart de nått ett delmål.

Sektor samhällsbyggnad har försökt hitta svenska kommuner som använder sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck men inte hittat någon. Kontakt har också tagits med WWF för att fråga efter hur tillämpligt och enkelt verktyget är för kommuner att använda. Svaret på frågan är att det sammantagna ekologiska fotavtrycket som räknas fram behöver följas upp med en mängd andra parametrar och att verktyget är rätt komplext att använda. WWF hänvisar också till ett pågående samarbete om ett annat liknande verktyg som är under framtagande av SEI (Stockholm Environment Institute) som heter Konsumtionskompassen. Sektorn samhällsbyggnads bedömning blir därför att Skövde inte nödvändigtvis måste använda sig av WWF:s verktyg ekologiskt fotavtryck för att mäta miljö- och

klimatavtrycket. Fokus kommer naturligtvis fortsatt att vara att förbättra och komplettera de indikatorer som bäst redovisar kommunkoncernens och hela kommunens avtryck. Vidare delar sektor samhällsbyggnads motionärens bedömning av att det är viktigt att mäta och följa upp kommunkoncernens resurskonsumtion mm och att det redovisas för politik och allmänhet på allra bästa sätt för att veta hur arbetet med hållbar utveckling fortlöper.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)
Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad
Motionären

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2024-02-22

Diarienummer: KS2023.0192-4

Handläggare: Sari Strömblad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Svar på motion om att minska emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)

Beredning samhällsbyggnads förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att motionen är besvarad.

Sammanfattning

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har genom Peter Sörgaard och Dag Fredriksson lämnat in en motion om att minska emissioner (utsläpp) av växthusgaser från skog och mark. Den föreslagna motionen tar fasta på utsläpp av växthusgaser som härrör från skogsbruksmark och jordbruksmark där kommunen har rådighet. De menar att kommunens egna brukande har stora möjligheter att minska de utsläpp som orsakas av markanvändningen inom dessa områden. Motionärerna vill att "emissionerna av växthusgaser från kommunens marker kartläggs, åtgärder vidtas för att komma så nära nollutsläpp som möjligt samt att åtgärderna skall gynna även den biologiska mångfalden och då främst hotade arter".

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Sektor samhällsbyggnad håller med motionärerna om att vetenskapen är tydlig med att utsläpp från växthusgaser från skogsmark och jordbruksmark bidrar till påverkan på klimatet, liksom utsläppen från fossila bränslen. Markanvändningssektorn (LULUCF) bidrar till ett årligt utsläpp och upptag av växthusgaser och summan blir ett nettoupptag som kan öka eller minska beroende på hur marken används.

Skövde kommun har idag låg kännedom om hur stort nettoupptaget från markanvändning är inom kommunen. Som kommun är vi beroende av data från bland annat Naturvårdsverket för att kunna göra uppskattningar av utsläppen från kommunens markområden. Frågan är komplex och emissionsmätningar utifrån dagens kunskapsläge är byggt på många antaganden och är därmed behäftade med stora osäkerheter. Det finns kommuner som gått före såsom Stockholm samt Strängnäs. Skövde kommun bör följa utvecklingen av deras arbete inom området för att nyttja denna kunskap i sin samhällsplanering.

Kontakt i ärendet har också tagits med länsstyrelsen då detta borde vara en viktig regional fråga. Om alla kommuner ska arbeta fram egna underlag kan stora skillnader uppstå i framtagandet och effektiviteten kan ifrågasättas.

Den stora klimatvinsten är inte att enbart titta på kommunägd mark vid en viss tidpunkt, utan att även titta på hur framtida exploaterings förändrade markanvändning förändrar utsläppen av växthusgaser (ökar/minskar). Genom att titta på översiktsplanens alla utpekade områden kan Skövde kommun beräkna aktuella och framtida emissioner likt tidigare nämnda kommuner. Det innebär att kommunen utför en GIS-analys utifrån Naturvårdsverkets

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-22**

Diarienummer: **KS2023.0192-4**

Handläggare: **Sari Strömblad**

kartering av marktäckedata. En grov uppskattning är att cirka 200 arbetstimmar krävs internt för att ta fram ett GIS-kartunderlag som motsvarar Strängnäs kommuns arbete.

En osäkerhet i arbetet är hur nära i tid kommunen ska beräkna områden som antas vara under exploatering för att förlänga karteringens aktualitet. Eftersom det är svårt att veta hur mycket mark och vilken mark inom området som kommer att exploateras valde till exempel Strängnäs kommun att kategorisera hela ytan som exploaterad.

För att nå nära nollutsläpp gällande markanvändning, såsom som motionens andra ansats uttrycks så bör det vara ett mål, men i dagsläget är det mycket svårt att följa upp. Där behövs mer arbete nära myndigheter och forskning.

Slutligen, sektor samhällsbyggnad arbetar och planerar redan idag för att göra klimatåtgärder med syfte att minska emissionerna från kommunägd mark. Vissa åtgärder planeras och genomförs idag och arbete görs för att stärka den biologiska mångfalden där det är möjligt. Skogsbruksplanen är också ett styrdokument som bidragit till ett mer hållbart skogsbruk, större hänsyn till hotade arter och troligtvis lägre utsläpp från markanvändning. En policy med ett bredare perspektiv för det framtida kommunala skogsbruket håller på att arbetas fram, där emissioner från skogsbruket och dess anpassning till ett förändrat klimat ska inrymmas och förstärkas på ett bra sätt.

Sektor samhällsbyggnad kommer att följa utvecklingen inom området i syfte att skapa ett bättre planeringsunderlag av utsläpp av växthusgaser både från pågående och framtida markanvändning. Det är möjligt att göra en del i egen regi men troligtvis finns det stora vinster i att samverka med aktörer som andra kommuner, regionen och länsstyrelsen.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)

Rapport_Kol_Strängnäs

Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

Handläggare

Sari Strömblad

Kommunstyrelsen

Motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark

Urbaniseringen har skapat stora utsläpp av växthusgaser. De allt högre halterna i atmosfären leder till stora klimatförändringarna. Klimatförändringar som är här för att stanna under överskådlig tid. Förändringarna har nu nått sådan nivå att klimatkrisen är ett faktum.

Utöver de utsläpp som människan skapar genom förbränningen av fossila insatsmedel påverkar även markanvändningen utsläppen av växthusgaser. Den här motionen tar fasta på de utsläpp av växthusgaser som härrör från markanvändningen på mark kommunen har rådighet över.

Förenklat kan marken delas i skogs- och jordbruksmark. I skogsmarken är det dikningen som är boven. På Sverigenivå är utsläppet av koldioxidkvivalenter lika stort från dikad skogsmark som hela landets fordonsflotta avger årligen. Kommunen äger stora arealer skog och har därmed stora möjligheter att minska de utsläpp som är knutna till skogsmarken.

Jordbruksmarken avger även den stora mängder växthusgaser. Även här är historiska dikningar av våtmarker boven. I de dikade våtmarkerna finns organogena jordar. Vid dikningen möjliggjordes markbearbetning av dem och mullen börjar brytas ner och skapar stora utsläpp av växthusgaser. En del av de organogena jordarna är belägna i landskapet på ett sådant sätt att en våtmark kan skapas. Andra delar är svårare att återvåta. De markerna bör inte användas i en växtföljd utan endast för betesdjur. Det är när marken vänds som de stora utsläppen sker. Genom att ha en permanent gröda minskar risken för emissionen av växthusgaser från jordbruksmarken.

Vänsterpartiet och miljöpartiet de gröna vill att:

- Emissionerna av växthusgaser från kommunens marker kartläggs
- Åtgärder vidtas för att komma så när nollutsläpp från markanvändningen som möjligt
- Åtgärderna skall även gynna den biologiska mångfalden och då främst hotade arter

Peter Sögaard miljöpartiet de gröna och Dag Fredriksson Vänsterpartiet

Kolförråd och kolsänka i skog och mark

– inom Strängnäs kommun

Anna Lindahl & Mattias Lundblad | Inst. för mark och miljö vid SLU, 2022

Kolförråd och kolsänka i skog och mark inom Strängnäs kommun

Anna Lindahl

SLU, Institutionen för mark och miljö

Mattias Lundblad

SLU, Institutionen för mark och miljö

Utgivare:

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för mark och miljö

Utgivningsår:

2022

Utgivningsort:

Uppsala

Omslagsfoto:

You Are Here

Nyckelord:

Koldioxidupptag, kolinlagring, markanvändning, naturreservat

Sammanfattning

Naturmarker innehåller ofta stora mängder organiskt kol i växtbiomassan och i mark. Det sker även en löpande inlagring av kol i de flesta ekosystem idag, d.v.s. de fungerar som en kolsänka som avlägsnar växthusgaser från atmosfären. Ökad kunskap om kolförråd och kolsänkor bidrar till utvecklingen av nya klimatstrategier på olika nivåer i samhället. Framförallt när det gäller hur kolförråd och kolsänkor kan bevaras eller ökas.

Denna studie syftar till att ge kunskap om bidraget från skog och mark till växthusgasbalansen inom Strängnäs kommun. Resultatet utgör ett underlag som möjliggör för ett större hänsynstagande till kolsänkan i skog och mark inom klimatarbetet i Strängnäs kommun och som ett kompletterande underlag för den översiktliga planeringen.

Kolförråd och koldioxidupptag för olika typer av marker och markanvändning i Strängnäs kommun karterades utifrån senast tillgängliga datakällor för markanvändning, jordart och trädslagsfördelning samt statistik över förändringar i kolpooler (levande biomassa, dött organiskt material och markkol).

Kolsänkan i skog och mark inom Strängnäs kommun beräknades till ca -133 kton CO₂-ekv. år⁻¹. Huvuddelen av kolsänkan utgörs av trädens upptag av koldioxid. Sjuttiosju procent (77%, 57 kha) av markerna, till huvuddelen minerogen skogsmark, fungerar som kolsänkor.

För de marker som är kolsänkor är det sammanlagda koldioxidupptaget -172 kton CO₂-ekv. år⁻¹. Sjutton procent (17%, 13 kha) av markerna fungerar som kolkällor. Dessa har ett sammanlagt årligt nettoutsläpp på 39 kton CO₂-ekv. För kolkällorna avgår majoriteten (56%) av växthusgaserna från dränerade våtmarker, där högst utsläpp per ytenhet sker på åkermark. Resterande markanvändningskategorier (6% av arealen) anses vara i balans, d.v.s. de är varken kolsänkor eller kolkällor; detta är framförallt exploaterad mark.

Det totala kolförrådet i Strängnäs kommuns skog och mark beräknades till 13 Mton kol. Majoriteten av kolförrådet finns inlagrat på trädklädda marker. Endast 2% av kolförrådet är lokaliserad inom skyddade områden (naturreservat och naturvårdsområden).

Nyckelord: Koldioxidupptag, kolinlagring, markanvändning, naturreservat

Abstract

Natural ecosystems often contain large amounts of organic carbon in the plant biomass and in the soil. There is also an ongoing sequestration of carbon in most ecosystems today, i.e. they act as a carbon sink that removes greenhouse gases from the atmosphere. Increased knowledge about carbon stocks and carbon sinks contributes to the development of new climate strategies at different parts of the society. Especially when it comes to how carbon stocks and carbon sinks can be preserved or increased.

This study aims to provide knowledge about the contribution from land use to the greenhouse gas balance within Strängnäs municipality. The results enables the possibilities to include carbon sink in forests and soil in strategic climate work and in the general planning process.

Carbon storage and uptake of greenhouse gases for different types of soil and land use in Strängnäs municipality were mapped based on the latest available data sources of land use, soil type and tree species distribution as well as statistics on changes in carbon stocks for different types of land use.

The carbon sink in forests and soil within Strängnäs municipality is estimated to about -133 ktonnes of CO₂-eq yr⁻¹. Absorption of carbon dioxide by trees accounts for the majority of the carbon sink. Seventy-seven percent (77%, 57 kha) of the land, mostly mineral forest land, acts as carbon sinks.

In total, the net absorption of the carbon sink is -172 ktonnes of CO₂-eq yr⁻¹. Seventeen percent (17%, 13 kha) of the land serves as carbon sources. These have a total annual net emission of 39 ktonnes of CO₂-eq. For carbon sources, the majority (56%) of the greenhouse gases is emitted from drained organic soil, for which the highest emission per unit area occurs on cultivated soil. The rest of the land (ca 6%) is neither a source nor a sink and is thus assumed to be in balance; this is primarily exploited land.

The total carbon stock in the forests and soil of Strängnäs municipality is 13 Mtonnes of carbon. The majority of the carbon stock is stored on tree-covered land. Only 2% of the carbon stock is located within protected areas.

Keywords: Greenhouse gas emission, carbon storage, land use, nature reserve

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	7
Figurförteckning.....	9
Ordlista	11
1. Inledning.....	12
1.1. Bakgrund och syfte.....	12
1.2. Kolbalans i skog och mark.....	13
2. Material	16
2.1. Markanvändning	16
2.1.1. Nationella Marktäckedata	16
2.1.2. Dikeskartering	20
2.1.3. Skyddade områden.....	20
2.1.4. Kompletterande markanvändningslager	20
2.2. Marktyp	20
2.2.1. SGU:s Jordartsdatabas	20
2.3. Kolförråd och kolförrådsförändringar	21
2.3.1. Markinventeringen	21
2.3.2. Riksskogstaxeringen.....	22
2.3.3. SLU Skogskarta	23
2.3.4. Skogliga grunddata	23
2.3.5. ICBM-modellen	23
2.3.6. Jordlagerföljder	24
3. Metoder	25
3.1. Markanvändning	25
3.2. Marktyp	26
3.3. Beräkning av kolförråd och koldioxidupptag.....	26
3.3.1. Levande biomassa.....	27
3.3.2. Dött organiskt material	29
3.3.3. Markkol i minerogena marker	31
3.3.4. Markkol i organogena marker	32
4. Resultat.....	37

4.1.	Skog och mark i Strängnäs kommun	37
4.1.1.	Markanvändning	37
4.2.	Marktyp	39
4.3.	Kolförrådet i skog och mark.....	42
4.4.	Kolsänkan i skog och mark.....	50
4.5.	Skyddade områden	59
5.	Felkällor som påverkar resultaten	60
6.	Diskussion och slutsatser	62
	Referenser.....	64
	Tack	67
	Bilaga 1. Expansionsfaktorer och stamtillväxt för beräkning av koldioxidupptag av levande biomassa	68
	Bilaga 2. Våtmarkers näringsstatus för olika markanvändningskategorier	70
	Bilaga 3. Kolförråd och kolsänka för Strängnäs kommuns skyddade områden.....	71

Tabellförteckning

Tabell 1. Markanvändningskategorier inom Nationella Marktäckedata.	17
Tabell 2. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av levande biomassa.	29
Tabell 3. Beräkningsunderlag för kolförråd hos död ved och grov förna.	29
Tabell 4. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av död ved och grov förna.	30
Tabell 5. Beräkningsunderlag för kolförråd för organiska humuslager och årlig förna på skogsmark.	30
Tabell 6. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag för organiska humuslager och årlig förna på skogsmark.	31
Tabell 7. Beräkningsunderlag för kolförråd i markkol hos minerogen mark.	32
Tabell 8. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av markkol hos minerogen mark.	32
Tabell 9. Genomsnittlig mäktighet hos torv inom Strängnäs kommun för olika typer av marker och markanvändningskategorier.	34
Tabell 10. Emissionsfaktorer för dränerad organogen mark i den tempererade klimatzonen.	35
Tabell 11. Emissionsfaktorer för odikad och återvätt organogen mark i den tempererade klimatzonen.	36
Tabell 12. Arealer av markanvändningskategorier inom Strängnäs kommun.	37
Tabell 13. Arealer av olika marktyper inom Strängnäs kommun.	39
Tabell 14. Arealfördelning av Strängnäs kommuns markanvändning samt fördelningen av minerogen och organogen mark av olika mäktighet och näringsstatus på och utanför våtmark.	40
Tabell 15. Kolförråd i Strängnäs kommun fördelat på marktyper, markanvändningskategorier och deras kolpooler.	43
Tabell 16. Genomsnittligt koldioxidupptag i Strängnäs kommun fördelat på marktyper och markanvändningskategorier.	50
Tabell 17. Genomsnittligt koldioxidupptag i Strängnäs kommun fördelat på marktyper och markanvändningskategorier inom respektive upptagstyp.	58
Tabell 18. Olika trädslags expansionsfaktorer vid olika beståndsålder.	68
Tabell 19. Olika trädslags stamvedstillväxt på skogsmark vid olika beståndsålder.	69
Tabell 20. Olika trädslags bidrag till koldioxidupptag av levande biomassa på skogsmark vid olika beståndsålder.	69
Tabell 21. Markanvändningskategorier av våtmarkstyp och deras arealers fördelning på näringsrik respektive näringsfattig djup torv.	70

Tabell 22. Kolförråd och koldioxidupptag för skog och mark på skyddade områden inom Strängnäs kommun.	71
--	----

Figurförteckning

Figur 1. Kolets kretslopp inom kolpoolerna i skog och mark.....	15
Figur 2. Fördelning av markanvändning.....	38
Figur 3. Fördelning av marktyper inom	41
Figur 4. Totalt kolförråd i skog och mark fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler.	44
Figur 5. Genomsnittligt kolförråd per ytenhet för minerogen mark fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler.	45
Figur 6. Genomsnittligt kolförråd per ytenhet för organogen mark fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler.	45
Figur 7. Totalt kolförråd i skog och mark.....	46
Figur 8. Kolförråd i levande trädbiomassa	47
Figur 9. Totalt kolförråd i dött organiskt material på marker.	48
Figur 10. Markkolets kolförråd.....	49
Figur 11. Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet av minerogen mark fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler.	51
Figur 12. Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet av organogen mark fördelat på markanvändningskategorier och kolpooler.	52
Figur 13. Totalt koldioxidupptag av skog och mark.....	53
Figur 14. Koldioxidupptag av levande trädbiomassa.	54
Figur 15. Totalt koldioxidupptag av dött organiskt material på marker.	55
Figur 16. Totalt koldioxidupptag av markkol.	56

Ordlista

Kolbalans	Relationen mellan inlagring av kol och avgång genom nedbrytning, bortförel och förbränning.
Koldioxidupptag	Biosfärens upptag av koldioxid från atmosfären. Se även <i>Kolkälla</i> och <i>Kolsänka</i> nedan.
Kolförråd	Ett markområdes kolförråd omfattas av det organiska kol som där finns inlagrat som markkol, i dött organiskt material och i levande biomassa.
Kolkälla	Markområde för vilket det sker ett nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. För dessa marker är tecknet för koldioxidupptag positivt.
Kolpool	Kolförråd kan delas upp i olika kolpooler. I denna rapport delas kolförrådet upp i de tre kolpoolerna levande biomassa, dött organiskt material och markkol.
Kolsänka	Markområde för vilket det sker ett nettoupptag av växthusgaser från atmosfären. För dessa marker är tecknet för koldioxidupptag negativt.
Minerogen mark	Mark med ett lågt kolinnehåll då den till största del består av nedkrossade eller vittrade bergarter och olika typer av mineralkorn.
Organogen mark	Torvmarker. Dessa marker har ett högt kolinnehåll då de består av dött organiskt material som är ofullständigt nedbruten på grund av syrebrist. Dessa marker bildas på våtmarker, som mossar och kärr.

1. Inledning

1.1. Bakgrund och syfte

Naturmarker innehåller ofta stora mängder organiskt kol i växtbiomassan och i mark. Dessa kolförråd har byggts upp under lång tid vilket bidragit till att koldioxid (CO₂) avlägsnats från atmosfären. Det sker även en löpande inlagring av kol i de flesta ekosystem, d.v.s. de är en kolsänka. Kolförrådet och kolsänkans storlek varierar beroende på markslag och i vilket utvecklingsstadium marken befinner sig, något som är särskilt tydligt för brukad skogsmark. En ung skog innehåller normalt mindre kol än en gammal skog men då skogen befinner sig i en tillväxtfas är kolinlagringen stor medan kolförrådet i äldre skogar går mot ett stabilt jämviktstillstånd och i dessa skogar är kolsänkan liten eller obefintlig.

Idag ingår inte bidraget från kolsänkor i markanvändningssektorn (LULUCF) i det nationella klimatmålet. Endast bidraget från kompletterande åtgärder som t.ex. åtgärder för att öka kolsänkan får inkluderas för att nå målsättningen om att uppnå netto-noll växthusgasutsläpp 2045 (Prop. 2016/17:146). Även på kommunal nivå har fokus varit att minska de fossila utsläppen och bidraget från LULUCF ingår normalt inte i kommunala strategier för klimatet.

Även om fokus fortsättningsvis ligger på att minska de fossila utsläppen kan ökad kunskap om kolförråd och kolsänkor bidra till utvecklingen av nya klimatstrategier på olika nivåer i samhället. Framförallt när det gäller hur kolförråd och kolsänkor kan bevaras eller ökas.

Sverige rapporterar årligen statistik över förändringar i olika kolpooler inom markanvändningssektorn till klimatkonventionen och EU. Statistiken bygger främst på data från *Riksskogstaxeringen* och *Markinventeringen* (båda är inventeringsprogram som bedrivs vid SLU) som sammanställs i en särskild koldatabas. Databasen innehåller den mest omfattande statistiken över kollagerförändringar, d.v.s. kolsänkor och kolkällor, för olika marktyper i Sverige. Den årliga rapporteringen avser hela Sverige, men för skogsmark och jordbruksmark skulle mer förfinade underlag uppdelade på olika geografiska regioner och skogstyper kunna tas fram.

Målsättningen med detta projekt var att (1) ta fram representativ statistik över kolförråd och kolsänka ovan och under mark för Strängnäs kommun för olika

marktyper baserat på framförallt *Riksskogstaxeringen*, *Markinventeringen*, *SGU:s jordartskartering*, *Skogliga grunddata*, *SLU Skogskarta*, *Sveriges Klimatrapportering* till EU och FN och andra identifierade underlag, samt (2) att kartlägga kolförråd och kolsänka för Strängnäs kommun med hjälp av befintliga geografiska databaser, t.ex. *Nationella Marktäckedata* och *SLU Skogskarta* och resultaten från (1). Analysen avgränsas på så sätt att inlagring i skogsprodukter (t.ex. sågat virke och pappersprodukter) inte ingår i (1) och (2) ovan. Sådana beräkningar kan inkluderas för specifika områden som planeras för exploatering.

Resultaten syftar till att öka kunskapen om bidraget till växthusgasbalansen inom Strängnäs kommun och för att skapa underlag som tar hänsyn till kolsänkan i skog och mark inom översiktlig planering.

1.2. Kolbalans i skog och mark

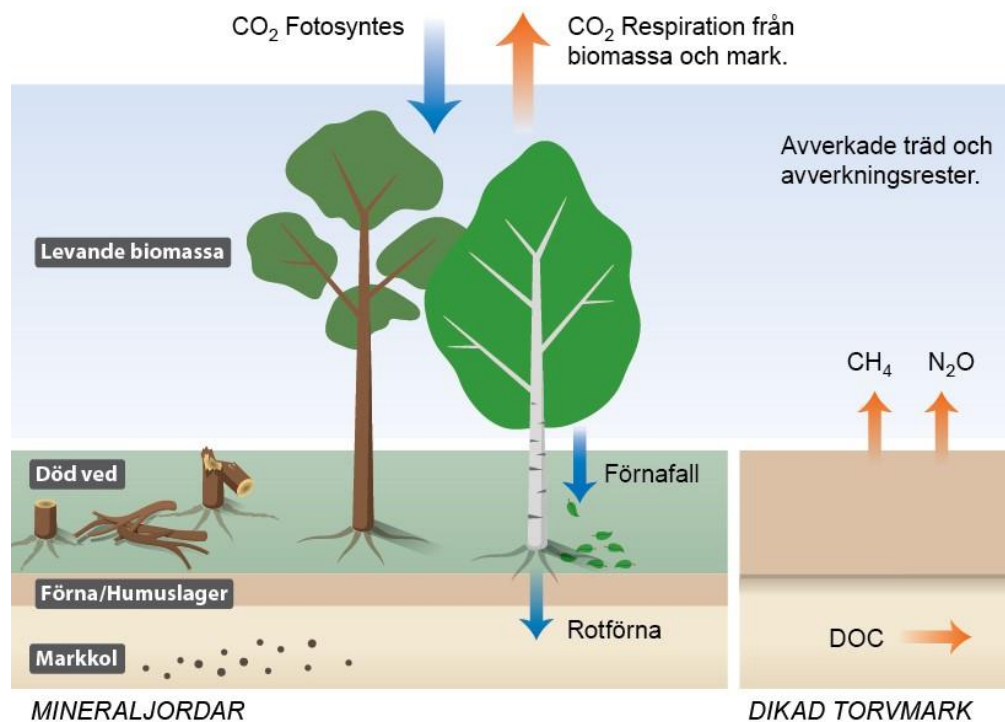
Kolbalansen i skog och mark beror på markanvändningens inverkan på växtsamhällets sammansättning, vegetationens tillväxthastighet, hur mycket biomassa som bortforslas i samband med skötselåtgärder samt skötselmetodens effekt på nedbrytningsprocesserna. En skog som används för aktivt skogsbruk med avverkning och virkesuttag kommer därmed ha en annan kolinlagring än skogsmark vars huvudsakliga syfte är naturvård. Ju högre tillväxt och ju mer vegetation som växer och får stanna kvar på markerna desto större blir kolförrådet. Till exempel kan tillväxten på gräsmattor stimuleras av att gräsmattorna klipps ofta vilket i sin tur kan leda till ett större kolförråd i marken om gräsklipppet får ligga kvar på markerna (Poeplau m.fl., 2016). Bortforsling av biomassa genom skörd eller genom att grenar och löv städas undan ger däremot ett lägre kolförråd i marken.

Olika typer av markanvändning påverkar inte enbart hur mycket kol som lagras på platsen utan också nedbrytningen av det organiska materialet. Markanvändningen kan t.ex. ha en påverkan på markens vattenmättnadsgrad, temperatur och näringsstatus, vilka samtliga är egenskaper som påverkar nedbrytningshastigheten (Oertel m.fl., 2016). Av dessa är vattenmättnadsgraden den enskilt viktigaste faktorn för växthusgasemissionernas storlek eftersom den utgör en stark kontroll på markmikrobernas aktivitet. Mark med mycket hög halt organiskt kol (s.k. torvmark) bildas under permanent vattendränkta förhållanden. Den syrefattiga miljön förhindrar fullständig nedbrytning av död biomassa varpå organiskt material ackumuleras. Därmed har dessa organogena jordar ett mycket stort kolförråd i jämförelse med andra s.k. minerogena jordar. Dränering och vissa typer av markbearbetning (som t.ex. plöjning av åkermark) resulterar i ett ökat syreinhåll i marken varpå det organiska materialet bryts ned i snabbare takt, vilket i sin tur leder till ökande kolförluster via koldioxidavgång. Viss nedbrytning av organiskt material (och därmed emission av växthusgaser) sker även under vattenmättade förhållanden. Metan (CH₄) produceras av en viss typ av bakterier

som kräver en strikt syrefattig miljö, och denitrifierande bakterier producerar växthusgasen lustgas (N_2O) i miljöer där markens porer är till mer än 50% fyllda med vatten. I artificiellt dränerade områden sker metanemissioner från vattenfyllda dräneringsdiken (Peacock m.fl., 2021). Marken fungerar dock som en sänka för metan, eftersom gasen konsumeras av metanotrofa bakterier under de syrerika förhållanden som dränering skapat i marken (Oertel m.fl., 2016). Lustgas är en stark växthusgas som kompletterar bilden av markens bidrag till atmosfärens innehåll av växthusgaser.

För vissa markanvändningskategorier, såsom t.ex. skogsmark, naturbetesmark och åkermark, finns god kunskap om markernas kolförråd och koldioxidupptag via inventeringsprogrammen *Riksskogstaxeringen* (SLU, 2021a), *Markinventeringen* (SLU, 2021b) och *Mark- och grödoinventeringen* (SLU, 2021c). Kunskapsläget är lägre vad gäller marker i urban miljö. Inom Sveriges Klimatrapportering till UNFCCC, rapporteras koldioxidemissioner på nationell nivå från sådan mark via en aggregerad markanvändningskategori kallad Bebyggd mark (Naturvårdsverket, 2021a). Denna kategori inkluderar mycket skilda marker som t.ex. vägar och järnvägar, kraftledningar inom skog, tätort, parker i anslutning till bebyggelse, industriområden, golfbanor, trädgårdar och grustag.

Inom Klimatrapporteringen delas kolförrådet i skog och mark in i tre olika kolpooler för vilka koldioxidupptaget beräknas separat (Naturvårdsverket, 2021a). Dessa kolpooler är levande biomassa, dött organiskt material samt markkol (se figur 1). Den levande biomassan utgörs av trädens levande biomassa ovan och under mark. Ovan mark ingår trädens stamved, grenar och toppar. Till levande biomassa under mark ingår biomassan under trädens stubbnivå (beräknad som 1% av trädens höjd) samt rötter ned till 2 mm i diameter. I kolpoolen dött organiskt material ingår död ved, förna och humuslagret. Död ved består av döda trädstammar och stora grenar med en diameter över 10 cm och en längd över 1,3 meter samt stubbar och rötter ned till 2 mm i diameter. Förna består av grov förna som har en diameter mellan 10 och 100 mm, årligt förnafall samt levande fina rötter som är mindre än 2 mm i diameter. För minerogena marker beräknas markkol förrådet ned till 50 cm djup. För organogena marker (torvmarker) beräknas markkolförrådet för hela den markprofilen.

Figur 1. Kolets kretslopp inom kolpoolerna i skog och mark.

Ett markområde fungerar som en kolkälla vid ett positivt nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Vid ett negativt nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären utgör området istället en kolsänka, eftersom det då sker ett nettoupptag av växthusgaser från atmosfären till markområdet. Systemet är i balans om områdets upptag av växthusgaser från atmosfären är lika stor som dess utsläpp av växthusgaser till atmosfären.

2. Material

2.1. Markanvändning

2.1.1. Nationella Marktäckedata

Geografisk fördelning av markanvändningen erhöles från *Nationella Marktäckedatas* ogeneraliserade basskikt (Naturvårdsverket, 2021b). Informationen ges i rasterformat med en minsta karteringsenhet på 0,01 hektar, d.v.s. ett raster med 10×10 m upplösning. Basskiktet baseras på en kombination av satellitdata (Sentinel-2) och information från Lantmäteriets laserskanning (Laserdata NH) (Naturvårdsverket, 2020). I mindre utsträckning avgränsas karteringen med stöd av befintliga kartunderlag från andra myndigheter som t.ex. Jordbruksverkets blockdatabas, SCB:s vägytor, hydrografisk data från Lantmäteriet och Hav- och Vatten myndighetens kustkartering. Karteringen genomfördes under 2017 – 2019 och planeras upprepas vart 5:e år. Aktualiteten för de mest centrala indatakällorna är 2015 – 2018 för satellitdata och 2009 – 2019 för laserdata.

Nationella Marktäckedatas basskikt innehåller information om Sveriges marktäckte och natur- och skogstyper indelat i 6 huvudkategorier, bestående av *Skog*, *Våtmark*, *Åkermark*, *Övrig öppen mark*, *Exploaterad mark* samt *Vatten*. Dessa huvudkategorier delas sedan upp i underkategorier till sammanlagt 25 markanvändningskategorier (se tabell 1). Informationen ges i rasterformat med en minsta karteringsenhet på 0,01 hektar, d.v.s. ett raster med 10×10 m upplösning.

Exploaterad mark är artificiella och vegetationsfria ytor som i hög grad är hårdgjorda. Kategorin *Exploaterad mark* delas upp i följande underkategorier: *Exploaterad mark, byggnad*, *Exploaterad mark, ej byggnad eller väg/järnväg*, samt *Exploaterad mark väg/järnväg*.

Klassificeringen för våtmark bygger på ett markfuktighetsindex baserat på två olika höjdmodeller samt jordlagrets genomsläpplighet och jorddjup. *Nationella Marktäckedata* ger en överskattning av såväl öppen våtmark samt skog på våtmark när marken dikats för jordbruk respektive skogsbruk och därmed är dränerade (Naturvårdsverket, 2020). Överskattning av öppen våtmark förekommer främst i odlingslandskapen och tätbebyggda områden i södra Sverige.

Tabell 1. Markanvändningskategoriernas hierarkiska struktur inom Nationella Marktäckedata (Naturvårdsverket, 2020).

Huvudkategori	Underkategori 1	Underkategori 2		
1 Skog	1.1 Skog utanför våtmark	111 Tallskog utanför våtmark		
		112 Granskog utanför våtmark		
		113 Barrblandskog utanför våtmark		
		114 Lövblandad barrskog utanför våtmark		
		115 Triviallövskog utanför våtmark		
		116 Ädellövskog utanför våtmark		
		117 Triviallövskog med ädellövsinslag utanför våtmark		
		118 Temporärt ej skog utanför våtmark		
	1.2 Skog på våtmark	121 Tallskog på våtmark		
		122 Granskog på våtmark		
		123 Barrblandskog på våtmark		
		124 Lövblandad barrskog på våtmark		
		125 Triviallövskog på våtmark		
		126 Ädellövskog på våtmark		
		127 Triviallövskog med ädellövsinslag på våtmark		
		128 Temporärt ej skog på våtmark		
		2 Öppen våtmark		
		3 Åkermark		
4 Övrig öppen mark	41 Övrig öppen mark utan vegetation			
	42 Övrig öppen mark med vegetation			
5 Exploaterad mark	51 Exploaterad mark, byggnad			
	52 Exploaterad mark, ej byggnad eller väg/järnväg			
	53 Exploaterad mark, väg/järnväg			
6 Vatten	61 Sjö och vattendrag			
	62 Hav			

Skog definieras som träd- och buskbeklädda områden med en vegetationshöjd på över 5 meter och en krontäckning på mer än 10%, eller mark som kan nå dessa gränsvärden (Naturvårdsverket, 2020). Måttet krontäckning beskriver hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor. Notera att rastrets upplösning är 10 × 10 m. Detta innebär att även dungar och andra mindre samlingar av träd, alléer och enskilda träd som är av typen parkträd, träd inom bostadsområden, träd på betesmark

och gatuträd karteras som skog såvida de uppfyller kravet på trädhöjd och sammanlagd krontäckning. Dominerande trädslag avgör indelningen enligt trädslag (för mer information se Naturvårdsverket (2020)). Kategorin Temporärt ej skog innefattar öppna igenväxande hyggen, stormfällda områden eller brandfält. Även annan igenväxande övrig mark kan ingå.

Skogsområdena avgränsas genom analys av laserdata, vilken ger täckningsgrad och höjd för objekt, i kombination med analys av satellitdata som fastställer om observerade objekt är vegetation eller inte. Satellitdatabaserad förändringsinformation i kombination med Lantmäteriets fastighetskartas skogsmark och faktisk avverkning från Skogsstyrelsen används för att identifiera skogsmark på < 5 meter trädhöjd, d. v. s. temporärt ej skog. För att förhindra att skog blir överkarterat utförs en kontextuell analys inom vilka enstaka rasterceller med låg krontäckning i öppen mark och nära skogsbryn tas bort. Information om byggnader, vägar och vatten överlagras alltid skog.

Åkermark är jordbruksmark som används för växtodling eller hålls i ett sådant skick att den kan användas för växtodling utan någon särskild förberedande åtgärd. Kategorin inkluderar åkermark i växtföljd, åkermark med permanenta grödor och åkermark med permanent gräsmark.

Öppen våtmark definieras som öppen mark där vattnet under en stor del av året finns nära under, i eller strax över markytan.

Övrig öppen mark utan vegetation är övrig öppen mark som inte är våtmark, åkermark eller exploaterade vegetationsfria ytor och har mindre än 10% vegetationstäckning under vegetationsperioden. Marken kan vara moss- eller lavklädd. Kategorin inkluderar bl.a. berg i dagen, blockmarker, vegetationsfattiga hedar, dyner och slätter med sand eller grus samt även mänskligt påverkade ytor som t. ex. vägrenar.

Övrig öppen mark med vegetation är övrig öppen mark som inte är våtmark, åkermark eller exploaterade vegetationsfria ytor och har mer än 10% vegetationstäckning under vegetationsperioden. Kategorin inkluderar mänskligt skapade ytor som gräsmarker, halvnaturliga ytor som betesmark samt naturliga marker som gräshed, örtäng, hedmark och buskmark. Eventuellt träd- och buskskikt är lägre än 5 meter med spridda träd (över 5 meter men med krontäckning under 10%) kan förekomma.

Exploaterad mark är artificiella och vegetationsfria ytor som i hög grad är hårdgjorda. För att kartbildens vägar (inklusive järnvägar) ska vara sammanhängande har dessa rasterats på så sätt att samtliga rasterceller som berörs av en väg representeras som väg. Detta ger en överskattning av arealen väg och järnväg på bekostnad av omgivande marktypers arealer. För byggnader är en arealriktighet i varje cell prioriterat inom *Nationella Marktäckedata*. En byggnads vinkel och positionering jämfört med en 10 × 10 m cell avgör huruvida byggnaden (som rasteras från Lantmäteriets fastighetskarta) finns representerad i *Nationella*

Marktäckedata eller inte. Detta innebär att en byggnad strax under 0,01 ha kan komma med efter rastering samtidigt som byggnader strax över 0,01 ha riskerar att inte komma med.

2.1.2. Dikeskartering

SLU har i samarbete med Skogsstyrelsen tagit fram en rikstäckande dikeskartering (studien är ännu opublicerad) baserat på en maskininlärningsmodell. Modellen har tränats på att identifiera diken utifrån en nationell höjdmodell, baserad på Lantmäteriets nationella laserskanning, och inventerade diken (Lidberg m.fl., 2022). Dikeskartan är i rasterformat med en upplösning på 1×1 m. I denna studie används en av Skogsstyrelsen vektoriserad version av dikeskartan (Metria, 2022), i följande text refererad till som dikeskartering baserad på NHM (Nationell Höjdmodell).

2.1.3. Skyddade områden

Information om den geografiska fördelningen av skyddade områden i Strängnäs kommun, inkluderande 23 stycken naturreservat samt Tingstuhöjdens naturvårdsområde, erhöles från databaserna *Skyddade områden, naturreservat* samt *Skyddade områden, naturvårdsområden* (Naturvårdsverket, 2021b). Databaserna är i vektorformat och ägs och förvaltas av Naturvårdsverket.

2.1.4. Kompletterande markanvändningslager

För att få aktuell och mer komplett information om markanvändning än vad som ges av *Nationella Marktäckedata* nyttjades *ortofoton* över kommunen från 2021 (Lantmäteriet, 2022a) samt sju GIS-lager över exploaterade ytor, samtliga i vektorformat. Dessa GIS-lager inkluderar linjer över det befintliga vägnätet (senast uppdaterad 2022-06-15) och planerade vägar, polygoner över byggnader, bebyggelseområden och markområden som kommer att exploateras inom en snar framtid (Strängnäs kommun, 2022) samt polygoner över kommunens tätorter 2020 (SCB, 2022). Vidare erhöles data över Strängnäs kommungräns från Fastighetskartans marktäcke (Lantmäteriet, 2022b).

2.2. Marktyp

2.2.1. SGU:s Jordartsdatabas

Geografisk fördelning av torvjordar i Strängnäs kommun erhöles från *SGU:s Jordartsdatabas* i skala 1:25 000 (SGU, 2018). Databasen ger information om jordarten i form av ett grundlager vilken ger den jordartstyp som normalt kan förväntas på karteringsdjup, d.v.s. ca 0,5 meter under markytan, och som bedöms ha en mäktighet väl överstigande 0,5 meter (SGU, 2018). Vidare redovisas även områden där berggrunden endast täcks av tunna ytlager, vars mäktighet

underskrider 0,5 meter, eller osammanhängande ytliga jordlager med en uppskattad medelmäktighet på 0,5 – 1 meter.

För grundlagret redovisas torv (d.v.s. organogena jordar) uppdelat i kategorierna kärrtorv och mossetorv (SGU, 2018). Kärrtorven är näringsrik då den bildas i kärr som får sitt vatten via grundvattnet från omkringliggande områden. Mossen får sitt vatten uteslutande via nederbörden, och dess mossetorv blir därmed näringsfattig. För ytliga jordlager gör *SGU:s Jordartsdatabas* ingen uppdelning i torvtyp m.a.p. näringsinnehåll (SGU, 2018).

För Strängnäs kommun utfördes jordartskarteringen mellan 1972 och 1984. Karteringen har ett bedömt medelfel på 25 meter. Lägesfel kan dock vara upp till 50 – 70 meter orsakade framförallt av lägesfelet hos det topografiska underlaget men kan också bero på felaktiga avgränsningar, felklassningar och förbisedda geologiska objekt. Vidare är kartbilderna generaliserade vilket innebär att felaktiga avgränsningar medvetet ritats in med syfte att öka läsbarheten.

Att karteringen utfördes för flera decennier sedan medför en osäkerhet vad gäller tillförlitligheten m.a.p. yttlig torv eftersom dränering och bruk av torvjord resulterar i ett ökat syreinnehåll i marken vilket medför att torven succesivt bryts ned och på sikt kan försvinna helt.

2.3. Kolförråd och kolförrådsförändringar

Karteringar över kolförråd i minerogena skogsmarkers kolpooler av organiska humuslager och markkol har tidigare tagits fram av Hounkpatin m. fl. (2021) m h a Random Forest algoritmer och ett flertal variabler som beskriver markegenskaper, skogsbeståndets egenskaper, topografi, geokemisk data, gammastrålningsdata, historisk markanvändning och geografisk position. För övriga kolpooler nyttjades de databaser som beskrivs i nedanstående avsnitt.

2.3.1. Markinventeringen

Från *Markinventeringen* (SLU, 2021b) erhöles information om kolförrådsförändringar i kolpoolerna organiskt humuslager och markkol i minerogena marker på *Skogsmark*, kolförråd och kolförrådsförändringar i markkol i minerogena marker på *Naturbete* samt kolförråd i torvjordar.

Markinventeringen är ett utökat provtagningsprogram för ca 20 000 av *Riksskogstaxeringens* permanenta provtytor och är en del av Sveriges nationella miljöövervakning som utförs vid SLU på uppdrag av Naturvårdsverket. Marken på dessa provtytor inventeras och provtas en gång var tionde år och klassificeras bl.a. efter jordmånstyp, jordart och humusform. Provtagningen av marken sker både i övre delen av jordmånen, d.v.s. i humuslagret, samt på olika djup i mineraljorden.

Det utförs dessutom analyser av markkemi för jordproverna, bl.a. kol- och kväveinnehåll i jordprofilens horisonter, inklusive organogena horisonter.

Till *Markinventeringen* hör även databasen *Torvdjupssondning* innefattande 3 221 torvdjupsmätningar på 3 063 provytor med ett torvlager mäktigare än 30 cm under omdrevet 2003 – 2012. Mätningarna utfördes på de av Riksskogstaxeringens permanenta provytor som normalt inte ingår inom *Markinventeringen*. Av de 2 762 torvdjupsmätningarna som utfördes på ägoslagen produktiv skogsmark samt myr togs även torvprov för analys av torr skrymdensitet samt halten organiskt kol från torvskikten 0 – 30 cm resp. 30 – 50 cm.

2.3.2. Riksskogstaxeringen

Från *Riksskogstaxeringen* (SLU, 2021a) erhöles information om kolförråd och kolförrådsförändringar i kolpoolerna levande biomassa, död ved, grov förna och årlig förna och förhållanden mellan biomassainnehåll ovan och under mark i Skogsmark.

Riksskogstaxeringen är ett inventeringsprogram över skog och markanvändning i Sverige. Programmet administreras av SLU och är en del av Sveriges officiella statistik. Inventeringen genomförs som en sticksprovsinventering inom cirkulära provytor av en radie på 10 m för permanenta provytor och 7 m för tillfälliga provytor (RIS, 2021). Provytorerna är rektangulärt grupperade i s.k. inventeringstrakter. Hela Sveriges areal täcks av ett systematiskt nät av dessa trakter. Eftersom landskapet är mer varierat i södra Sverige är provytetäthet samt täthet mellan trakter högre i södra och glesare i norra Sverige. Stickprovet består av en kombination av ca 30 500 permanenta och ca 23 500 tillfälliga provytor (SLU, 2021a). De permanenta provytorerna återinventeras vart femte år d.v.s. en femtedel av provytorerna inventeras varje år och alla provytor inventeras en gång under en femårsperiod. Inventeringen genomfördes första gången i sitt nuvarande format under perioden 1983 – 1987. De flesta av provytorerna inventeras vid fysiska fältbesök. Provytor inom t.ex. produktiv skogsmark och naturbete beskrivs särskilt ingående (RIS, 2021). För andra ägoslag som t.ex. *Bebyggd mark* och *Åkermark* görs dock endast en översiktlig beskrivning genom s.k. karttaxering (d.v.s. data tas från t.ex. kartor och flygbilder). Parallellt med de traditionella ägoslagen rapporteras även de tre internationella ägoslagen *Skogsmark*, *Träd- och buskmark* samt *Kalt impediment*, sedan 1998. *Skogsmark* klassificeras enligt FAO:s definition (FAO, 2004). Den svenska inventeringen beaktar dock inte permanenta skogsvägar med en bredd över 5 meter som skogsmark och anger inte heller någon minsta bredd för att området ska utgöra skogsmark (Naturvårdsverket, 2021a). Skogsmark definieras som markområden med en minsta area på 0,50 ha vars träd vid mognad kan uppnå en minsta höjd på 5 meter och en krontäckning på mer än 10%. Dessutom måste markområdets huvudsakliga markanvändning vara skogsbruk, vilket även omfattar skyddade arealer som t.ex. reservat. Skogsmark är en bredare

markanvändningskategori än produktiv skogsmark och inkluderar förutom denna även delar av de traditionella markanvändningskategorierna myrimpediment, berg och vissa andra impediment, fjällbarrskog och fjäll.

Naturbete definieras som mark som inte plöjs regelmässigt och vars huvudsakliga användningsområde är bete (RIS, 2021).

För definitioner av övriga ägoslag hänvisas till *Fältinstruktion 2021 – RIS – Riksinventeringen av skog* (RIS, 2021).

2.3.3. SLU Skogskarta

Från *SLU Skogskarta* (SLU, 2021d) erhöles geografisk information om levande trädbiomassa ovan mark, olika trädslags stamvolym och beståndsålder (d.v.s. medelåldern på träden inom ett skogsområde).

SLU Skogskarta är producerad genom sambearbetning av provytedata från *Riksskogstaxeringen*, normaliserade ytmodeller från Lantmäteriets stereomatchade flygbilder samt satellitbilder från Sentinel 2 (SLU, 2021d). Kartan är i rasterformat. I den senaste versionen från 2015 är rastercellerna av storleken $12,5 \times 12,5$ m. I produkten ingår ett flertal kartsnitt, bl.a. för stamvolym uppdelat i olika trädslag och biomassa ovan mark (d.v.s. stamved plus grenar och toppar) som uttrycks i enheten ton torrsubstans per hektar (ton ts ha⁻¹). För rasterceller där den grundtyevägda medelhöjden är lägre än 3 meter är biomassan satt till noll. Medelfelet i volymkattningarna är på ca 24 procent vilket är i nivå med traditionella mätningar med relaskop och höjdmätare (SLU, 2021e). Medelfelet i biomassa är 26%. I första hand nyttjades information som ges av *SLU Skogskarta 2015*. Denna saknar dock information om beståndsålder, varför *SLU Skogskarta 2010* (med en upplösning på 25×25 m) användes för denna parameter.

2.3.4. Skogliga grunddata

Karttjänsten *Skogliga grunddata*, som tillhandahålls av Skogsstyrelsen (2021), ger information om yttre gränser för utförda avverkningar och avverkningsanmälda områden.

2.3.5. ICBM-modellen

Information om kolförråd och kolförrådsförändringar i minerogen åkermark erhöles från de modelleringsresultat med ICBM-modellen som används inom Sveriges klimatrapportering (Naturvårdsverket, 2021c). Indata till ICBM-modellen är väderdata, värden över årlig avkastning och stallgödselanvändning samt data över markegenskaper, bl.a. kolhalt och textur. Markegenskaper erhålls från *Mark- och grödoinventeringen* som är ett program för yttäckande miljöövervakning på svensk åkermark vilken administreras av Sveriges lantbruksuniversitet och finansieras av Naturvårdsverket (SLU, 2021c). Markanvändningen på åkermarken inkluderar

såväl odling av ettåriga grödor som vall i rotation, gräsmark, bete och permanenta grödor (t.ex. energiskog). Inventeringen påbörjades 1988 och har utförts under tre omgångar, det senaste fullständiga s.k. omdrevet utfördes under åren 2011 – 2017. Det fjärde omdrevet har påbörjas med provtagningstillfällen fördelade över åren 2021, 2023, 2025 och 2027.

2.3.6. Jordlagerföljder

Information om mäktighet för ytliga torvlager på åkermark erhöles från SGU:s databas *Jordlagerföljder* (SGU, 2015) som innehåller uppgifter om jorddjup, jordlagrens mäktighet och egenskaper som t.ex. bildningssätt och kornstorlek. Informationen bygger borringar/sonderingar eller observationer i skärningar.

3. Metoder

Samtliga analyser (om inte annat anges i metodavsnitten nedan) utfördes med GIS-programvaran ArcGIS Pro 2.9.3 (Environmental Systems Research Institute, 2022).

3.1. Markanvändning

Då exploatering av marken skett i Strängnäs kommun sedan *Nationella Marktäckedata* skapades (åren efter 2019) kompletterades denna med ytterligare information om olika typer av exploaterade ytor som används inom Samhällsbyggnadskontoret vid Strängnäs kommun (Strängnäs kommun, 2022). De vägar inom dessa GIS-lager som inte finns representerade inom *Nationella Marktäckedata* lades till på så sätt att de celler inom *Nationella Marktäckedatas basskikt* som överlappas med dessa vägar ersattes med värdet för *Exploaterad mark väg/järnväg*. GIS-lagret över befintliga byggnader rasterades till celler om 10 × 10 m och överlappande celler inom det väg-uppdaterade lagret över markanvändning tilldelades värdet för *Exploaterad mark, byggnad*. På samma sätt rasterades och överlappade GIS-lagren med markområden som snart kommer att exploateras det väg- samt byggnads-uppdaterade markanvändningslagret. Då fördelningen av markanvändning inom dessa blivande exploaterade områden inte specificeras gavs överlappande celler värdet *Exploaterad mark, ej byggnad eller väg/järnväg*. Undantaget dock ursprungliga celler inom *Nationella Marktäckedatas basskikt* av markanvändningskategorin vatten. Sådana områden antas även fortsättningsvis vara vatten och ändras därför ej.

Bebyggelseområden som, enligt Samhällskontorets GIS-lager (Strängnäs kommun, 2022), antingen är stora ($\geq 4,5$ ha) eller lokaliserade inom 1 km från en tätort, enligt SCB:s GIS-lager (SCB, 2022) men samtidigt inte innehåller någon byggnad enligt *Nationella Marktäckedatas basskikt* kan misstänkas utgöra nyexploaterade områden. Därför jämfördes markanvändningen i dessa områden enligt *Nationella Marktäckedata* mot ortofoton (Lantmäteriet, 2022a) och ett nytt polygonlager med aktuell markanvändning skapades utifrån identifierade avvikelser. Polygonerna rasterades sedan till ett markanvändningsraster med celler om 10 × 10 m vars värden ersatte överlappande celler inom markanvändningslagret under bearbetning.

En hybridkarta över markanvändning skapades därefter genom att markanvändningskartan med uppdaterad markanvändning inom exploaterade områden (inklusive vägar och byggnader) kombinerades med *Dikeskarteringen baserad på NHM* med syfte att ta hänsyn till den dräneringseffekt diken ger på våtmarker, och därmed minska den överskattningen av våtmark som görs av *Nationella Marktäckedata*. Notera dock att dikeskarteringen inte är komplett. I en jämförelse mot de organogena provytor som i fält bedömts vara dränerade enligt Riksskogstaxeringen saknas dike inom dikeskarteringen för drygt 20% av provytorna (Lindahl m.fl., 2022). Inom klimatrapporeringen bedöms marker som har ett dike inom 25 m som dränerade (Naturvårdsverket, 2021a), detta samband tillämpades även i denna analys även om viss dikeseffekt kan förväntas även för längre dikesavstånd. I ett första steg konverterades samtliga rasterceller med våtmarkskategorier inom *Nationella Marktäckedatas* basskikt till polygoner. Områden inom 25 m från ett dike enligt *Dikeskarteringen baserad på NHM* klassificerades därefter om på så sätt att *Öppen våtmark* blir *Övrig öppen mark med vegetation* och *Skog på våtmark* blir *Trädklädd mark utanför våtmark*. Polygonerna rasterades sedan till ett slutgiltigt markanvändningsraster med celler om 10 × 10 m. Totalt 211 ha *Skog på våtmark* och 123 ha *Öppen våtmark* kategoriserades om p.g.a. närliggande diken.

Den nya kartan, kallad *Hybridkartan över markanvändning* i följande text, användes som underlag för kartering av kolförråd och koldioxidupptag.

3.2. Marktyp

SGU:s Jordartsdatabas rasterades till ett jordartsraster med celler om 10 × 10 m. Organogen mark definierades som torvjordar enligt *SGU:s Jordartsdatabas*. Torvlager som bedöms ha en mäktighet överstigande 0,5 meter (SGU, 2018) refereras hädanefter som djup torv, medan torvlager vars mäktighet underskrider 0,5 m, eller är osammanhängande ytliga torvlager med en medelmäktighet på 0,5 – 1 m, refereras som grund torv.

Den nya kartan, kallad *SGU-baserat torvraster* i följande text, användes som underlag för kartering av kolförråd och koldioxidupptag.

3.3. Beräkning av kolförråd och koldioxidupptag

Kolförråd samt koldioxidupptag beräknas separat för vardera rastercell om 10 × 10 m inom Strängnäs kommun, presenteras för vardera kolpool, och adderas sedan samman till ett totalt kolförråd respektive koldioxidupptag. I de fall värden för kolförråd och kolförrådsförändringar framtagna för ägoslag inom Klimatrapporeringen används (d.v.s. för död ved, grov förna samt

emissionsfaktorer för dränerad torvmark) appliceras de på de markanvändningskategorier som de överensstämmer mest med. För *Gräsmark* är detta *Övrig öppen mark med vegetation*, för *Odlingsmark* är det *Åkermark*, för *Skogsmark* är det *Trädklädd mark utanför våtmark* och för *Våtmark* är det *Öppen våtmark*.

Naturvårdsverkets databaser över naturreservat och naturvårdsområden (Naturvårdsverket, 2021b) nyttjades för att beräkna hur stora delar av kolförrådet och koldioxidupptaget som är skyddat.

Rapporteringskonventionen för kolpoolernas koldioxidupptag är att ett positivt värde innebär en nettoförlust av kol, medan ett negativt värde indikerar ett nettotillskott av kol. För ett markområdes totala koldioxidupptag innebär därmed ett positivt värde ett nettoutsläpp av växthusgaser från markområdet till atmosfären, medan ett negativt värde innebär ett nettoupptag av växthusgaser från atmosfären. I det första fallet utgör markområdet en kolkälla, i det senare en kolsänka.

3.3.1. Levande biomassa

SLU Skogskarta nyttjades för att beräkna kolförrådet i levande trädbiomassa på *Trädklädd mark* i Strängnäs kommun. Detta kolförråd omfattar därmed den levande biomassan i träd på marker med en grundtyevägd medelhöjd på minst 3 meter. Enligt ett stickprov på 752 representativa träd, inom *Riksskogstaxeringen* år 2015 till 2019, är biomassan under mark (rotdeklar och stubbe) ca 25% av den totala trädbiomassan för såväl tall som gran och lövträd. Med ett antagande om en kolhalt på 50% (Naturvårdsverket, 2021a) kan därmed det totala kolförrådet i trädbiomassa beräknas utifrån *SLU Skogskarta*.

Tillväxt

Trädens tillväxthastighet är åldersberoende och påverkas därtill av beståndets täthet p. g. a. konkurrens om ljus. Utifrån *SLU Skogskarta* över Strängnäs kommun beräknades den totala biomassan ovan mark för olika trädslag utifrån stamvolym (genom tillämpning av s.k. expansionsfaktorer) för olika beståndsåldrar med minsta kvadratmetoden. Då *SLU Skogskarta* för år 2015 saknar beståndsålder användes beståndsåldern angiven i *SLU Skogskarta* för 2010 till vilket fem år kan adderas. De områden för vilka *Skogliga grunddata* anger att avverkning skett någon gång under åren 2015 – 2021 uteslöts från analysen. Metoden upprepades för samtliga beståndsåldrar uppdelat i två tioårs-intervall för beståndsåldern 0 till 19 år, och därefter i tjugofemårs-intervall upp till 79 års ålder. Skogar med en beståndsålder på 80 år eller mer slogs ihop till en gemensam åldersgrupp då åldersbestämningen för äldre träd är osäkra inom *SLU Skogskarta*. Därefter användes *Riksskogstaxeringens* data över tillväxt på Skogsmark inom Södermanlands län (2 804 st provtytor, år 2001 till 2021) för att beräkna biomassatillväxt för olika trädslag vid olika

beståndsåldrar, samt även utan hänsyn till beståndsålder. För ek beräknades inga åldersberoende värden för biomassatillväxt då antalet ekar inom vardera ålderskategori som mest var 11 st. Framräknade expansionsfaktorer, stamvedstillväxt och koldioxidupptag av levande biomassa för olika trädslag vid olika beståndsåldrar presenteras i bilaga 1.

Utifrån den framtagna informationen om trädslagens bidrag till det totala koldioxidupptaget baserat på stamvolym, samt stamvedstillväxt på Skogsmark, kan årligt koldioxidupptag beräknas för varje rastercell med trädklädd mark utifrån beståndsålder och de olika trädslagens stamvolymsandel av den totala stamvolymen. Data erhöles från *SLU Skogskarta 2015* samt *SLU Skogskarta 2010* (endast beståndsålder) efter omräkning till raster med en upplösning på 10×10 m enligt metoden Nearest Neighbour för att matcha upplösningen hos de framtagna hybridkartorna för marktyp och markanvändning. Då *SLU Skogskarta* för år 2015 saknar beståndsålder så användes beståndsåldern angiven i *SLU Skogskarta* för 2010 till vilken fem år adderades. Undantaget är dock de områden som avverkats. För de områden som saknar biomassa år 2015, de områden som temporärt ej är skog enligt *Nationella Marktäckedata* samt de områden för vilka *Skogliga grunddata* anger att avverkning skett någon gång under åren 2015 – 2021 korrigerades åldern därmed ned till noll (0). Dessutom beräknades en ny beståndsålder för år 2015 utifrån avverkningsår för de områden som enligt *Skogliga grunddata* avverkats år 2010 till och med 2014 (d. v. s. till högst 5 år). För trädklädda marker utan angiven beståndsålder nyttjades de beståndsåldersberoende resultaten för expansionsfaktorer och stamvedstillväxt.

Notera att koldioxidupptag beräknas för samtliga marker med trädhöjd över 5 meter och en krontäckning på mer än 10%, vilket motsvarar 10 m^2 markyta skuggade av trädkronor inom varje rastercell på 100 m^2 . Koldioxidupptag beräknas därmed även för bl.a. alléer, träd inom bostadsområden och enstaka gatuträd i exploaterad stadsmiljö, såvida dessa uppfyller kravet på höjd och sammanlagd krontäckning. Då *SLU Skogskarta* inte anger beståndsålder för trädbestånd av mindre arealer, beräknades koldioxidupptag för dessa utifrån de framtagna beståndsberoende värdena för aktuellt trädslag eller kombination av trädslag enligt *SLU Skogskartas* volymsangivelser. Totalt 11 % av de trädklädda markerna saknade angiven beståndsålder.

För övriga marker med en lägre trädhöjd och krontäckning sattes koldioxidupptaget av levande biomassa till noll (se tabell 2). Dessa markers ev. trädbestånd består av mindre träd med liten kolinlagring eftersom tillväxten hos små träd är låg.

Tabell 2. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av levande biomassa.

Markanvändnings-kategori	Koldioxidupptag av levande biomassa (kg CO ₂ ha ⁻¹ år ⁻¹)	Källa och geografiskt område
Trädklädd mark	Biomassatillväxt vid olika beståndsåldrar beräknade utifrån stamvedstillväxt och expansionsfaktorer	Källa stamvedstillväxt: Riksskogstaxeringens 932 provytor på skogsmark i Södermanlands län, 2001-2021. Källa expansionsfaktorer: SLU Skogskarta 2015 inom Strängnäs kommun
All övrig mark	0	

Kolförråd

SLU Skogskarta 2015 nyttjades för att beräkna kolförrådet i levande trädbiomassa i Strängnäs kommun efter omräkning till raster med en upplösning på 10 × 10 m enligt metoden Nearest Neighbour för att matcha upplösningen hos de framtagna hybridkartorna för marktyp och markanvändning. För områden med beståndsålder 0 sattes dock biomassan till 0 och för områden som avverkats år 2010 till 2014 beräknades kolförrådet fram utifrån de framtagna tillväxthastigheterna SLU Skogskartas volymsangivelser för olika trädarter samt uppdaterad beståndsålder utifrån avverkning år 2010 och framåt.

3.3.2. Dött organiskt material

Död ved och grov förna

Medelvärde för kolförrådet i död ved år 2020 uppdelat på olika typer av ägoslag inom Klimatrapporteringen beräknades utifrån Riksskogstaxeringens samtliga provytor (se tabell 3). Kolförråd i grov förna beräknades utifrån antagandet att den motsvarar 15% av den döda vedens förråd (Naturvårdsverket, 2021a). Årligt koldioxidupptag beräknades utifrån skillnader i kolförråd mellan år 2020 och 2015 (se tabell 4).

Tabell 3. Beräkningsunderlag för kolförråd hos död ved och grov förna i Sverige.

Ägoslag inom Klimatrapporteringen	Kolförråd i död ved (kg C ha ⁻¹)	Kolförråd i grov förna (kg C ha ⁻¹)
Gräsmark	99	15
Odlingsmark	13	2
Skogsmark	1 343	202
Våtmark	47	7

Tabell 4. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av död ved och grov förna i Sverige.

Ägoslag inom Klimatrapporteringen	Koldioxidupptag av död ved (kg CO ₂ ha ⁻¹ år ⁻¹)	Koldioxidupptag av grov förna (kg CO ₂ ha ⁻¹ år ⁻¹)
Gräsmark	-24	-4
Odlingsmark	-2	0
Skogsmark	-172	-26
Våtmark	-2	0

Organiska humuslager

För geografisk fördelning av kolförråd i trädklädda minerogena markers humuslager användes kartunderlaget för skogsmark framtaget av Hounkpatin m.fl. (2021), se tabell 5. Denna kolpool innehåller även fin förna (levande rötter <2 mm). Luckor i karteringen, d.v.s. trädklädda marker utan angivet värde på kolförråd, samt ett antal uppenbart felaktiga artefaktvärden (i slättområden) ersattes med interpolerade värden enligt Inverse Distance Weighted teknik.

Koldioxidupptag av organiska humuslager på Skogsmark beräknades utifrån skillnader i kolförråd mellan inventeringarna inom Markinventeringen utförda år 2003 till 2012 och 2013 till 2021 (se tabell 6).

Årlig förna

Medelvärde för kolförråd och koldioxidupptag för årlig förna beräknades för både minerogen och organogen mark utifrån *Riksskogstaxeringens* provytor med Skogsmark inom Södermanlands län (se tabell 5 och 6). Antalet provytor för organogen mark är mycket få (endast nio st) men dess medelvärden för kolförråd och koldioxidupptag kan antas vara rimliga då de ligger mycket nära, men inte överskrider, dem för minerogen mark.

Tabell 5. Beräkningsunderlag för kolförråd för organiska humuslager och årlig förna på Skogsmark. Konfidensintervall (95%) anges inom parentes. N anger antal provytor.

Kolpool	Kolförråd (kg C ha ⁻¹)	Geografiskt område	Källa
Organiska humuslager	0 – 83 275	Strängnäs kommun, raster om 10 × 10 m	Hounkpatin m.fl., 2021
Årlig förna, minerogena marker	1 362 (1 274 – 1 451), N=142	Södermanlands län	Riksskogstaxeringen, 2003 – 2012
Årlig förna, organogena marker	1 093 (608 – 1 579), N=9		

Tabell 6. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag för organiska humuslager och årlig förna på Skogsmark. Konfidensintervall (95%) anges inom parentes. N anger antal provytor.

Kolpool	Koldioxidupptag (kg CO ₂ ha ⁻¹ år ⁻¹)	Geografiskt område	Källa
Organiska humuslager	425 (-756 – 1 605), N=142	Södermanlands län	Markinventeringen 2003 – 2021
Årlig förna, minerogena marker	-31 (-72 – 19), N=142		Riksskogstaxeringen, 2003 – 2021
Årlig förna, organogena marker	-47 (-207 – 113), N=9		

3.3.3. Markkol i minerogena marker

För geografisk fördelning av kolförråd i minerogena *Trädklädda markers* markkolspool användes kartunderlaget för Skogsmark framtaget av Hounkpatin m.fl. (2021) utifrån lokala modeller. Luckor i karteringen, d. v. s. trädklädda marker utan angivet värde på kolförråd, samt ett antal uppenbart felaktiga artefaktvärden (i slättområden) ersattes med interpolerade värden enligt Inverse Distance Weighted teknik.

För *Öppen mark med vegetation* användes det värde på kolförråd som tidigare beräknats för naturbete (Ståhlberg m.fl., 2010) utifrån 222 provytor inom *Markinventeringen* perioden 1993 till 2002 (se tabell 7). Det årliga koldioxidupptaget beräknades fram utifrån skillnader i kolförråd för samtliga permanenta provytor med naturbete som blivit inventerade under pågående inventeringsperiod (2013 – 2021) och den senaste inventeringsperioden (2003 – 2012) (se tabell 8).

Inom Klimatrapporteringen simuleras kolförrådsförändringar i åkermarkens matjord (skiktet 0 – 25 cm) per produktionsområde med ICBM-modellen (Naturvårdsverket, 2021c). För *Åkermarkens* kolförråd i matjord nyttjades dessa simuleringars initiala kolförråd år 2021 för Svealands slättbygder som, förutom Södermanlands län, även omfattar Stockholms, Västmanlands och Uppsala län. För åkermarkens alv (från 25 cm ned till 50 cm djup) beräknades kolförrådet till 40 ton C ha⁻¹ utifrån svenska åkermarkers mediankolhalt på olika djup år 2003 samt den skattning av skrymdensitet utifrån kolhalt i åkerjord som tagits fram under omdrev 2 av *Mark- och grödoinventeringen* (Eriksson m.fl., 2010). Ett medelvärde för koldioxidupptaget för Svealands slättbygder beräknades utifrån simulerad

kolförrådsförändring 2012 – 2021 (se tabell 8). Kolförrådsförändringar i alven antogs vara försumbar.

Exploaterad mark antas ha ett försumbart kolinnehåll i sina eventuella jordlager genom antagandet att ursprungligt jordmaterial schaktats bort under exploatering och att eventuell ersättningsjord har en försumbar kolhalt. Även minerogena marker av kategorin *Öppen mark utan vegetation* antas ha ett försumbart kolinnehåll. Kolförrådet i den minerogen markkolspoolen sätts därmed till noll (0) för dessa typer av marker.

Tabell 7. Beräkningsunderlag för kolförråd i markkol hos minerogen mark. N anger antal provytor.

Ägoslag, djup	Kolförråd i markkol (kg C ha ⁻¹)	Geografiskt område	Källa
Naturbete, 0 – 50 cm	90 700 ¹ , N=222	Hela Sverige	Ståhlberg m.fl., 2010: tabell 6
Skogsmark, 0 – 50 cm	0 till 162 648	Strängnäs kommun, raster om 10 × 10 m	Houkpatin m.fl., 2021
Åkermark, 0 – 25 cm	80 942	Svealands slättbygder	ICBM-modellen, modellerat för 2021
Åkermark, 25 – 50 cm	40 438, N=507	Hela Sverige	Eriksson m.fl., 2010

Tabell 8. Beräkningsunderlag för koldioxidupptag av markkol hos minerogen mark. Konfidensintervall (95%) anges inom parentes. N anger antal provytor.

Ägoslag	Koldioxidupptag av markkol (kg CO ₂ -ekv. ha ⁻¹ år ⁻¹)	Geografiskt område	Källa
Naturbete	92 (- 695 – 811) ² , N=62	Hela Sverige	Markinventeringen, 2003– 2020
Skogsmark	190 (-4 870 – 5 250), N=63	Södermanlands län	Markinventeringen, 2003 – 2021
Åkermark	-322 (-2 109 – 1 837) ¹	Svealands slättbygder	ICBM-modellen, för tidsperioden 2012 – 2021

3.3.4. Markkol i organogena marker

Kolförråd i markkol för marker som inte är exploaterad mark eller åkermark och sammanfaller med torv inom GIS-lagret *SGU-baserat torvraster*, beräknades utifrån genomsnittliga värden på torvmäktighet (1,687 m), torr skrymdensitet och

¹ Konfidensintervall redovisas fördelat över olika kronräkningsgrad i Ståhlberg m.fl. (2010).

² Kompletterat intervall.

kolhalt för torv inom Södermanlands län enligt en opublicerad sammanställning av databasen *Torvdjupssondning* utförd av Nilsson m.fl. (2022). För grund torv begränsades dock mäktigheten till 50 cm, se tabell 9.

Då åkermark inte ingår i databasen *Torvdjupssondning* beräknades medeltorvmäktigheten för denna markanvändningskategori utifrån de punkter inom SGU:s databas *Jordlagerföljder* som överlappas av åkermark enligt *Nationella Marktäckedata*. Äldre mätdata från år 1900 och torvlager med en mäktighet under 30 cm uteslöts ur analysen, vilket medförde att den äldsta provtagningen som inkluderas utfördes 1993. Resulterande medeltorvmäktighet skiljde sig åt för åkermark inom den boreala (71 cm, N=52) och den tempererade klimatzonen (125 cm, N=337), som Strängnäs kommun tillhör enligt Klimatrapporteringen (Naturvårdsverket, 2021a).

Åkermark kan antas vara dränerad men har, som en effekt av kompaktering och återkommande bearbetning, en betydligt högre skrymdensitet i de övre jordskiktet än dränerade skogsmarker och myrar. För skiktet 0 – 30 cm antogs en skrymdensitet på $0,25 \text{ g cm}^{-3}$ efter en studie av över 2 000 torvprover av matjord (0 – 20 cm) på åkermark (Hjertstedt, 1948). För större djup nyttjades de torra skrymdensiteter och kolhalter för de provytor (av ägoslagen myr och skogsmark) inom databasen *Torvdjupssondning* som har ett dike inom 25 m från provytans mittpunkt för olika skiktdjup enligt sammanställningen av Nilsson m. fl. (2022). Kolförrådet i markkol för åkermark som sammanfaller med djup torv inom *hybridkartan för marktyp*, beräknades utifrån beräknad genomsnittlig torvmäktighet. För grund torv begränsades dock mäktigheten till 50 cm.

För våtmarker inom *Nationella Marktäckedata* som inte sammanfaller med torv inom *SGU-baserat torvraster* antogs en torvmäktighet på 40 cm (se tabell 9) då SGU:s jordartskarteringar tillämpar en minsta mäktighet på 50 cm för kartering av grunda torvjordar. Detta medför att samtliga våtmarker klassas som organogena även om denna markanvändningskategori även omfattar minerogena våtmarker.

Exploaterade marker antas sakna torvjord helt, även om de sammanfaller med torv enligt GIS-lagret *SGU-baserat torvraster*, genom antagandet att torvjorden schaktats bort under exploatering och eventuellt ersättningsmaterial är av minerogent ursprung (som dessutom antas ha en försumbar kolhalt).

Tabell 9. Genomsnittlig mäktighet hos torv inom Strängnäs kommun för olika typer av marker och markanvändningskategorier.

Marktyp	Markanvändning	Genomsnittlig torvmäktighet (cm)
Grund torv	Exploaterad mark	0
	All övrig markanvändning	50
Djup torv	Exploaterad mark	0
	Trädklädd mark utanför våtmark, Öppen mark med vegetation, Öppen mark utan vegetation & Våtmark	169
	Åkermark	125
Ej torv enligt SGU:s jordartskartering	Våtmark enligt <i>Nationella Marktäckedata</i>	40
	All övrig markanvändning	0

För koldioxidupptag av markkol hos dränerad organogen mark nyttjades de emissionsfaktorer och dikesfraktioner som används inom Klimatrapporteringen för dränerad mark (Naturvårdsverket, 2021a) (se tabell 10). För dränerad organogen mark inkluderas den emission av metan som sker från dräneringsdiken för vilken arealen beräknas utifrån dikesfraktionen. Andelen dike av den totala arealen dränerad mark antas vara 0,025 för skogsmark och 0,05 för gräsmark, odlingsmark och torvbrytning. Emissioner av lustgas från dränerad odlingsmark ingår inte i LULUCF utan rapporteras istället inom Klimatrapporteringens jordbrukssektor. Här inkluderas dock även denna emission då den är kopplad till markanvändning.

För koldioxidupptag av markkol hos odikad eller återvätt torvmark, d.v.s. *Öppen våtmark* och *Skog på våtmark*, användes de av Skogsstyrelsen föreslagna emissionsfaktorerna baserat på en litteraturstudie av Drott och Eriksson (2021) och IPCC:s (Intergovernmental Panel on Climate Change) schablonvärden för löst organiskt kol (DOC) (IPCC, 2014), se tabell 11.

Våtmarkernas näringsstatus har stor betydelse för koldioxidupptaget men är okänd för de torvmarker som ej ingår i SGU:s grundlager, d.v.s. för 43% av skogarna på våtmark och 80% av de öppna våtmarkerna. Dessa torvmarker antogs ha den för markanvändningen vanligaste näringsstatusen för grundtorv, för vilken denna finns angiven inom *SGU:s jordartsdatabas*. Informationen erhöles genom att *Nationella Marktäckedatas* basskikt överlappades med djup torv inom lagret *SGU-baserat torvraster*, se bilaga 2. För de flesta våtmarkstyper var rik näringsstatus vanligast, undantaget var markanvändningsklassen Tallskog och Barrblandskog som till 79% respektive 61% växer på näringsfattig djup torv. För Granskog (på våtmark) båda typerna av näringsstatus lika vanliga men antogs i beräkningarna vara näringsrik.

För omräkning av emissionsfaktorers enheter till koldioxidekvivalenter används omvandlingsfaktorerna 25 och 298 för metan respektive lustgas (Naturvårdsverket, 2021c), samt att 1 kg N₂O-N motsvarar 44/28 kg N₂O och 1 kg CO₂-C motsvarar 44/12 kg CO₂.

Tabell 10. Emissionsfaktorer för dränerad organogen mark i den tempererade klimatzonen enligt klimatrapporeringen (Naturvårdsverket, 2021a). Konfidensintervall (95%) anges inom parentes. N anger antalet lokaler som emissionsfaktorn är baserad på.

Ägoslag	Emissionsfaktorer					Effektiv emissionsfaktor (kg CO ₂ -ekv. ha ⁻¹ år ⁻¹)
	ton CO ₂ -C ha ⁻¹ år ⁻¹	kg N ₂ O-N ha ⁻¹ år ⁻¹	kg CH ₄ ha ⁻¹ år ⁻¹	Dike kg CH ₄ ha ⁻¹ år ⁻¹	DOC ¹ ton CO ₂ -C ha ⁻¹ år ⁻¹	
Gräs- mark	2,6 (2,0 – 3,3; N=8)	2,8 (-0,57 – 6,1; N=13)	2,5 (-0,6 – 5,7; N=13)	217 (41 – 393; N=11)	0,1009 (0,0814 – 0,1203; N=7)	10 984
Skogs- mark	2,6 (2,0 – 3,3; N=8)	2,8 (-0,57 – 6,1; N=13)	2,5 (-0,6 – 5,7; N=13)	217 (41 – 393; N=11)	0,0998 (0,0956 – 0,1039; N=149)	11 127
Odlings- mark	6,1 (0,8 – 8,3 ² ; N=45)	13 (8,2 – 18; N=36)	0 (-2,8 – 2,8; N=38)	1 165 (335 – 1 995; N=5)	0,12 (0,07 – 0,19)	28 906

¹ Löst organiskt kol.

² Kompletterat intervall.

Tabell 11. Emissionsfaktorer för odikad och återvätt torvmark i den tempererade klimatzonen baserat på Skogsstyrelsens litteraturstudie (Drott & Eriksson, 2021) och IPCC:s schablonvärden för löst organiskt kol (endast DOC) (IPCC, 2014).

Näringsstatus	Emissionsfaktorer				Effektiv emissionsfaktor (kg CO ₂ -ekv. ha ⁻¹ år ⁻¹)
	ton CO ₂ -C ha ⁻¹ år ⁻¹	kg N ₂ O-N ha ⁻¹ år ⁻¹	kg CH ₄ ha ⁻¹ år ⁻¹	DOC ton CO ₂ -C ha ⁻¹ år ⁻¹	
Rik	-0,49	0,064	314,7	0,26 (0.17 – 0.36; N=15)	7 054
Fattig			120,6		2 202

4. Resultat

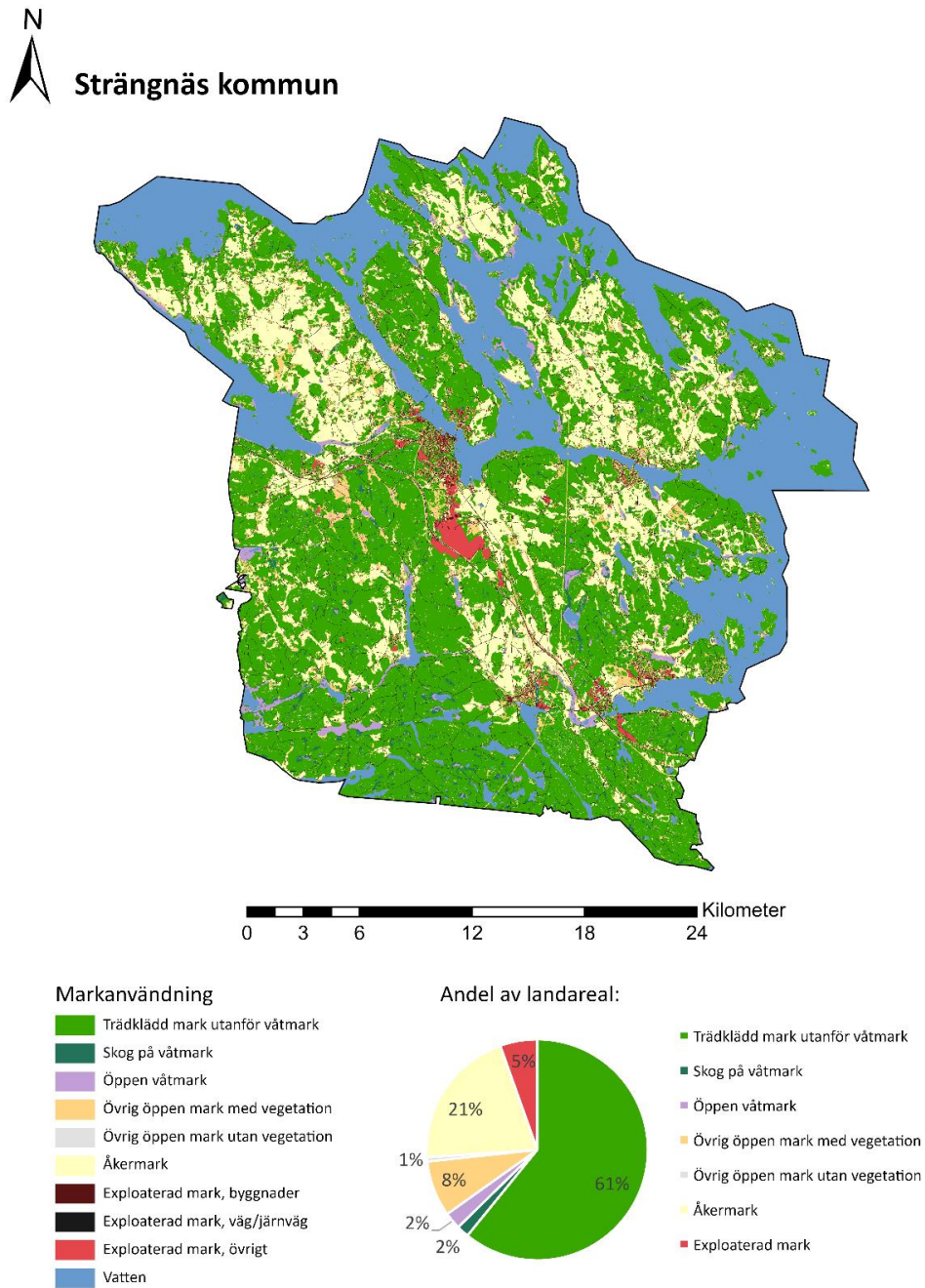
4.1. Skog och mark i Strängnäs kommun

4.1.1. Markanvändning

Enligt hybridkartan över markanvändning omfattar Strängnäs kommun en total landyta på 74 kha. Markanvändningen utgörs till största del av trädklädd mark (63%, 45 kha), främst på fastmark (d.v.s. utanför våtmark) se tabell 12 och figur 2. En stor del av kommunens landyta kategoriseras som åkermark (21%, 15 kha). Öppen mark med vegetation är den tredje största markanvändningskategorin (8%) och den exploaterade marken täcker 5% av landarealen.

Tabell 12. Arealer av markanvändningskategorier inom Strängnäs kommun enligt Hybridkartan för markanvändning.

Markanvändningskategori	Areal (ha)	Andel av landarealen (%)
Trädklädd mark utanför våtmark	45 223	61
Skog på våtmark	1 340	2
Trädklädd mark, totalt	45 562	63
Öppen våtmark	1 839	2
Övrig öppen mark med vegetation	6 065	8
Övrig öppen mark utan vegetation	456	1
Åkermark	15 346	21
Exploaterad mark	4 038	5
Strängnäs kommun totalt	74 306	100

Figur 2. Fördelning av markanvändning inom Strängnäs kommun.

4.2. Marktyp

De minerogena markerna utgör 93,1% av landarealen (69 kha) resterande landareal (5 kha) är torvjordar (se tabell 13 och figur 3). Majoriteten av torvjordarna är näringsrik torv på våtmark (54%), en stor andel av torvmarken är dränerad (38%). Resterande torvmark är näringsfattig torv på våtmark (8%). Arealen djup torv (1,25 m för åkermark och 1,69 m för övrig markanvändning) är i samma storleksordning (2 kha) som övriga våtmarker med ett antaget djup på 40 cm.

Tabell 13. Arealer av olika marktyper inom Strängnäs kommun.

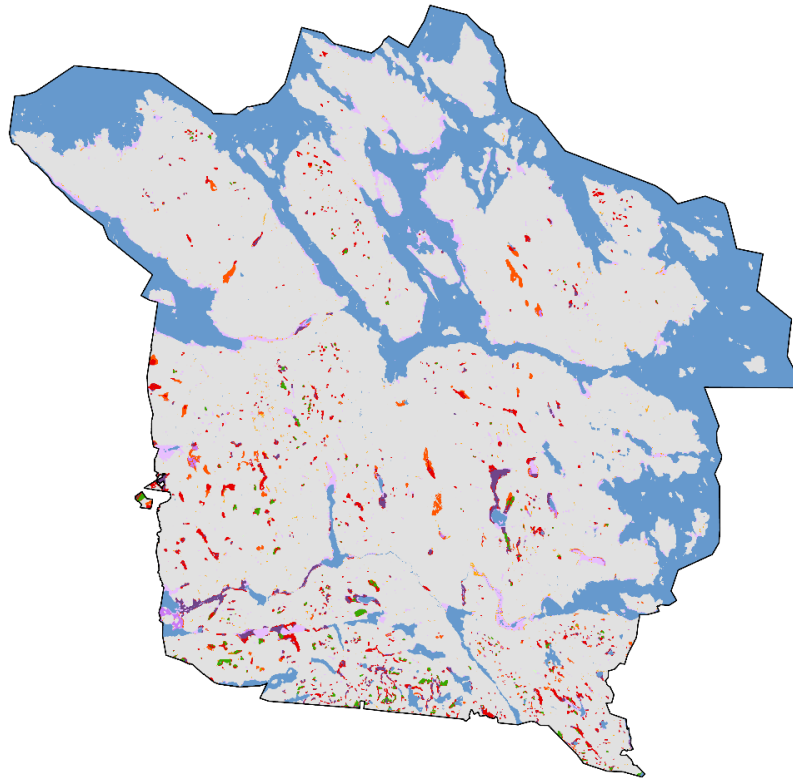
Marktyp	Areal enligt beräkningsunderlag (ha)	Andel av landareal (%)	Andel av organogen mark (%)
Minerogen mark	69 144	93,1	-
Torvmark	5 162	6,9	100,0
- varav dränerad	1 983	2,7	38,4
- varav näringsfattig våtmark	387	0,5	7,5
- varav näringsrik våtmark	2 792	3,8	54,1
- varav djup torv (>1 m)	2 259	3,0	43,8
- varav grund torv (0,5 m)	834	1,1	16,2
- varav torv på våtmark eller våtmark med dike (0,4 m)	2 068	2,8	40,1

Större delen av den organogena marken utanför våtmark utgörs av *Trädklädd mark utanför våtmark* (1,3 kha, 68%) medan *Åkermark* och *Övrig öppen mark med vegetation* tillsammans utgör 32% av de dränerade torvmarkerna, vardera med arealen 0,3 kha (se tabell 14).

Tabell 14. Arealfördelning av Strängnäs kommuns markanvändning enligt Hybridkartan över markanvändning samt fördelningen av minero-gen och organogen mark av olika mäktighet och näringsstatus på och utanför våtmark. Arealen, i hektar, anges inom parentes.

Mark-användnings-kategori enligt Hybridkartan	Andel minero-gen mark (%)	Andel organo-gen mark (%)	Andel organogen mark					
			fördelat över torvmäktighet:			fördelat över dränerings- och näringsstatus:		
			> 1 m (%)	50 cm (%)	40 cm (%)	Fast-mark (%)	Våtmark	
						Närings-fattig (%)	Närings-rik (%)	
Exploaterad mark	100,0 (4 038)	-	-	-	-	-	-	-
Skog på våtmark	-	100,0 (1 340)	47,5 (636)	4,7 (63)	47,8 (641)	-	25,3 (339)	74,7 (1 001)
Trädklädd mark utanför våtmark	97,3 (45 223)	3,0 (1 344)	2,3 (1 034)	0,4 (202)	0,2 (108)	3,0 (1 344)	-	-
Åkermark	97,8 (15 346)	2,2 (340)	0,9 (131)	1,4 (209)	-	2,2 (340)	-	-
Öppen våtmark	-	100,0 (1 839)	18,7 (343)	3,7 (68)	77,6 (1 428)	-	2,6 (49)	97,4 (1 791)
Övrig öppen mark med vegetation	95,1 (6 065)	4,9 (298)	1,9 (114)	0,8 (50)	2,2 (134)	4,9 (298)	-	-
Övrig öppen mark utan vegetation	99,6 (456)	0,4 (2)	0,2 (1)	0,2 (1)	-	0,4 (2)	-	-
Totalt av all landareal	93,1 (69 144)	6,9 (5 162)	3,0 (2 259)	0,8 (592)	3,1 (2 310)	2,7 (1 983)	0,5 (387)	3,8 (2 792)

N
 Strängnäs kommun

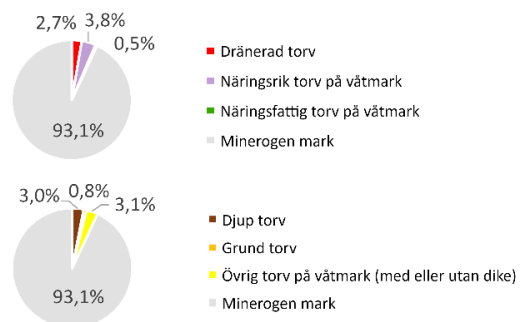

0 3 6 12 18 24 Kilometer

Marktyp

- Näringsfattig, djup torv på våtmark
- Näringsfattig, grund torv på våtmark
- Övrig näringsfattig våtmark
- Näringsrik, djup torv på våtmark
- Näringsrik, grund torv på våtmark
- Övrig näringsrik våtmark
- Djup torv utanför våtmark
- Grund torv utanför våtmark
- Övrig torv på våtmark med dike
- Minerogen mark

Andel av landareal:

Figur 3. Fördelning av marktyper inom Strängnäs kommun.

4.3. Kolförrådet i skog och mark

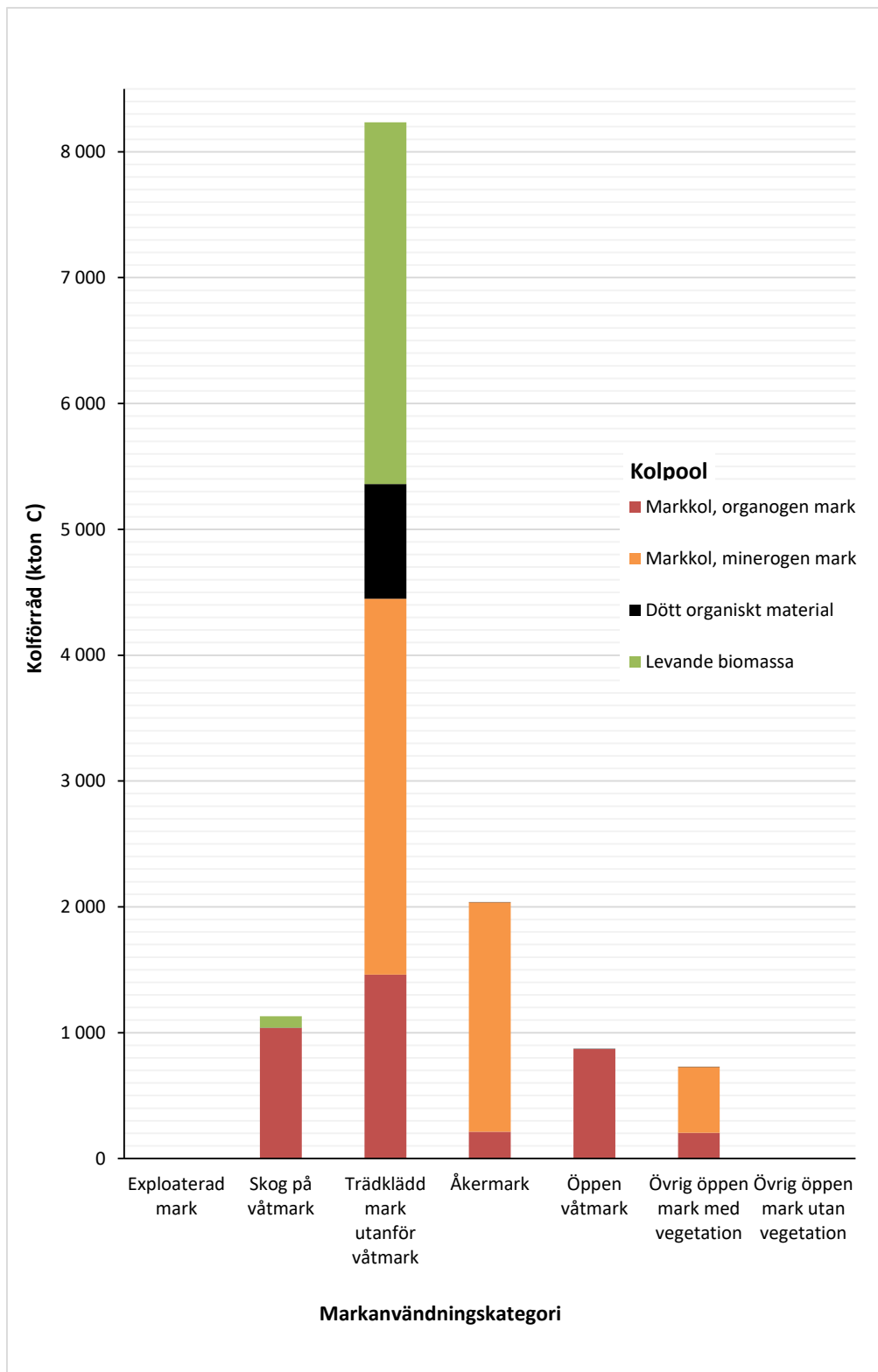
Det totala kolförrådet i Strängnäs kommuns skog och mark beräknades till 12 999 kton kol (se tabell 15 och figur 4). Majoriteten av kolförrådet finns i markkolspoolen (70%, 9 118 kton C) och i levande trädbiomassa (23%, 2 966 kton C).

Drygt hälften av kolförrådet finns på minerogen *Trädklädd mark utanför våtmark* (51%, 6 681 kton C) (se tabell 15 och figur 5), främst beroende på dess stora areal (61% av landytan) samt ett jämförelsevis högt kolförråd per ytenhet i såväl levande biomassa som dött organiskt material. Näst störst del av kolförrådet finns i markkolspoolen hos minerogen *Åkermark* (14%, 1 821 kton C) som upptar 21% av landytan. Andelen kolförråd i organogen *Trädklädd mark utanför våtmark* är nästan lika stor (12%, 1 555 kton C) trots att markanvändningskategorin endast upptar knappt 2% av landytan. Räknat per ytenhet är kolförrådsinnehållet nämligen betydligt större på organogen mark (jmf figur 5 och 6), med i genomsnitt 770 ton C ha⁻¹. Motsvarande siffra för minerogen mark är 139 ton C ha⁻¹. En torvmark av medeldjup (d.v.s. 1,7 m) innehåller t.ex. i medeltal nära 15 gånger så mycket markkol som en minerogen gräsmark. Detta medför att de organogena markernas bidrag till det totala kolförrådet är stort (31%) relativt dess andel av landytan (7%) (se tabell 15).

Geografisk fördelning av kolförråd per ytenhet fördelat över de olika markanvändningskategorierna totalt och uppdelat i kolpoolerna levande biomassa, dött organiskt material och markkol presenteras i figur 7 till 10. Dessa figurer visar bl.a. dominansen av markanvändningskategorierna *Trädklädd mark utanför våtmark* och *Skog på våtmark* vad gäller kolförråd per ytenhet i levande biomassa och dött organiskt material (jmf figur 8 och 9 med figur 2) och de organogena markernas stora markkolsförråd (jmf figur 10 med figur 3).

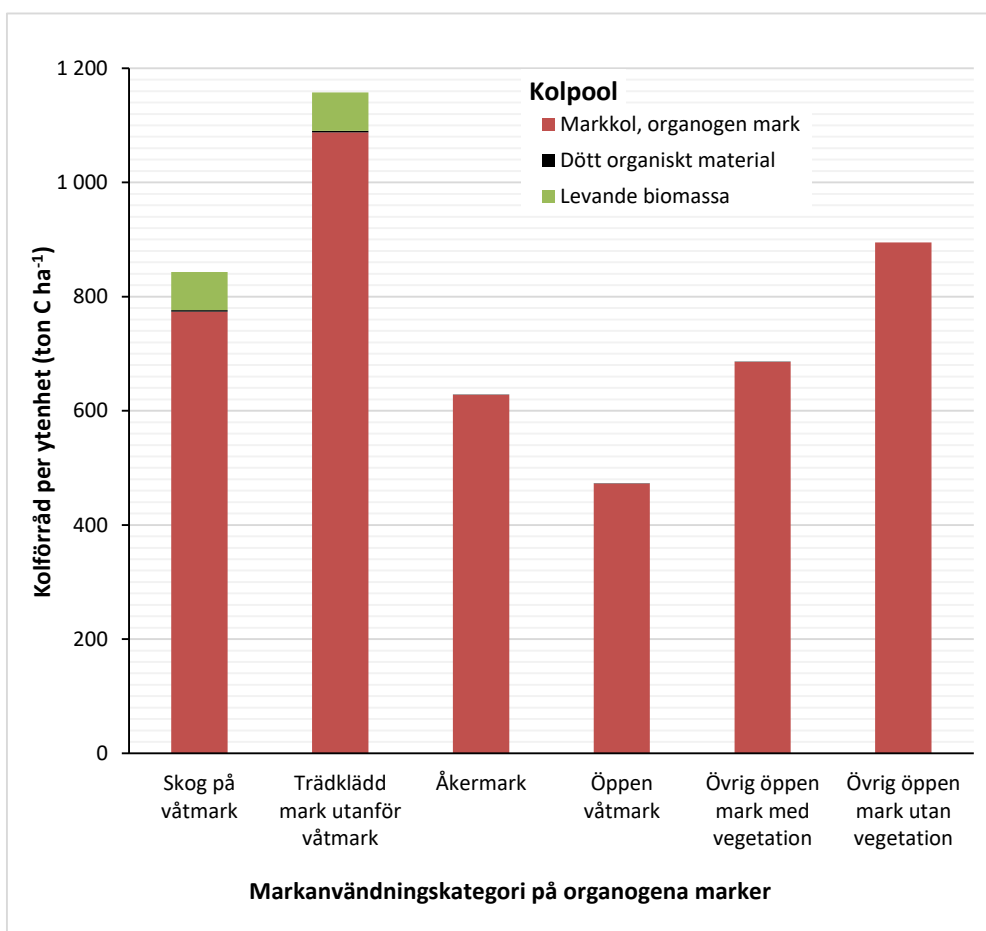
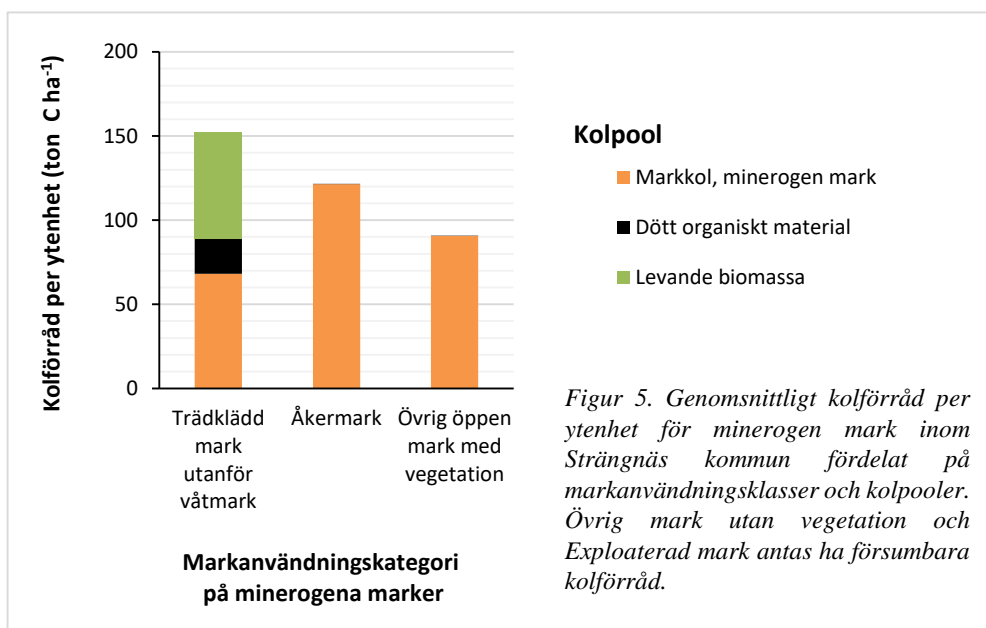
Tabell 15. Kolförråd i Strängnäs kommun fördelat på marktyper, markanvändningskategorier och deras kolpooler. Andel av totalt kolförråd (%) anges inom parentes.

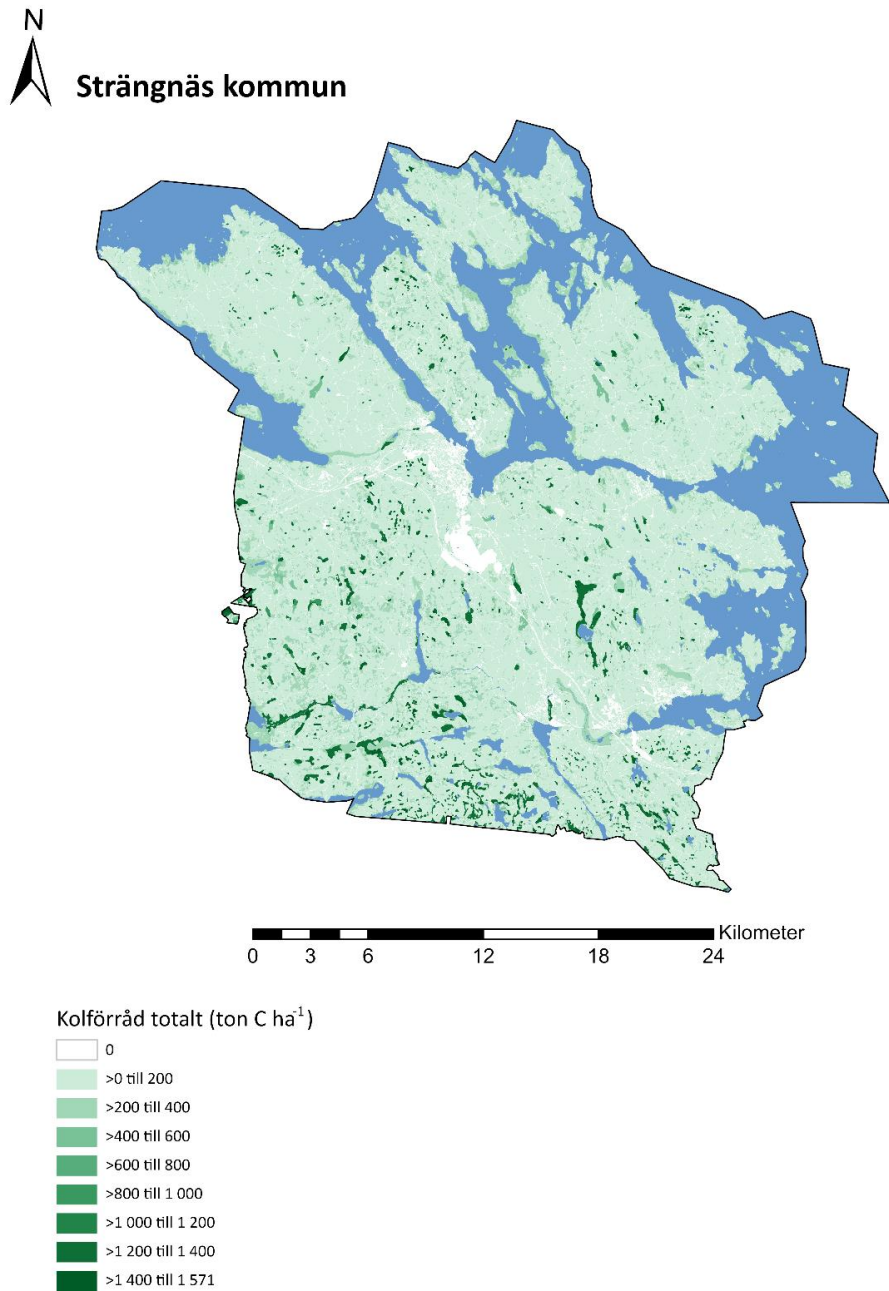
Marktyp	Markanvändningskategori	Areal (ha)	Levande biomassa (ton C)	Dött organiskt material (ton C)	Markkol (ton C)	Totalt kolförråd (kton C)	Genomsnittligt kolförråd per ytenhet (ton C ha ⁻¹)
Minerogen mark	Exploaterad mark	4 038	0	0	0	0	0
	Trädklädd mark utanför våtmark	43 879	2 786 048 (21)	907 286 (7)	2 987 277 (23)	6 681 (51)	152
	Åkermark	15 006	0 (0)	225 (0)	1 821 426 (14)	1 822 (14)	121
	Övrig öppen mark med vegetation	5 767	0 (0)	657 (0)	523 109 (4)	524 (4)	91
	Övrig öppen mark utan vegetation	454	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0
	Totalt för minerogen mark	69 144	2 786 048 (21)	908 169 (7)	5 331 811 (41)	9 026 (69)	139
Organogen mark	Trädklädd mark utanför våtmark	1 344	90 095 (1)	3 544 (0)	1 461 473 (11)	1 555 (12)	1 157
	Skog på våtmark	1 340	89 420 (1)	3 534 (0)	1 036 586 (8)	1 130 (9)	843
	Åkermark	340	0 (0)	5 (0)	213 417 (2)	213 (2)	628
	Öppen våtmark	1 839	0 (0)	99 (0)	869 458 (7)	870 (7)	473
	Övrig öppen mark med vegetation	298	0 (0)	34 (0)	203 954 (2)	204 (2)	686
	Övrig öppen mark utan vegetation	2	0 (0)	0 (0)	1 790 (0)	2 (0)	895
	Totalt för organogen mark	5 162	179 516 (1)	7 217 (0)	3 800 160 (29)	3 973 (31)	770
Totalt för samtliga marker	74 306	2 965 564 (23)	915 386 (7)	9 131 972 (70)	12 999	175	

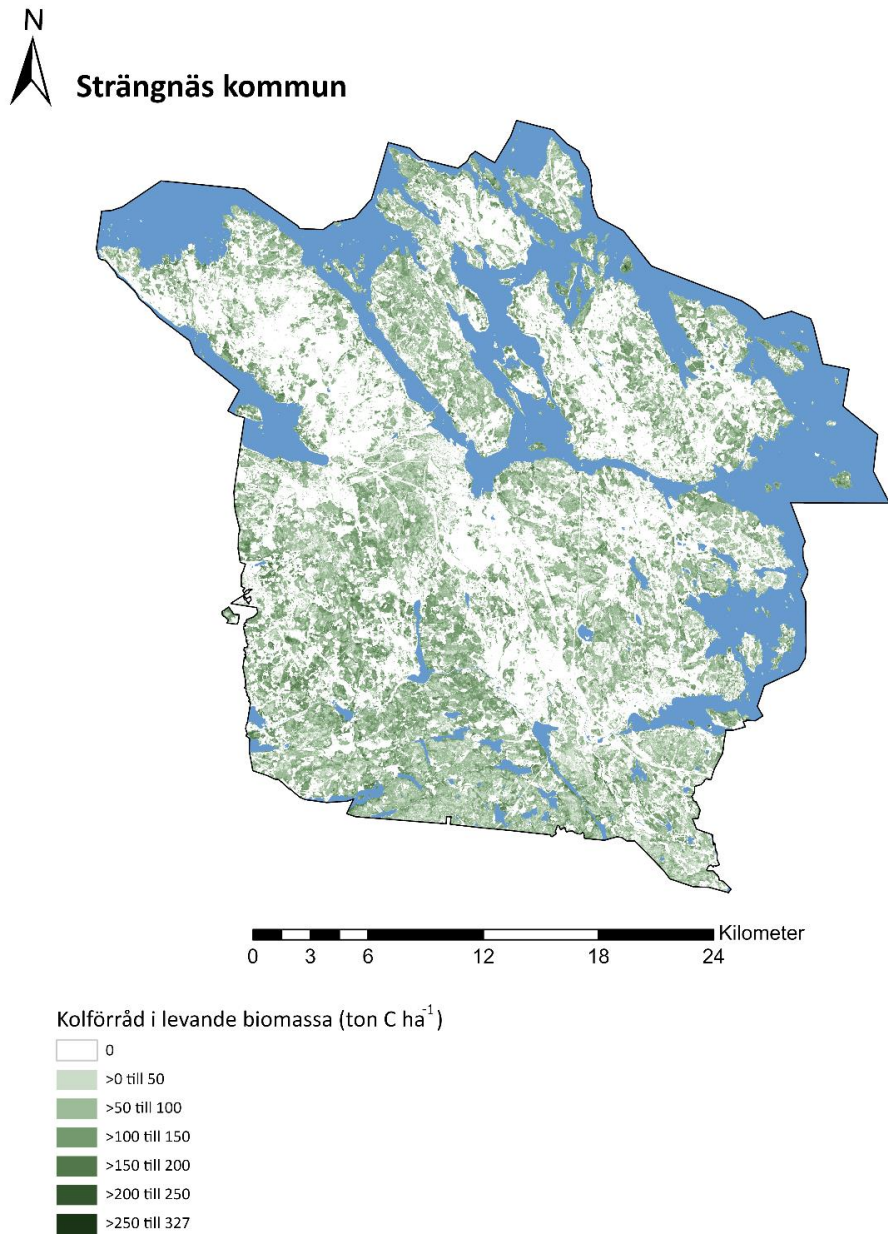
Figur 4. Totalt kolförråd i skog och mark inom Strängnäs kommun fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler. Exploaterad mark antas ha ett försumbart kolförråd.

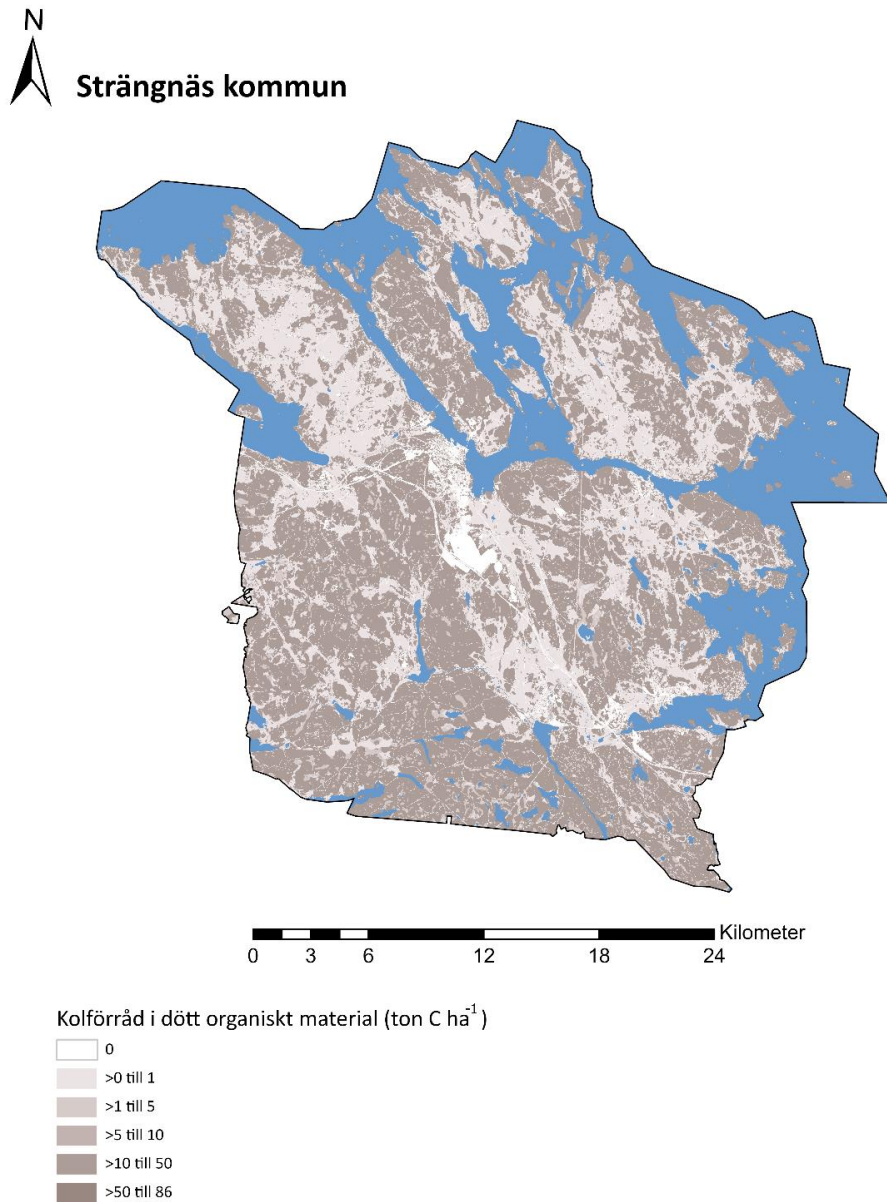

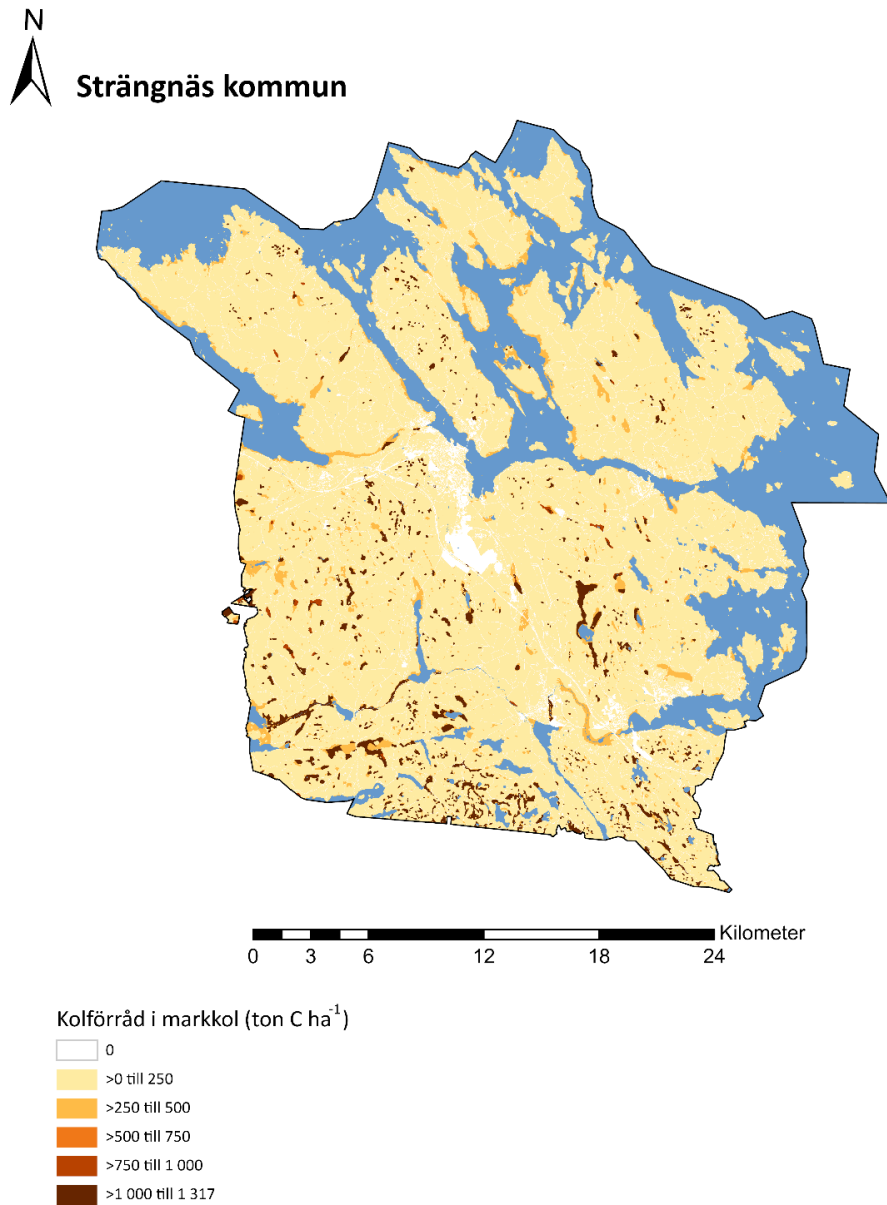
Figur 7. Totalt kolförråd i skog och mark inom Strängnäs kommun.

Figur 8. Kolförråd i levande trädbiomassa inom Strängnäs kommun.

Figur 9. Totalt kolförråd i dött organiskt material (död ved, förna och organiska humuslager) på marker inom Strängnäs kommun.

Figur 10. Markkolets kolförråd (minerogen och organogen mark) inom Strängnäs kommun.

4.4. Kolsänkan i skog och mark

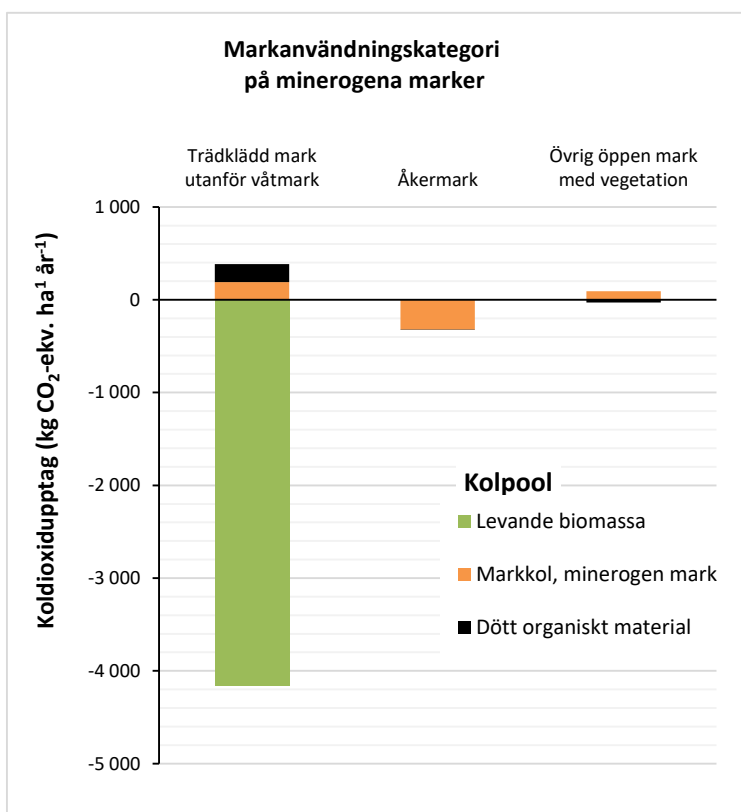
Nettoupptaget av växthusgaser i skog och mark i Strängnäs kommun beräknades totalt till -133 kton CO₂-ekv. år⁻¹. Totalt koldioxidupptag fördelat över kombinationer av marktyp och markanvändningskategorier, samt deras genomsnittliga koldioxidupptag per ytenhet presenteras i tabell 16. Trots höga koldioxidupptag per ytenhet för framförallt dränerade organogena marker är det de minerogena *Trädklädda markerna utanför våtmark* som, genom sina stora arealer, dominerar det totala nettoupptaget för kommunen.

Tabell 16. Genomsnittligt koldioxidupptag i Strängnäs kommun fördelat på marktyper och markanvändningskategorier. Markerna är färgkodade efter om de sammantaget är en kolsänka (blått), kolkälla (rött) eller antas sakna koldioxidupptag (grått).

Marktyp	Markanvändningskategori	Areal (ha)	Totalt koldioxidupptag (ton CO ₂ -ekv. år ⁻¹)	Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet (kg CO ₂ -ekv. ha ⁻¹ år ⁻¹)
Minerogen mark	Exploaterad mark	4 038	0	0
	Trädklädd mark utanför våtmark	43 879	-165 618	-3 774
	Åkermark	15 006	-4 862	-324
	Övrig öppen mark med vegetation	5 767	369	64
	Övrig öppen mark utan vegetation	454	0	0
Organogen mark utanför våtmark (dränerad)	Trädklädd mark utanför våtmark	1 344	9 087	6 794
	Åkermark	340	9 828	28 904
	Övrig öppen mark med vegetation	298	3 260	10 956
	Övrig öppen mark utan vegetation	2	22	10 984
Näringsfattig organogen våtmark	Skog på våtmark	339	-816	-2 410
	Öppen våtmark	49	107	2 200
Näringsrik organogen våtmark	Skog på våtmark	1 001	3 041	3 038
	Öppen våtmark	1 791	12 630	7 052
Totalt för samtliga marker		74 306	-132 953	-1 789

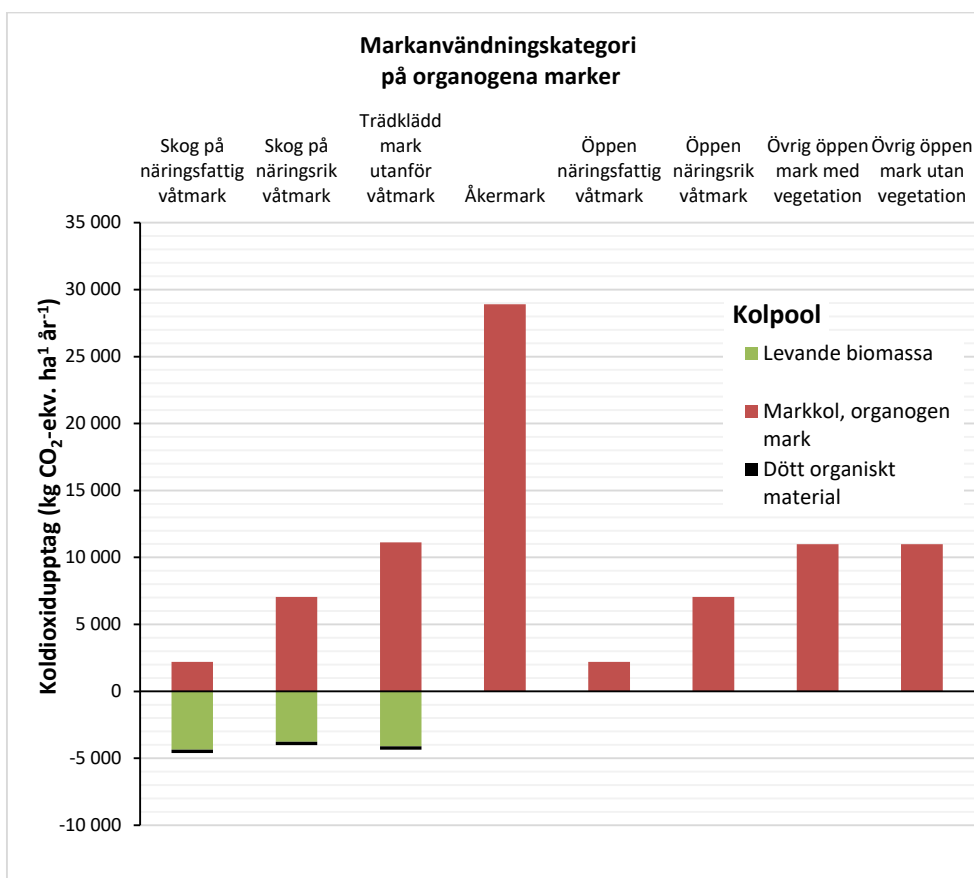
Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet av olika markanvändningskategoriers kolpooler presenteras i figur 11 och 12, för minerogen respektive organogen mark.

På minerogen mark utmärker sig *Trädklädd mark utanför våtmark* totalt som en stor kolsänka tack vare inlagring i levande biomassa (se figur 11). Även minerogen *Åkermark* är att betrakta som kolsänka genom inlagringen i markkolspoolen medan minerogen *Övrig öppen mark med vegetation* är en kolkälla då avgången från markkolspoolen är högre än upptaget i det döda organiska materialet (se figur 11).

Figur 11. Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet av minerogen mark i Strängnäs kommun fördelat på markanvändningsklasser och kolpooler. Övrig mark utan vegetation och Exploaterad mark antas ha försumbara koldioxidupptag.

Den mycket höga växthusavgången från organogen mark medför, med undantag för *Skog på näringsfattig våtmark*, att vardera markanvändningskategorin på organogen mark totalt sett är kolkällor (se figur 12). *Skog på näringsfattig våtmark* är sammantaget en liten kolsänka, då det sammanlagda koldioxidupptaget från dess levande biomassa är dubbelt så stort som växthusgasavgången från den organogena markkolspoolen (se figur 12).

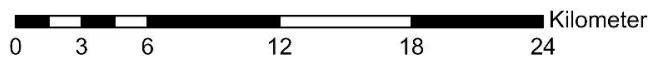
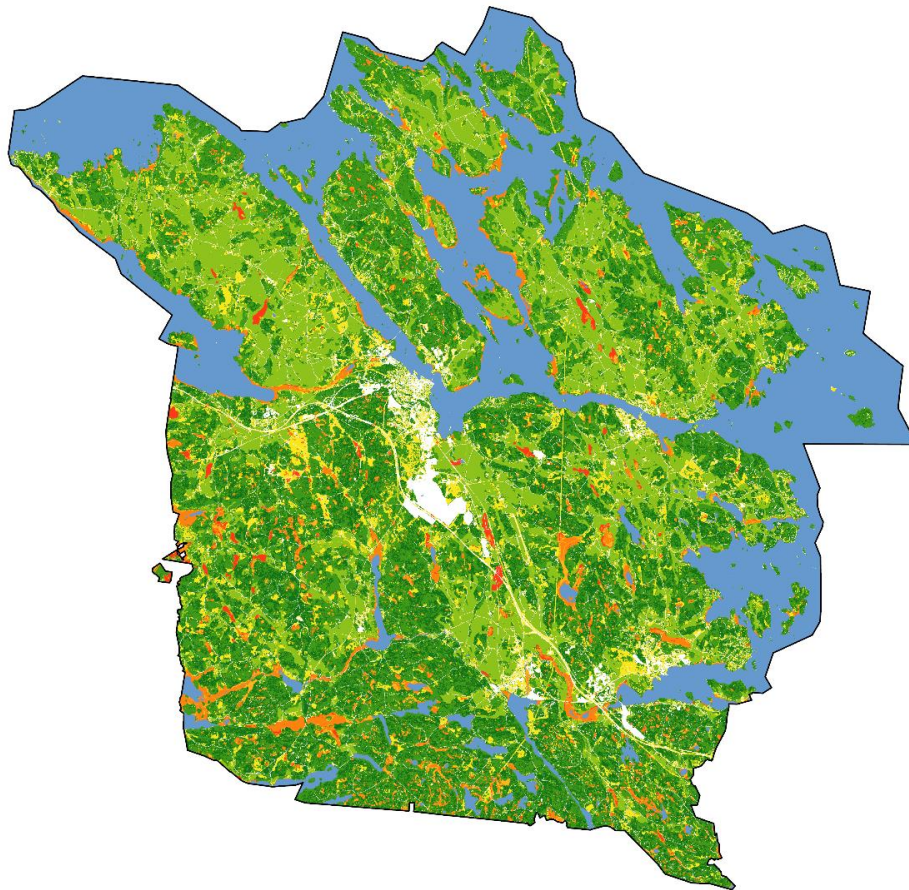

Figur 12. Genomsnittligt koldioxidupptag per ytenhet av organogen mark i Strängnäs kommun fördelat på markanvändningskategorier och kolpooler. Exploaterad mark antas sakna organogen mark.

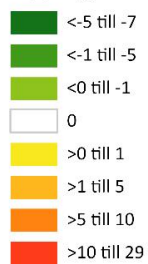
Geografisk fördelning över enskilda markers (om 10 × 10 m) koldioxidupptag per ytenhet totalt och uppdelat i kolpoolerna levande biomassa, dött organiskt material och markkol presenteras i figur 13 till 16. Koldioxidupptaget i levande biomassa varierar mellan 0 och -7 ton CO₂-ekv. ha⁻¹ år⁻¹ beroende på beståndsålder och fördelning av trädslag. Sammanlagt är upptaget i den levande biomassan -193 kton CO₂ år⁻¹ (varav 188 kton CO₂ på *Trädklädd mark utanför våtmark* och 5 kton CO₂ på *Skog på våtmark*) vilket dominerar det totala koldioxidupptaget på -133 kton CO₂ år⁻¹ (jfr figur 13 med figur 14).

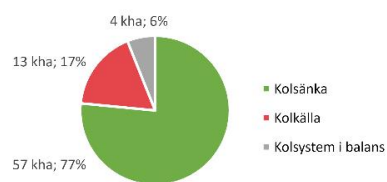
N
 Strängnäs kommun

Upptag totalt (kg CO₂-ekv. ha⁻¹år⁻¹)

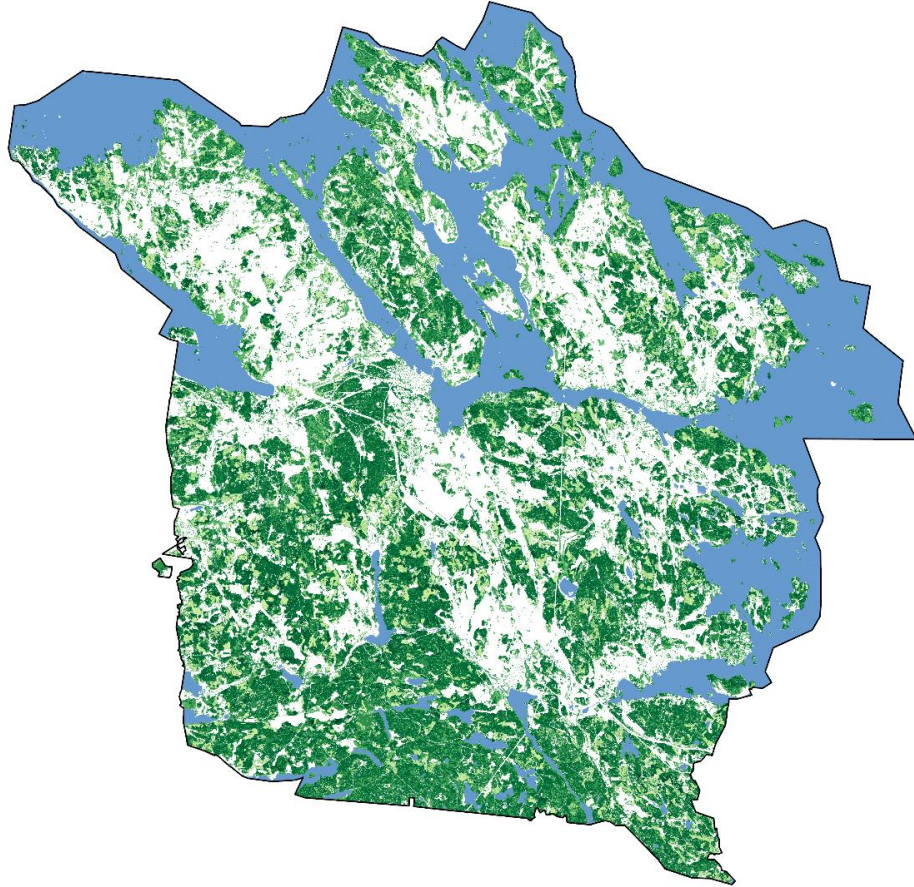
Andel upptagstyp av landareal:

Figur 13. Totalt koldioxidupptag av skog och mark inom Strängnäs kommun.

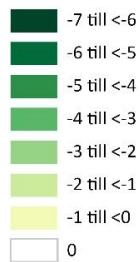

Strängnäs kommun

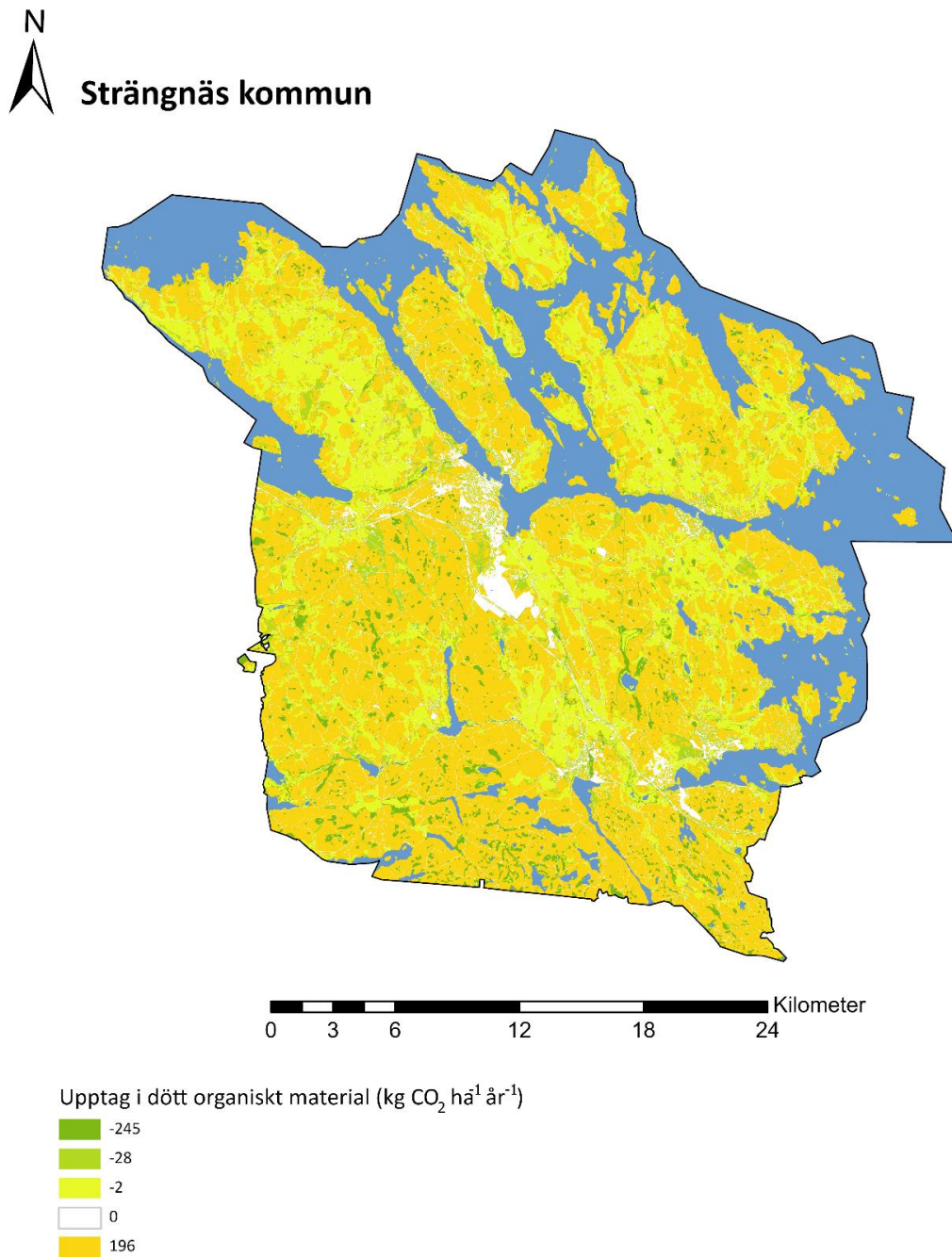

0 3 6 12 18 24 Kilometer

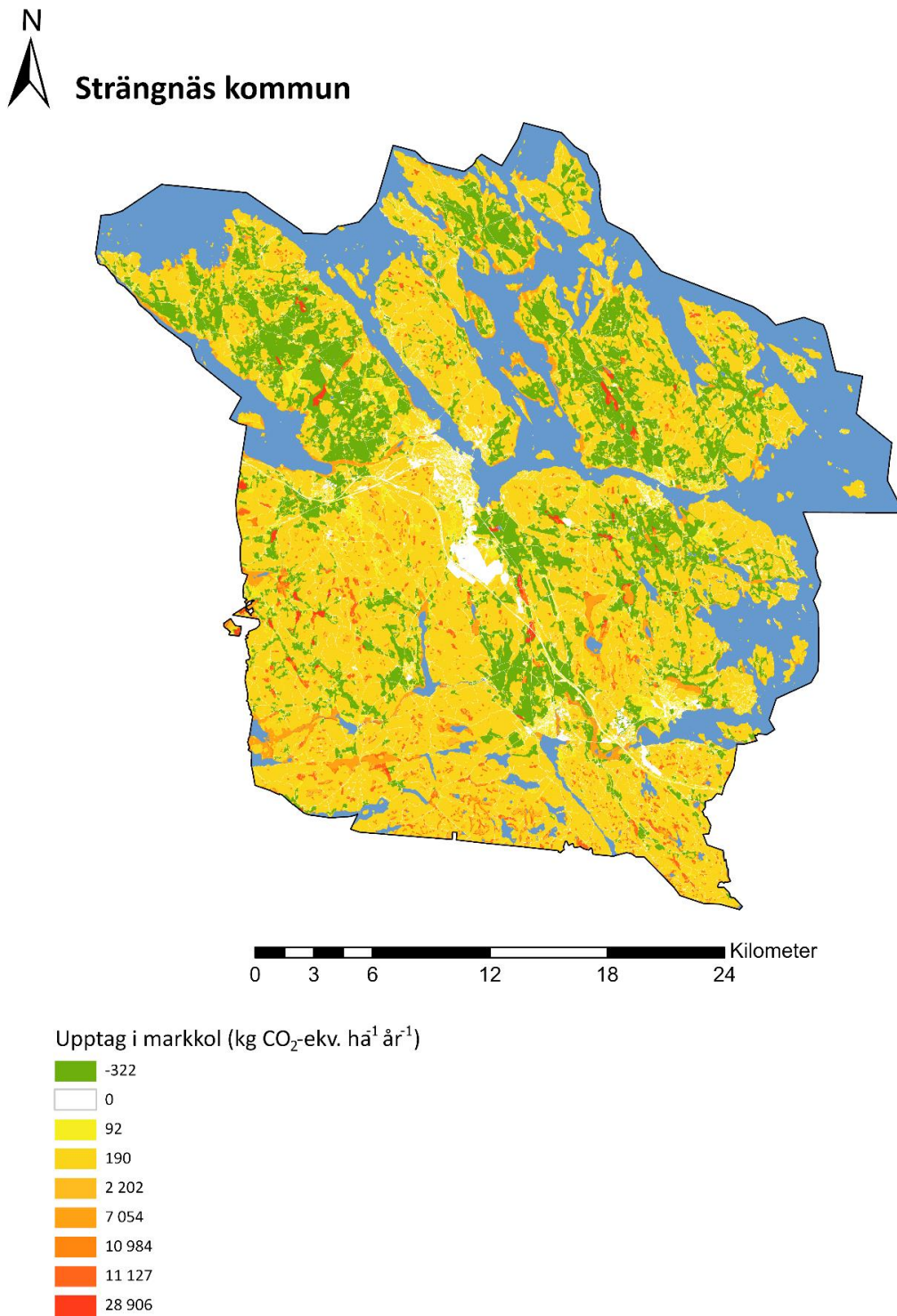
Upptag i levande biomassa (ton CO₂ hä⁻¹ år⁻¹)

Figur 14. Koldioxidupptag av levande trädbiomassa inom Strängnäs kommun.

Figur 15. Totalt koldioxidupptag av dött organiskt material (död ved, förna och organiska humuslager) på marker inom Strängnäs kommun.

Figur 16. Totalt koldioxidupptag av markkol (minerogen och organogen mark) inom Strängnäs kommun.

Trädbeståndet avgör om enskilda marker med *Trädklädd mark utanför våtmark* och *Skog på våtmark* är en kolkälla, kolsänka eller saknar nettoupptag (d.v.s. i de fall inlagringen av koldioxid är lika stor som växthusgasavgången). Om beståndet är mycket litet på marker med *Skog på näringsfattig våtmark* eller minerogen *Trädklädd mark utanför våtmark*, t.ex. efter en avverkning, uppträder dessa som kolkällor. Alternativt, om inlagringen i levande biomassa är mycket hög, uppträder enskilda marker av *Skog på våtmark* som kolsänkor

Majoriteten av markerna (77%, 57 kha) är kolsänkor (se tabell 17 och figur 13) med ett upptag på totalt -172 kton CO₂-ekv. år⁻¹ varav 97% (-167 kton CO₂-ekv. år⁻¹) sker på 40 kha minerogen *Trädklädd mark utanför våtmark*. Minerogen *Åkermark* (15 kha) fungerar också som kolsänka (3%, -5 kton CO₂ år⁻¹) samt även en liten yta (309 ha) *Skog på våtmark* (0,5%, -1 kton CO₂ år⁻¹).

För en mindre markareal (6%, 4 kha) är det beräknade koldioxidupptaget noll (0) vilket innebär att dessa marker bedöms vara i balans. Dessa marker utgörs främst av *Exploaterad mark*, en liten areal (454 ha) minerogen *Övrig öppen mark utan vegetation* (som t.ex. sandslätter, vägrenar och hållmarker) samt en obetydlig areal (27 rasterceller à 100 m²) *Skog på näringsfattig våtmark*.

Resterande marker om 13 kha (17%) fungerar som kolkällor med ett sammanlagt årligt nettoutsläpp på 39 kton CO₂-ekv. (se tabell 17). Arealmässigt domineras kolkällorna av minerogen mark (63%) med *Övrig öppen mark med vegetation* (6 kha) och *Trädklädd mark utanför våtmark* (2 kha) (jmf figur 13 med figur 2 och 3), men dessa bidrar endast till 3% av kolkällornas växthusgasutsläpp (1 kton CO₂-ekv. år⁻¹). Störst är bidraget från 3 kha näringsrik organogen våtmark (40%, 16 kton CO₂-ekv. år⁻¹) följt av 0,3 kha dränerad organogen *Åkermark* (25%, 10 kton CO₂-ekv. år⁻¹) och 1,3 kha dränerad organogen *Trädklädd mark utanför våtmark* (23%, 9 kton CO₂-ekv. år⁻¹). Trots att de dränerade organogena markerna endast utgör 15%, och ej dränerade våtmarker endast utgör 22%, av kolkällornas markareal svarar de för 56% (22 kton CO₂-ekv. år⁻¹) respektive 40% (16 kton CO₂-ekv. år⁻¹) av kolkällornas växthusgasutsläpp.

Om en återvätning av all dränerad organogen mark (1 983 ha) skulle kunna genomföras skulle det leda till en minskning av det beräknade årliga utsläppet med 15 kton CO₂-ekv. Den totala klimatvinsten skulle dock bli mindre eftersom upptaget i den levande biomassan på återvätt trädklädd mark (d.v.s. nuvarande organogen *Trädklädd mark utanför våtmark* på totalt 1 344 ha) kan förväntas minska när marken våtläggs. Ett alternativt sätt att, på längre sikt, minska kolkällan är beskogning. Beskogning av minerogen *Åkermark* eller minerogen *Övrig öppen mark med vegetation* skulle minska det beräknade årliga utsläppet med i genomsnitt 3,5 respektive 3,8 ton CO₂-ekv per hektar beskogad mark.

Tabell 17. Genomsnittligt koldioxidupptag i Strängnäs kommun fördelat på marktyper och markanvändningskategorier inom respektive upptagstyp. Andel av respektive upptagstyp anges inom parentes.

Upptagstyp	Marktyp	Markanvändningskategori	Areal (ha)	Koldioxidupptag (ton CO ₂ -ekv. år ⁻¹)
Kolsänka	Minerogen mark	Trädklädd mark utanför våtmark	41 553	-166 516 (96,7%)
		Åkermark	15 006	-4 862 (2,8%)
	Näringsfattig organogen våtmark	Skog på våtmark	309	-862 (0,5%)
	Näringsrik organogen våtmark	Skog på våtmark	0,3	-0,02 (0,0%)
	Totalt koldioxidupptag av kolsänkor			56 869
Kolkälla	Minerogen mark	Trädklädd mark utanför våtmark	2 326	898 (2,3%)
		Övrig öppen mark med vegetation	5 767	369 (0,9%)
	Organogen mark utanför våtmark (dränerad)	Trädklädd mark utanför våtmark	1 344	9 087 (23,1%)
		Åkermark	340	9 828 (25,0%)
		Övrig öppen mark med vegetation	298	3 260 (8,3%)
	Övrig öppen mark utan vegetation		2	22 (0,1%)
		Näringsfattig organogen våtmark	Skog på våtmark	29
	Öppen våtmark		49	107 (0,3%)
		Näringsrik organogen våtmark	Skog på våtmark	1 001
	Öppen våtmark		1 791	12 630 (32,1%)
	Totalt koldioxidupptag av kolkällor			12 946
Inget netto-upptag	Minerogen mark	Exploaterad mark	4 038	0
		Övrig öppen mark utan vegetation	454	0
	Näringsfattig organogen våtmark	Skog på våtmark	0,03	0
	Totalt för marker utan nettoupptag			4 492
Totalt koldioxidupptag av samtliga marker			74 306	-132 953

4.5. Skyddade områden

Skyddsområdestyperna naturreservat och naturvårdsområden inom Strängnäs kommun utgör sammanlagt 1 kha landyta, motsvarande 1,5% av all landyta i kommunen. Majoriteten av denna mark består av *Trädklädd mark utanför våtmark* (81%, 894 ha), vilket motsvarar 2,0% av den totala arealen *Trädklädd mark utanför våtmark* inom kommunen. Andelen *Skog på våtmark* och *Öppen våtmark* som ligger inom skyddade områden är också liten, 3,5% (47 ha) respektive 3,6% (67 ha). För övriga markanvändningskategorier är andelen inom skyddade områden ännu mindre. Störst andel *Skog på våtmark* inom skyddade områden (27%; 13 ha) ligger inom Gallsjömossen, väster om Bredsjön och störst andel *Öppen våtmark* inom skyddade områden (30%; 20 ha) ligger inom Tynnelsö Prästholmen på norra Tynnelsö. Av de organogena markerna ligger 2,7% (141 ha) inom skyddade områden. Andelen dränerade organogena marker är endast 19,5% (27 ha), vilket är en lägre andel än för kommunen i stort (38,4%).

Av kolförrådet och det totala koldioxidupptaget i Strängnäs kommun ligger endast 2,1% respektive 2,2%, motsvarande 272 kton C respektive -2,9 kton CO₂-ekv. år⁻¹, inom skyddade områden (se bilaga 3). Tre av de skyddade områdena har antingen en såpass hög andel dränerad organogen mark (Stampmossen, 26%) eller en mycket låg tillväxt hos levande biomassa i kombination med relativt stor andel organogen mark (Tynnelsö Prästholmen och Tynnäs) att de i sin helhet fungerar som kolkällor, med ett nettoutsläpp av växthusgaser på mellan 5 och 26 ton CO₂-ekv. år⁻¹. Övriga skyddade områden är kolsänkor, sett över varje områdes totala landareal.

5. Felkällor som påverkar resultaten

Samtliga GIS-underlag är behäftade med rumsliga osäkerheter som följd av deras upplösning i sig men också p.g.a. värdemässiga fel som följer med de indata på vilka de baseras och/ eller de metoder från vilka de framställs (t.ex. laserdata och fjärranalys av satellitdata och flygbilder).

Brister i precision p.g.a. lägesfel hos *SGU:s Jordartsdatabas* kan ge felaktiga resultat vad gäller organogena jordar. Dränerade organogena marker minskar dessutom succesivt i mäktighet då torven bryts ned. Denna torvsjunkningshastighet har under svenska förhållanden skattats till mellan 0,5 cm år⁻¹ och 2,5 cm år⁻¹ beroende på bruksintensitet (Berglund och Berglund, 2010). Då *SGU:s* kartering av torv inom Strängnäs kommun genomfördes för flera decennier sedan är det därför möjligt att arealen dränerade ytliga organogena marker (vilka utgör 14% av de organogena jordarna) överskattats i denna analys. På samma gång är det sannolikt att arealen dränerad organogen mark underskattas i analysen, dels genom att *SGU:s jordartsdatabas* inte omfattar torvmarker med en mäktighet under 50 cm och dels för att *Nationella Marktäckedata* överskattar såväl öppen våtmark samt skog på våtmark där marken dikats för jordbruk respektive skogsbruk. Därför är det, från tillgängliga dataunderlag, inte heller möjligt att bedöma om en våtmark är minerogen eller organogen, och därmed inte heller känna till näringsstatusen hos en ev. organogen våtmark.

De organogena jordarnas olika djup ger stora skillnader i dessa markers kolförråd. För majoriteten av de organogena markerna görs ett grovt antagande om dess djup utifrån en skattning av torvjordars medeldjup i Södermanlands län.

Vissa kolpooler har stora konfidensintervall vad gäller både kolförråd och koldioxidupptag. Särskilt stor är osäkerheten för koldioxidupptaget i markkolspoolen. För markkol i minerogena jordar, årlig förna, organiska humuslager samt vissa emissionsfaktorer för organogena jordar inkluderar konfidensintervallen såväl utsläpp som upptag av kol. Detta avspeglar svårigheterna med att kvantifiera dessa kolpooler och att variationen är mycket stor.

Oavsett storleken på arealen beräknas kolförråd och koldioxidupptag för markanvändningskategorin *Trädklädd mark utanför våtmark* utifrån värden erhållna från Skogsmark inom Riksskogstaxeringen. Gränsen för hur små arealer dessa värden är tillämpbara för är okänd eftersom Riksskogstaxeringens definition av skog har en minsta areal om 0,5 ha.

Kunskap om kolförråd och koldioxidupptag saknas för de flesta av de markanvändningstyper som omfattas av markanvändningskategorin *Övrig öppen mark med vegetation*. Dess olika kolpooler representeras i denna analys av motsvarande kolpooler hos Klimatrapporteringens ägoslag Gräsmarker, som baseras på *Riksskogstaxeringens* naturbetesmarker. Hur väl detta antagande stämmer är okänt, och resultatet för dessa marker är därmed osäkert. Däremot kan resultatet användas för att ingå i en inbördes rangordning av de olika markanvändningskategoriernas kolförråd och koldioxidupptag.

Antalet naturbetesmarker inom *Markinventeringen* är lågt, därför kan inte lokala värden för deras kolförråd och koldioxidupptag tas fram för Södermanlands län. För dessa marker är det istället nödvändigt att använda medelvärden för naturbetesmarker inom ett större geografiskt område. Detta medför en ytterligare osäkerhet i hur väl dessa marker representerar marker inom Strängnäs kommun.

6. Diskussion och slutsatser

Alla kartor som redovisas i denna studie är generaliseringar, d.v.s. förenklingar av verkligheten. Man bör därför inte använda denna kartering som ett facit över storleken på kolförråd och koldioxidupptag på specifika platser. Kartorna ger dock en bra övergripande bild över vilka marktyper och kolpooler som bidrar som kolsänka eller kolkälla och var dessa finns inom Strängnäs kommun. Trädens tillväxt står för majoriteten av nettoupptaget av växthusgaser från atmosfären och det är mängden träd som gör att skog och mark i Strängnäs kommun som helhet är att betrakta som en kolsänka. Tillväxten baseras på tillståndet 2015, givet den rapportering om minskad tillväxt p.g.a. senare års torka och granbarkborreangrepp (Fridman m.fl., 2022), är den årliga tillväxten sannolikt lägre idag än vad vi visar i denna analys.

Kartorna är visserligen generella men när man t.ex. överväger exploatering av ett visst markområde kan man använda sig av rapportens tabeller för skattning av kolförråd i, samt koldioxidupptag av, olika kolpooler (tabellerna 3 – 8, 10 och 11) och sedan kombinera dessa med bidraget från den levande biomassan utifrån en inventering av träden på den aktuella marken. Vid ev. exploatering av organogena marker bör beräkning av kolförråd i markkol utgå från den faktiska torvmäktigheten på platsen.

En exploatering av organogen mark leder till proportionerligt mycket större minskning av kolförrådet än om man exploaterar minerogen mark. Om det finns möjlighet att välja så bör man, ur ett klimatperspektiv, inte exploatera minerogen *Trädklädd mark utanför våtmark*. Denna markanvändningskategori har ett stort kolförråd i form av levande biomassa som dessutom kontinuerligt tar upp relativt stora mängder koldioxid från atmosfären. Förutom en omedelbar minskning i kolförråd, leder en avverkning av träd därmed till en förlust av dess bidrag till kolsänkan under lång tid framöver. Beroende på vad de avverkade träden används till, d.v.s. om de används till långlivade (sågtimmer) eller kortlivade produkter (papper), övergår dess inlagrade kol till koldioxid i atmosfären i olika takt när produkterna tjänat ut. Biomassa (restprodukter från skogsbruket och skogsindustrin) som används som biobränsle orsakar en omedelbar avgång av biogen koldioxid till atmosfären. Både träprodukter och användning av bioenergi kan ersätta fossilintensiva produkter och fossil energi vilket minskar de fossila utsläppen av växthusgaser.

Det koldioxidupptag som sker i skog och mark ska inte ställas mot annat klimatarbete på så sätt att inlagring i skog och mark kvittas mot verksamheter med negativ klimatpåverkan. Klimatarbetets fokus i stort ska ligga på att minska användningen av fossila bränslen (Prop. 2016/17:146). I det svenska klimatarbetet får dock bidraget från kompletterande åtgärder som t.ex. åtgärder för att öka

kolsänkan inkluderas för att nå målsättningen om att uppnå netto-noll växthusgasutsläpp 2045.

En allt vanligare åtgärd för att minska utsläppen av växthusgaser i skog och mark är att återvätta dränerad organogen mark. Markerna kommer dock även fortsättningsvis att fungera som kolkällor även om de totala utsläppen minskar. Samtidigt som utsläppen av koldioxid och lustgas minskar, ökar nämligen metanavgången till en nivå liknande den innan dikning. Metan har en stor klimatpåverkan men en kortare livslängd i atmosfären jämfört med koldioxid. När det gäller att öka markernas kolsänka och kolförråd är trädplantering en effektiv åtgärd även om den stora effekten erhålls flera decennier efter att den utförs genom att trädutväxten är högre i medelålders skog.

I utredningen *Vägen till en klimatpositiv framtid* (SOU 2020:4) nämns även minskad exploatering som en åtgärd för att minska klimatpåverkan. Effekten på utsläpp och kolsänka kan minskas antingen genom att exploatering styrs till mark där påverkan på växthusgasbalansen blir lägre eller genom en begränsning av den areal som årligen exploateras. En förutsättning för att ta fram verktyg för att göra sådana bedömningar, och för att på sikt ta fram styrmedel för att begränsa klimatpåverkan i samband med exploatering, är att underlag om kolförråd och kolförrådsförändringar kan tas fram med lämplig rumslig upplösning så att klimatpåverkan kan beräknas för varje enskilt projekt. Denna rapport är ett exempel på hur detta kan göras men för att utveckla ett generellt verktyg behövs en diskussion om vilken detaljnivå som behövs. Behovet av sådana verktyg nämns i Boverkets rapport *Verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning* (Boverket, 2021). Det finns idag ingen etablerad metod att skatta klimatpåverkan för ett planeringsobjekt, t.ex. i en översiktsplan. En idé är att skatta klimatpåverkan för hela planeringsperioden. Om planeringen t.ex. gäller en 30-årsperiod bör man inkludera dels de omedelbara (biomassa) och efterföljande (mark) utsläppen på grund av exploateringen men även de upptag som uteblir under perioden.

Referenser

- Berglund, Ö. & Berglund, K. (2010). *Distribution and cultivation intensity of agricultural peat and gytta soils in Sweden and estimation of greenhouse gas emissions from cultivated peat soils*, *Geoderma*, 154(3-4), sid. 173-180.
- Boverket (2021). *Verktyg för minskad klimatpåverkan vid planläggning*, Rapportnummer: 2021:11 Boverket, juni, 2021. ISBN pdf: 978-91-7563-754-9 Diarienummer: 3.4.1 5257/2020.
- Drott, A. & Eriksson, H. (2021). *Klimatpåverkan från dikad torvtäckt skogsmark – effekter av dikesunderhåll och återvätning*, Skogsstyrelsen Rapport nr 7 2021, 71 sid.
- Eriksson, J., Mattsson, L. & Söderström, M. (2010). *Tillståndet i svensk åkermark och gröda, data från 2001 – 2007*, Rapport 6349, Jordbruksverket.
- Environmental Systems Research Institute (2021). ArcGIS Pro 2.9.3. Redlands, California.
- FAO (2004). *Global Forest Resources Assessment Update 2005 – Terms and Definitions*, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Forestry Department, Forest Resource Assessment Programme. Working Paper 83/E, Rome 2004.
- Fridman, J., Westerlund, B., & Mensah, A.A. (2022). *Volymtillväxten för träd i Sverige under 00-talet*, Institutionen för skoglig resurshushållning, SLU, Arbetsrapport 540 2022, 24 sid.
- Hounkpatin, K.O.L., Stendahl, J., Lundblad, M. & Karlton, E. (2021). *Predicting the spatial distribution of soil organic carbon stock in Swedish forests using a group of covariates and site-specific data*, *SOIL*, 7, sid. 377-398.
- IPCC (2014). *2013 Supplement to the 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories: Wetlands*, Hiraishi, T., Krug, T., Tanabe, K., Srivastava, N., Baasansuren, J., Fukuda, M. and Troxler, T.G. (eds). Published: The Intergovernmental Panel on Climate Change, Switzerland.
- Jordbruksverket (2020). *Beslut: Kontrollinstruktion för arealbaserade kontroller – Stöden från och med 2015 - ÅR 2020*. Process- och Kontrollsamordningsenheten, Jordbruksverket. Diarienummer 3.4.20 – 02697/2020, 196 sid.
- Lantmäteriet (2022a). *Ortofoto Nedladdning*. Tillgänglig för nedladdning: <https://www.lantmateriet.se/sv/geodata/vara-produkter/produktlista/ortofoto-nedladdning/#qry=ortofoto> [2022-09-14].
- Lantmäteriet (2022b). *Lantmäteriets Fastighetskartas kommungränser (GIS-lagret ak_riks.shp)* [2022-08-22].
- Lindahl, A., Hounkpatin, O. & Lundblad, M. (2022). *Genomgång av hantering av organogena marker inom klimatrapporteringen*, SMED Rapport nr 6 2022, 64 sid.

- Lidberg, W., Paul, S.S., Westphal, F., Richter, K.F., Lavesson, N., Melniks, R., Ivanovs, J., Cielsielski, M., Leinonen, A. och Ågren, A.M. (2022). *Mapping drainage ditches in forested landscapes using deep learning and aerial laser scanning* [Manuskript inlämnat för publicering]. Institutionen för skogens ekologi och skötsel, Sveriges lantbruksuniversitet.
- Metria. (2022) Vektoriserad version av dikeskartan. Tillgängliga för nedladdning vid: <https://gpt.vic-metria.nu/data/land/Diken/>
- Naturvårdsverket (2020). *Nationella Marktäckedata 2018 basskikt*. Utgåva 2.2, 56 sid., Tillgänglig vid: <https://www.naturvardsverket.se/contentassets/37e8b38528774982b5840554f02a1f81/produktbeskrivning-nmd-2018-basskikt-v2-2.pdf> [2022-11-10]
- Naturvårdsverket (2021a). *National Inventory Report Sweden 2021*, 534 sid.
- Naturvårdsverket (2021b). Metadatakatalogen: *Nationella Marktäckedata 2018, Skyddade områden, naturreservat och Skyddade områden, naturvårdsområden*. Tillgängliga för nedladdning vid: <https://metadatakatalogen.naturvardsverket.se/metadatakatalogen/> [2022-08-22]
- Naturvårdsverket (2021c). *National Inventory Report Sweden 2021: Annexes*.
- Nilsson, T., Engberg Hydén C. & Stendahl, J. (2022). *Torvdjup och kolförråd i svenska torvmarker på myr- och skogsmark – data och beräkningar från främst Markinventeringen* [Manuskript under arbete]. Preliminära beräkningar, 25 maj 2022. Institutionen för mark och miljö, Sveriges lantbruksuniversitet.
- Oertel, C., Matschullat, J., Zurba, K., Zimmermann, F. and Erasmi, S. (2016). *Greenhouse gas emissions from soils – A review*, *Geochemistry*, 76(3), sid. 327-352.
- Peacock, M., Audet, J., Bastviken, D., Futter, M. N., Gauci, V., Grinham, A. R., Harrison, J. A., Kent, M. S., Kosten, S. and Lovelock, C. E. (2021). *Global importance of methane emissions from drainage ditches and canals*, *Environmental Research Letters*.
- Poepflau, C., Marstorp, H., Thored, K. & Kätterer, T. (2016). *Effect of grassland cutting frequency on soil carbon storage – a case study on public lawns in three Swedish cities*, *SOIL*, sid. 175-184.
- Prop. 2016/17:146. *Ett klimatpolitiskt ramverk*. Stockholm: Miljödepartementet, Tillgänglig för nedladdning vid: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2017/03/prop.-201617146/> [2022-11-10]
- RIS (2021). *Fältinstruktion 2021 – RIS – Riksinventeringen av skog*, Institutionen för skoglig resurshushållning, SLU, 498 sid.
- SCB (2022) Öppna geodata för tätorter. Tillgänglig för nedladdning vid: <https://www.scb.se/vara-tjanster/oppna-data/oppna-geodata/tatorter/> [2022-08-22]
- SGU (2015). Produktbeskrivning: *Jordlagerföljder*. Tillgänglig vid: <https://www.sgu.se/produkter/geologiska-data/vara-data-per-annesomrade/jordartsdata/jordlagerfoljder/> [2022-11-10]
- SGU (2018). Produktbeskrivning: *Jordarter 1:25 000-1:100 000*. Tillgänglig vid: <http://resource.sgu.se/dokument/produkter/jordarter-25-100000-beskrivning.pdf> [2022-11-10]
- Skogsstyrelsen (2021). Skogliga grunddata. Tillgänglig för nedladdning vid: <https://skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/ftp/> [2022-08-22]

- SLU (2021a). Riksskogstaxeringen – Officiell statistik om de svenska skogarna. <https://www.slu.se/riksskogstaxeringen> [2022-11-10]
- SLU (2021b). Markinventeringen – Miljöövervakning av skogsmark och andra naturmarker. <https://www.slu.se/markinventeringen> [2022-11-10]
- SLU (2021c). Datavärdskap Jordbruksmark – delprogram Mark- och grödoinventeringen. <https://www.slu.se/mark/dv/> [2022-11-10]
- SLU (2021d). SLU Skogskarta. Tillgänglig för nedladdning vid: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/riksskogstaxeringen/statistik-om-skog/slu-skogskarta/> [2022-08-22]
- SLU (2021e). Produktbeskrivning: *SLU Skogskarta 2015*. Tillgänglig vid: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/produktbeskrivningar/raster-slu-skogskarta---produktbeskrivning.pdf> [2022-11-10]
- SOU 2020:4. *Vägen till en klimatpositiv framtid*. Stockholm: Miljödepartementet, Tillgänglig för nedladdning vid: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/01/sou-20204/> [2022-11-10]
- Strängnäs kommun (2022). Samhällskontorets GIS-lager över befintliga och planerade exploaterade områden inom Strängnäs kommun (*vagtrafiknat_Strangnas_220615, vagar_utvecklingsomraden, byggnader, storre_omraden & ytor_utvecklingsomraden*) [2022-11-10]
- Ståhlberg, D., Karlton, E., Jacobson, A. & Lennartsson, T. (2010). *Inlagring av kol i betesmark*, Rapport 2010:25, Jordbruksverket.

Tack

Vid SLU bidrog Johan Stendahl med uttag från *Riksskogstaxeringen* och Erik Karlton med uttag från *Markinventeringen* samt beräkningar av kolförråd och koldioxidupptag i årlig förna.

Bilaga 1. Expansionsfaktorer och stamtillväxt för beräkning av koldioxidupptag av levande biomassa

Framräknade expansionsfaktorer, stamvedstillväxt och bidrag till totalt koldioxidupptag av levande biomassa för olika trädslag vid olika beståndsåldrar i Södermanlands län presenteras i tabell 18, 19 respektive 20.

Tabell 18. Olika trädslags expansionsfaktorer vid olika beståndsålder för beräkning av torrsubstans (ts) levande biomassa ovan mark (BEF) från stamvolymen av olika trädslag.

Beståndsåldersintervall	BEF (ton ts m ⁻³ stamved)				
	Gran	Tall	Björk	Ek	Övriga lövträd
0 – 9	0,39	0,61	0,72	0,73	0,55
10 – 19	0,46	0,65	0,72	0,66	0,49
20 – 39	0,50	0,59	0,72	0,66	0,47
40 – 59	0,47	0,57	0,71	0,65	0,46
60 – 79	0,45	0,55	0,73	0,65	0,45
80 – 231	0,45	0,55	0,73	0,65	0,47
Samtliga bestånd	0,46	0,56	0,73	0,66	0,47

Tabell 19. Olika trädslags stamvedstillväxt på skogsmark vid olika beståndsålder. Antal av Riksskogstaxeringens provytor som stamtillväxten är baserad på anges inom parentes.

Beståndsålders-intervall	Stamvedstillväxt (m^3 stamved ha^{-1} år^{-1})				
	Gran	Tall	Björk	Ek	Övriga lövträd
0 – 19	1,61 (121)	1,45 (74)	0,77 (107)	2,09 (31)	2,61 (56)
20 – 39	5,71 (210)	3,97 (130)	2,18 (162)		2,56 (74)
40 – 59	5,64 (242)	4,31 (185)	1,67 (144)		2,82 (84)
60 – 79	4,68 (175)	4,11 (173)	1,62 (110)		2,59 (82)
80 – 205	3,12 (213)	3,10 (227)	1,15 (110)		1,87 (84)
Samtliga bestånd	4,41 (961)	3,59 (789)	1,55 (633)		2,48 (390)

Tabell 20. Olika trädslags bidrag (per stamvolymandel) till koldioxidupptag av levande biomassa (ovan och under mark) på skogsmark vid olika beståndsålder.

Beståndsålders-intervall	Koldioxidupptag av levande biomassa (kg CO_2 ha^{-1} år^{-1})				
	Gran	Tall	Björk	Ek	Övriga lövträd
0 – 9	-1 556	-2 173	-1 349	-3 711	-3 481
10 – 19	-1 824	-2 283	-1 361	-3 383	-3 100
20 – 39	-7 050	-5 744	-3 819	-3 365	-2 913
40 – 59	-6 493	-6 001	-2 902	-3 310	-3 156
60 – 79	-5 192	-5 546	-2 901	-3 329	-2 847
≥80	-3 408	-4 183	-2 060	-3 317	-2 161
Samtliga bestånd	-4 963	-4 893	-2 762	-3 353	-2 824

Bilaga 2. Våtmarkers näringsstatus för olika markanvändningskategorier

Våtmarkers näringsstatus är okänd för 80% av de öppna våtmarkerna och 43% av skogsmarkerna. För dessa torvmarker antogs näringsstatusen ha den för markanvändningen vanligaste näringsstatusen för djup torv vilket erhöles genom att *Nationella Marktäckedatas basskikt* överlappades med *SGU-baserat torvraster*, se tabell 21. Inom Strängnäs kommun är tallskog på våtmark och barrblandsskog på våtmark på djup torv vanligast (79% respektive 61%) på näringsfattig torv medan granskog på våtmark på djup torv är lika vanlig på båda torvtyperna. Övriga skogstyper samt Öppen våtmark på djup torv är vanligast på näringsrik torv.

Tabell 21. Markanvändningskategorier av våtmarkstyp och deras arealers fördelning på näringsrik respektive näringsfattig djup torv. Andel av respektive markanvändningskategori anges inom parentes.

Markanvändningskategori på våtmark	Areal på näringsrik djup torv (ha)	Areal på näringsfattig djup torv (ha)
2 Öppen våtmark	51 (14%)	315 (86%)
121 Tallskog på våtmark	56 (21%)	206 (79%)
122 Granskog på våtmark	12 (52%)	11 (48%)
123 Barrblandskog på våtmark	13 (39%)	21 (61%)
124 Lövblandad barrskog på våtmark	101 (65%)	55 (35%)
125 Triviallövskog på våtmark	230 (88%)	31 (12%)
126 Ädellövskog på våtmark	0,1 (100%)	-
127 Triviallövskog med ädellövsinslag på våtmark	-	-
128 Temporärt ej skog på våtmark	18 (70%)	8 (30%)

Bilaga 3. Kolförråd och kolsänka för Strängnäs kommuns skyddade områden

Kolförråd och koldioxidupptag för skog och mark uppdelat på olika naturreservat samt naturvårdsområden inom Strängnäs kommun presenteras i tabell 22.

Tabell 22. Kolförråd och koldioxidupptag för skog och mark på naturreservat och naturvårdsområden (Tingstuhöjden) inom Strängnäs kommun. Procentsats inom parentes anger andel av totalen för hela kommunen. De skyddade områdena är färgkodade efter om de sammantaget är en kolsänka (blått) eller en kolkälla (rött).

Namn ¹	Landyta (ha)	Koldioxidupptag (ton CO ₂ -ekv. år ⁻¹)	Totalt kolförråd (kton C)
Bresshammars Hage	17	-47	3
Bråtön	37	-36	9
Gallsjömossen	65	-74	42
Gorsingeholm	21	-69	4
Grispholms hjorthage	49	-120	7
Götön	75	-301	14
Härnöängen	40	-20	6
Kalkbro	21	-79	4
Lenellstorpskärret	35	-60	16
Lindön	87	-126	17
Långaedet	133	-523	23
Magsjöberget	85	-373	15
Magsjötorp	23	-88	5
Norrby kyrkskog	21	-39	4
Nybble holme	43	-167	9
Stampmossen	12	10	8
Stora Härnön	106	-436	20
Svartsjömyren	21	-16	24
Tingstuhöjden	61	-208	7
Torparudden	38	-126	6
Tynnelsö Djurgård	30	-32	6
Tynnelsö Prästholmen	66	26	19
Tynäs	8	5	2
Åsbyåsen	10	-36	1
Skyddade områden totalt	1 043 (1,4%)	-2 925 (2,2%)	272 (2,1%)

¹ Notera att resultaten endast gäller för den del av de skyddade områdena som ligger inom Strängnäs kommun.

KS § 55/24**Svar på motion om att minska emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)**

KS2023.0192

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	41/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	55/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anse motionen besvarad.

Yrkanden

Dag Fredriksson (V) yrkar bifall till motionen.

Johan Ask (S) yrkar bifall till huvudförslaget.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget att föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Reservation

Dag Fredriksson (V) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Sammanfattning

Peter Sögaard (MP) och Dag Fredriksson (V) har inkommit med en motion om att minska emissioner (utsläpp) av växthusgaser från skog och mark. Den föreslagna motionen tar fasta på utsläpp av växthusgaser som härrör från skogsbruksmark och jordbruksmark där kommunen har rådighet. De menar att kommunens egna brukande har stora möjligheter att minska de utsläpp som orsakas av markanvändningen inom dessa områden. Motionärerna vill att "emissionerna av växthusgaser från kommunens marker kartläggs, åtgärder vidtas för att komma så nära nollutsläpp som möjligt samt att åtgärderna skall gynna även den biologiska mångfalden och då främst hotade arter".

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Sektor samhällsbyggnad håller med motionärerna om att vetenskapen är tydlig med att utsläpp från växthusgaser från skogsmark och jordbruksmark bidrar till påverkan på klimatet, liksom utsläppen från fossila bränslen. Markanvändningssektorn (LULUCF) bidrar till ett årligt utsläpp och upptag av växthusgaser och summan blir ett nettoupptag som kan öka eller minska beroende på hur marken används.

Skövde kommun har idag låg kännedom om hur stort nettoupptaget från markanvändning är inom kommunen. Som kommun är vi beroende av data från bland annat Naturvårdsverket för att kunna göra uppskattningar av utsläppen från kommunens markområden. Frågan är komplex och emissionsmätningar utifrån dagens kunskapsläge är byggt på många antaganden och är därmed behäftade med stora osäkerheter. Det finns kommuner som gått

före såsom Stockholm samt Strängnäs. Skövde kommun bör följa utvecklingen av deras arbete inom området för att nyttja denna kunskap i sin samhällsplanering.

Kontakt i ärendet har också tagits med länsstyrelsen då detta borde vara en viktig regional fråga. Om alla kommuner ska arbeta fram egna underlag kan stora skillnader uppstå i framtagandet och effektiviteten kan ifrågasättas.

Den stora klimatvinsten är inte att enbart titta på kommunägd mark vid en viss tidpunkt, utan att även titta på hur framtida exploaterings förändrade markanvändning förändrar utsläppen av växthusgaser (ökar/minskar). Genom att titta på översiktsplanens alla utpekade områden kan Skövde kommun beräkna aktuella och framtida emissioner likt tidigare nämnda kommuner. Det innebär att kommunen utför en GIS-analys utifrån Naturvårdsverkets kartering av marktäckedata. En grov uppskattning är att cirka 200 arbetstimmar krävs internt för att ta fram ett GIS-kartunderlag som motsvarar Strängnäs kommuns arbete.

En osäkerhet i arbetet är hur nära i tid kommunen ska beräkna områden som antas vara under exploatering för att förlänga karteringens aktualitet. Eftersom det är svårt att veta hur mycket mark och vilken mark inom området som kommer att exploateras valde till exempel Strängnäs kommun att kategorisera hela ytan som exploaterad.

För att nå nära nollutsläpp gällande markanvändning, såsom som motionens andra ansats uttrycks så bör det vara ett mål, men i dagsläget är det mycket svårt att följa upp. Där behövs mer arbete nära myndigheter och forskning.

Slutligen, sektor samhällsbyggnad arbetar och planerar redan idag för att göra klimatåtgärder med syfte att minska emissionerna från kommunägd mark. Vissa åtgärder planeras och genomförs idag och arbete görs för att stärka den biologiska mångfalden där det är möjligt. Skogsbruksplanen är också ett styrdokument som bidragit till ett mer hållbart skogsbruk, större hänsyn till hotade arter och troligtvis lägre utsläpp från markanvändning. En policy med ett bredare perspektiv för det framtida kommunala skogsbruket håller på att arbetas fram, där emissioner från skogsbruket och dess anpassning till ett förändrat klimat ska inrymmas och förstärkas på ett bra sätt.

Sektor samhällsbyggnad kommer att följa utvecklingen inom området i syfte att skapa ett bättre planeringsunderlag av utsläpp av växthusgaser både från pågående och framtida markanvändning. Det är möjligt att göra en del i egen regi men troligtvis finns det stora vinster i att samverka med aktörer som andra kommuner, regionen och länsstyrelsen.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)

Rapport_Kol_Strängnäs

Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Motionären

KSAU § 41/24**Svar på motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)**

KS2023.0192

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	41/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige anse motionen besvarad.

Sammanfattning

Peter Sögaard (MP) och Dag Fredriksson (V) har inkommit med en motion om att minska emissioner (utsläpp) av växthusgaser från skog och mark. Den föreslagna motionen tar fasta på utsläpp av växthusgaser som härrör från skogsbruksmark och jordbruksmark där kommunen har rådighet. De menar att kommunens egna brukande har stora möjligheter att minska de utsläpp som orsakas av markanvändningen inom dessa områden. Motionärerna vill att "emissionerna av växthusgaser från kommunens marker kartläggs, åtgärder vidtas för att komma så nära nollutsläpp som möjligt samt att åtgärderna skall gynna även den biologiska mångfalden och då främst hotade arter".

Sektor samhällsbyggnads bedömning

Sektor samhällsbyggnad håller med motionärerna om att vetenskapen är tydlig med att utsläpp från växthusgaser från skogsmark och jordbruksmark bidrar till påverkan på klimatet, liksom utsläppen från fossila bränslen. Markanvändningssektorn (LULUCF) bidrar till ett årligt utsläpp och upptag av växthusgaser och summan blir ett nettoupptag som kan öka eller minska beroende på hur marken används.

Skövde kommun har idag låg kännedom om hur stort nettoupptaget från markanvändning är inom kommunen. Som kommun är vi beroende av data från bland annat Naturvårdsverket för att kunna göra uppskattningar av utsläppen från kommunens markområden. Frågan är komplex och emissionsmätningar utifrån dagens kunskapsläge är byggt på många antaganden och är därmed behäftade med stora osäkerheter. Det finns kommuner som gått före såsom Stockholm samt Strängnäs. Skövde kommun bör följa utvecklingen av deras arbete inom området för att nyttja denna kunskap i sin samhällsplanering.

Kontakt i ärendet har också tagits med länsstyrelsen då detta borde vara en viktig regional fråga. Om alla kommuner ska arbeta fram egna underlag kan stora skillnader uppstå i framtagandet och effektiviteten kan ifrågasättas.

Den stora klimatvinsten är inte att enbart titta på kommunägd mark vid en viss tidpunkt, utan att även titta på hur framtida exploaterings förändrade markanvändning förändrar utsläppen av växthusgaser (ökar/minskar). Genom att titta på översiktsplanens alla utpekade områden kan Skövde kommun beräkna aktuella och framtida emissioner likt tidigare nämnda kommuner. Det innebär att kommunen utför en GIS-analys utifrån

Naturvårdsverkets kartering av marktäckedata. En grov uppskattning är att cirka 200 arbetstimmar krävs internt för att ta fram ett GIS-kartunderlag som motsvarar Strängnäs kommuns arbete.

En osäkerhet i arbetet är hur nära i tid kommunen ska beräkna områden som antas vara under exploatering för att förlänga karteringens aktualitet. Eftersom det är svårt att veta hur mycket mark och vilken mark inom området som kommer att exploateras valde till exempel Strängnäs kommun att kategorisera hela ytan som exploaterad.

För att nå nära nollutsläpp gällande markanvändning, såsom som motionens andra ansats uttrycks så bör det vara ett mål, men i dagsläget är det mycket svårt att följa upp. Där behövs mer arbete nära myndigheter och forskning.

Slutligen, sektor samhällsbyggnad arbetar och planerar redan idag för att göra klimatåtgärder med syfte att minska emissionerna från kommunägd mark. Vissa åtgärder planeras och genomförs idag och arbete görs för att stärka den biologiska mångfalden där det är möjligt. Skogsbruksplanen är också ett styrdokument som bidragit till ett mer hållbart skogsbruk, större hänsyn till hotade arter och troligtvis lägre utsläpp från markanvändning. En policy med ett bredare perspektiv för det framtida kommunala skogsbruket håller på att arbetas fram, där emissioner från skogsbruket och dess anpassning till ett förändrat klimat ska inrymmas och förstärkas på ett bra sätt.

Sektor samhällsbyggnad kommer att följa utvecklingen inom området i syfte att skapa ett bättre planeringsunderlag av utsläpp av växthusgaser både från pågående och framtida markanvändning. Det är möjligt att göra en del i egen regi men troligtvis finns det stora vinster i att samverka med aktörer som andra kommuner, regionen och länsstyrelsen.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)
Rapport_Kol_Strängnäs
Motion

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad
Motionären

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-05**

Diarienummer: **KS2023.0035-21**

Handläggare: **Camilla Arvidsson**

Kommunfullmäktige

Rapporter om gynnande beslut om bistånd som inte verkställts 2023, kv 4

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att lägga rapporterna till handlingarna.

Bakgrund

Gynnande beslut som enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) och enligt LSS som inte verkställts inom tre månader från dagen för beslut ska rapporteras till IVO, kommunrevisorer och kommunfullmäktige enligt 16 kap 6 § F-h (SoL). Rapporteringen gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter att verkställigheten avbrutits.

SVO, Gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader enligt Socialtjänstlagen 16 kap. § 6 F-h: 9

Gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade § 28 F-g: 44

SSO, Gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader enligt Socialtjänstlagen 16 kap § 6 F-h: 8

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Rapporter om gynnande beslut om bistånd som inte verkställts 2023, kv 4
Statistikrapport 2023 kvartal 4

SON § 10/24 Ej verkställda beslut, kvartal 4 2023

VON § 19/24 Rapportering enligt Socialtjänstlagen 16 kap. 6 f-h § av ej verkställda beslut enligt 4 kap.1 § SoL, kvartal 4, 2023

Rapport kommunfullmäktige-IVO ej verkställda beslut SoL kvartal 4, 2023

VON § 20/24 Rapportering enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 28 § f-g av ej verkställda beslut enligt 9 § LSS, kvartal 4, 2023

Rapport till kommunfullmäktige_IVO av ej verkställda beslut LSS kvartal 4 2023

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-05**

Diarienummer: **KS2023.0035-21**

Handläggare: **Camilla Arvidsson**

Skickas till

Socialnämnden

Vård- och omsorgsnämnden

Handläggare

Camilla Arvidsson

Kultur- och fritidsnämnd

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

SON § 10/24 Ej verkställda beslut, kvartal 4 2023

SON2023.0046

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Socialnämndens arbetsutskott	2024-02-08	7/24
2 Socialnämnden	2024-02-21	10/24

Beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna framtagen rapport.

Bakgrund

Gynnande beslut enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) som inte verkställts inom tre månader från dagen för beslutet skall rapporteras till IVO, kommunrevisor och fullmäktige enligt 16 kap 6 § F-h SoL. Rapporteringen gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter att verkställighet avbrutits.

- Två beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) från kvartal 2 har återrapporterats som verkställda.
- Två beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) från kvartal 2 har återrapporterats som ej verkställda med hänvisning till att man saknat plats. Erbjudande om uppstartsmöte i båda ärendena erbjöds dock 240109.
- Ett beslut om kontaktfamilj har rapporterats som icke verkställt inom tre månader med hänvisning till att man inte hittat någon familj som matchar behoven.
- Tre beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) har rapporterats som icke verkställda inom tre månader med hänvisning till att man saknar plats.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Ej verkställda beslut, kvartal 4 2023
Ej verkställda beslut, statistikrapport 2023 kvartal 4

Skickas till

Kommunstyrelsen

Statistikrapport, 2023 kvartal 4

Gynnande beslut enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) som inte verkställts inom tre månader från dagen för beslutet skall rapporteras till IVO, kommunrevisor och fullmäktige enligt 16 kap 6 § F-h SoL. Rapporteringen gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter att verkställighet avbrutits.

- Två beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) från kvartal 2 har återrapporterats som verkställda.
- Två beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) från kvartal 2 har återrapporterats som ej verkställda med hänvisning till att man saknat plats. Erbjudande om uppstartsmöte i båda ärendena erbjöds dock 240109.
- Ett beslut om kontaktfamilj har rapporterats som icke verkställt inom tre månader med hänvisning till att man inte hittat någon familj som matchar behoven.
- Tre beslut om öppenvårdsverksamhet (inkl. familjehandlande insatser) har rapporterats som icke verkställda inom tre månader med hänvisning till att man saknar plats.

SEKTOR SOCIALTJÄNST
Skövde 25 januari 2024

Michaela Larsson
Samordnare

VON § 19/24

Rapportering enligt Socialtjänstlagen 16 kap. 6 f-h § av ej verkställda beslut enligt 4 kap.1 § SoL, kvartal 4, 2023

VON2023.0008

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Vård- och omsorgsnämnden	2024-02-29	19/24

Beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att godkänna framtagen rapport.

Bakgrund

Sektor vård och omsorg skickar kvartalsvis rapporter över de gynnande biståndsbeslut enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen (SoL) och enligt LSS som ej verkställts inom tre månader från dagen för beslutet, till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Rapporten gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter det att verkställigheten avbrutits.

Aktuell statistik

För kvartal 4 2023 skickades 9 individrapporter till IVO gällande beslut enligt SoL som ej verkställts inom tre månader. Av de besluten gällde samtliga beslut särskilt boende. Under perioden har inget av besluten verkställts eller avslutats av annan orsak.

Orsaker till att beslut ej verkställts enligt SoL

Särskilt boende för äldre

- En person har väntat 674 dagar på erbjudande om äldreboende. Har under väntetiden fått flera erbjudanden om äldreboende som avböjts eftersom den enskilde inte erbjudits efterfrågat äldreboende Billingsdal eller Norrmalm. Har nu också avböjt tidigare efterfrågat äldreboende Billingsdal och vill i stället enbart få erbjudanden om Ekedals äldreboende. Har under väntetiden fortsatt insatser i ordinärt boende.
- En person har väntat 520 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende som vederbörande avböjt med motivering att det går bra i ordinärt boende.
- En person har väntat 424 dagar på erbjudande om äldreboende Billingsdal. Har erbjudits äldreboende Billingsdal vid flera tillfällen men avböjt detta erbjudande då vederbörande enbart vill bo i den nyrenoverade delen. Vill stå kvar i kön men få erbjudanden längre fram. Har insatser i ordinärt boende. Under perioden har vederbörandes önskemål ej förändrats när erbjudanden utförts.

- En person har väntat 388 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende flera gånger men avböjt dessa erbjudanden med anledning av att det känts för tidigt att flytta. Vill fortsatt ändå stå kvar i kön och få erbjudanden längre fram.
- En person har väntat 218 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende flera gånger men avböjt dessa erbjudanden med anledning av att det kändes för tidigt att flytta ännu. Vill ändå stå kvar i kön och få erbjudanden längre fram.
- En person har väntat 200 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende flera gånger under denna tid men avböjt dessa erbjudanden med anledning av att vederbörande ej vill flytta ännu. Vill stå kvar i kön.
- En person har väntat 199 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende under denna tid men avböjt detta erbjudande med anledning av att vederbörande ej vill flytta ännu. Vill stå kvar i kön.
- En person har väntat 193 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende under denna tid men avböjt detta erbjudande då vederbörande helst vill till Ekedals äldreboende.
- En person har väntat 179 dagar på erbjudande om äldreboende. Har erbjudits äldreboende under denna tid men avböjt detta erbjudande då boendet upplevdes som för centralt. Vil stå kvar i kön.

Skövde kommun
Vård- och omsorgsnämnden

Protokollsutdrag

13 (27)

Tabellen visar antalet inlämnade individuallrapporter från det att lagen trädde i kraft.

	Inlämnade individuallrapporter	SOS ansökt om särskild avgift	Länsrättens/Förvaltningsrättens dom
2006 kv.3-4	44	8	112 000 kr
2007	82	1	10 550 kr
2008	92		
2009	25		
2010	72		
2011	126		
2012	109		
2013	57		
2014	15		
2015	21		
2016	33		
2017	22		
2018	18		
2019	37		
2020	252		
2021	46		
2022	32		
2023	40		
summa	1112	9	122 550 kr

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Rapportering enligt Socialtjänstlagen 16 kap. 6 f-h § av ej verkställda beslut enligt 4 kap.1 § SoL, kvartal 4, 2023

Rapport kommunfullmäktige/IVO ej verkställda beslut SoL kvartal 4, 2023

Skickas till

Kommunstyrelsen

Beslut fattat av Magnus Schedin, 2024-02-07

Sektor vård och omsorg
Niklas Wallstedt
Planeringsledare

2024-01-11

Rapportering enligt Socialtjänstlagen 16 kap. § 6 f – h, 2023 kvartal 4.

Rapportering av gynnande biståndsbeslut enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen som ej verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. Rapporten gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter det att verkställigheten avbrutits. (Statistikrapport till kommunfullmäktige).

Period: 2023-10-01—2023-12-31.

	Antal	
Gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader enligt Sol.	9	
Typ av beslut:		Antal dagar från beslut:
Särskilt boende	9*	674, 520, 424, 388, 218, 200, 199, 193, 179
Kvinnor	7	
Män	2	

*Av dessa beslut har 0 beslut verkställts eller avslutats under perioden.

VON § 20/24

Rapportering enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 28 § f-g av ej verkställda beslut enligt 9 § LSS, kvartal 4, 2023.

VON2023.0009

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Vård- och omsorgsnämnden	2024-02-29	20/24

Beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att godkänna framtagen rapport.

Bakgrund

Sektor vård och omsorg skickar kvartalsvis rapporter över de gynnande biståndsbeslut enligt LSS som ej verkställts inom tre månader från dagen för beslutet, till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Rapporten gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter det att verkställigheten avbrutits.

Aktuell statistik

För kvartal 4 2023 har 44 individrapporter meddelats IVO på beslut enligt LSS som ej verkställts inom tre månader från beslutsdatum eller datum för avbrott med följande fördelning enligt nedanstående tabell.

Insattstyp	Antal ej verkställda beslut	Antal avbrutna verkställigheter
Personlig assistans	3	6
Ledsagarservice		
Kontaktperson	2	14
Avlösarservice	1	1
Korttidsvistelse	8	
Korttidstillsyn		1
Bostad med särskild service, barn och unga		
Bostad med särskild service, vuxna	3	
Daglig verksamhet		5

Tabellen visar antalet inlämnade individrapporter och IVO:s beslut från det lagen trädde i kraft 2008.

Skövde kommun
Vård- och omsorgsnämnden

Protokollsutdrag

15 (27)

	Inlämnade individrapporter	IVO ansökt om särskild avgift	Förvaltningsrättens dom
2010	5		
2011	43		
2012	72		
2013	46		
2014	29	1	63.000
2015	47		
2016	65		
2017	102		
2018	129	1	18.828
2019	147	1	16.000
2020	415		
2021	233		
2022	219	5	140.900
2023 Q1	53		
2023 Q2	48		
2023 Q3	41		
2023 Q4	44		
summa	1738	8	238.828

Bakgrund till ej verkställda beslut enligt LSS, kvartal 3 2022

Personlig assistans

Tre individer har väntat 914, 374 och 372 dagar på att få sitt beslut om personlig assistans verkställt fullt ut.

- 914 - dagar - Individen/företrädare önskar i nuläget inte få alla beslutade assistanstimmar utförda då man ej vill ha mer personal hemma än nödvändigt.
- 374 dagar – Individen har fått ett nytt beslut i december 2022, där individen i nuläget inte vill ha sina beslutade jourtimmar utförda. Resterande assistanstimmar som individen beviljats utförs.
- 372 dagar - Individen vill i nuläget inte ha sina beslutade journätter utförda, resterande beslutade assistanstimmar utförs enligt önskemål från individen.

Sex individer har avbrutna verkställigheter. De har väntat 1003, 1003, 1003, 1003, 881 och 439 dagar på att få insatsen verkställd på nytt. Rapporteringen avser i huvudsak individärenden där utförda timmar avviker från beslutade timmar. Samtliga individer

bedöms få de assistanstimmar de efterfrågar/har behov av. Verksamheten är redo att utföra samtliga beviljade timmar så snart individen efterfrågar/har behov av dessa.

- 1003 dagar – Individen har enligt beslut rätt till dubbelassistans vid aktiviteter utanför hemmet. Individens hälsotillstånd medför att individen sällan lämnar hemmet, därav utförs inte alla beviljade timmar.
- 1003 dagar - Individen bor i nuläget hos sina föräldrar, alla assistanstimmar beslutet anger efterfrågas/utförs därför inte.
- 1003 dagar – Individen har enligt beslut rätt till dubbelassistans i vissa situationer/aktiviteter, men individen vill inte ha dubbelbemanning. Därav utförs inte samtliga beslutade timmar.
- 1003 dagar - Individen har enligt beslut rätt till dubbelassistans vid aktiviteter utanför hemmet. Individens hälsotillstånd medför att individen inte orkar med några aktiviteter utanför hemmet, därav utförs inte samtliga beslutade timmar.
- 881 dagar – Individen har i sitt beslut beviljad dubbelassistans vid vissa situationer/aktiviteter. Individen har i nuläget inte behov av dubbelassistans i den utsträckning beslutet anger, därav utförs inte samtliga beviljade timmar.
- 439 dagar – Avbrott i verkställighet av arbetsmiljörelaterade faktorer. Behov av att arbeta långsiktigt med att introducera personal, succesiv upptrappning av antalet utförda assistanstimmar pågår i takt med att personal introduceras. Målsättningen är att insatsen ska vara verkställd fullt ut inom kort.

Kontaktperson

2 individer har väntat i 180 och 180 dagar på att få sitt beslut om kontaktperson verkställt.

- 180 dagar - Det fanns en tilltänkt person för uppdraget som kontaktperson, men denne tackade nej till uppdraget som kontaktperson innan möte med individen. Arbete fortsätter med att rekrytera en kontaktperson.
- 180 dagar - Det fanns en tilltänkt person för uppdraget som kontaktperson, men denne tackade nej till uppdraget som kontaktperson 2023-09-14. Arbete fortsätter med att rekrytera en kontaktperson.

14 individer har väntat i 1003, 973, 638, 638, 577, 547, 455, 423, 365, 295, 276, 246, 214 och 102 dagar på att få sin insats verkställd på nytt efter avbrott. För två av dessa individer är insatsen delvis verkställd då de har en kontaktperson som utför del av de timmar som individen har beviljats.

- 1003 dagar – Kontaktperson har rekryterats som utför del av den beviljade tiden. Förhoppningen var att denne kontaktperson skulle kunna utföra samtliga timmar individen beviljats, men vid uppföljande kontakt med kontaktpersonen var detta inte möjligt. Arbete pågår med att rekrytera lämplig kontaktperson för resterande del av beviljade timmar.
- 973 dagar –Enhetssamordnare har svårt att få kontakt med personen då kontakt endast kan ske via e-post. Individen fått erbjudande om kontaktperson i oktober 2022, men tackat nej. Individen har fått förslag på lämplig kontaktperson, men individen har avböjt erbjudande med motiveringen att hen inte har någon energi till att lära känna en ny kontaktperson p.g.a. sjukdom.
- 638 dagar – Individen har haft en kontaktperson som slutade sitt uppdrag. Det har ännu inte varit aktuellt att rekrytera ny kontaktperson eftersom individen är osäker på om hen vill ha kvar sin insats. Kontaktpersonhandläggare har sedan dess haft svårt att få kontakt med individen. När kontakt slutligen etableras framkommer det att individen önskar avsluta sin insats. Kontaktpersonshandläggare har förmedlat kontakt med LSS-handläggare. Kontaktpersonshandläggare avvaktar meddelande från LSS-handläggare om att insatsen formellt avslutas.
- 638 dagar – Individen har haft en kontaktperson som slutade sitt uppdrag. Arbete pågår med att rekrytera ny kontaktperson. Individen har fått erbjudande om kontaktperson men tackat nej. Individen vill avvakta med att starta upp insatsen fram tills dess att bilkörning/skjuts tillåts av utföraren. Enhetssamordnare har haft en uppföljande kontakt med individen, men situationen är oförändrad. Ny uppföljande kontakt är planerad i slutet av januari 2024.
- 577 dagar – Tidigare kontaktperson slutade. Arbete pågår nu med att rekrytera ny kontaktperson. Det bedöms dock vara svårt att rekrytera lämplig person för uppdraget på grund av individens önskemål och livssituation. En möjlig kontaktperson som matchade individens önskemål erbjöds uppdraget 2023-03-23, men tackade nej. Enhetssamordnare har samtalat med individen om att ändra sina preferenser/önskemål, för att underlätta i rekryteringen, men individen står fast vid sina önskemål. Arbete fortsätter med att rekrytera lämplig kontaktperson för uppdraget.
- 547 dagar – Tidigare kontaktperson slutade. Enhetssamordnare har kontaktat individens företrädare och diskuterat en tilltänkt kontaktperson. Företrädare meddelar att de önskar avvakta ett år med att verkställa insatsen på nytt eftersom individen just nu har mycket annat omkring sig. Kontaktpersonshandläggare har ett planerat uppföljningsmöte med god man under januari 2024.

- 455 dagar - Tidigare kontaktperson valde att avsluta sitt uppdrag. Det fanns en tilltänkt person för uppdraget som kontaktperson, men denne valde att tacka nej till uppdraget 2024-01-12. Arbete fortsätter med att rekrytera ny kontaktperson.
- 423 dagar - Arbete pågår med att rekrytera ny kontaktperson, men det är en utmaning då kontaktpersonen behöver ha goda kunskaper i/erfarenheter av att arbeta med personer inom autismspektrumtillstånd. Individen har även specifika krav/önskemål på sin blivande kontaktperson. En tilltänkt kontaktperson erbjöds uppdraget 2023-03-28, men kontaktpersonen tackade nej.
- 361 dagar - Individens kontaktperson önskade minska omfattningen av sitt uppdrag som kontaktperson. Kontaktpersonen utför nu 6 timmar (av totalt 20 beviljade timmar). Individen är inte intresserad av att byta till en ny kontaktperson som kan utföra samtliga beviljade timmar, individen vill heller inte rekrytera ytterligare en kontaktperson som kan utföra de resterande timmarna.
- 295 dagar - Individen har en kontaktperson som utför del av de beviljade timmarna. Arbete pågår med att rekrytera en kontaktperson för resterande timmar.
- 276 dagar - Avbrott i verkställighet på grund av att kontaktperson tackat nej till uppdrag. Individen har erbjudits och tackat ja till en kontaktperson. Insatsen kommer att verkställas från och med 2024-02-01.
- 246 dagar - Avbrott i verkställighet på grund av att tidigare kontaktperson slutat sitt uppdrag. En tilltänkt kontaktperson tackade nej till erbjudande om uppdraget 2023-12-12. Arbete fortsätter med att rekrytera ny kontaktperson.
- 214 dagar - Avbrott i verkställighet på grund av att tidigare kontaktperson slutat sitt uppdrag. Arbete pågår med att rekrytera ny kontaktperson. Ett möte är planerat mellan individen och en ny tilltänkt kontaktperson 2024-01-22.
- 102 dagar - Avbrott i verkställighet på grund av att tidigare kontaktperson slutat sitt uppdrag. Arbete pågår med att rekrytera ny kontaktperson.

Avlösarservice

En individ har väntat i 101 dagar på att få sitt beslut om avlösarservice i hemmet verkställt. Möte i syfte att starta upp insatsen var planerat men avbokades av vårdnadshavare på grund av sjukdom. Vårdnadshavare har meddelat att de önskar kontakta verksamheten och boka tid för möte när de önskar starta upp insatsen. Vårdnadshavare har ännu inte hört av sig. Enhetschef planerar att ta en uppföljande kontakt med vårdnadshavare inom kort.

En individ har väntat i 577 dagar på att få sin insats verkställd på nytt efter avbrott. Avbrott i verkställigheten på grund av att den personal som utförde insatsen slutande. Företrädare vill avvakta med att starta upp insatsen med ny personal. Företrädare önskar höra av sig till enhetschef när det är aktuellt att starta upp insatsen, verksamheten har en plan och är redo att starta upp verkställigheten när individen/företrädare önskar.

Korttidsvistelse

Åtta individer har sin insats om korttidsvistelse delvis verkställd, och har väntat i 1056, 907, 806, 792, 695, 679, 608 och 461 dagar på att få sin insats verkställd fullt ut. Verksamheten är dock redo att verkställa insatsen fullt ut så snart individen/företrädare önskar.

- 1056 dagar – Individen har beviljats insats tre dygn/månad, vistas på korttidshemmet två dygn per månad på grund av att individen/företrädare har specifika önskemål om vistensedagar och personal. Verksamheten försöker erbjuda extra dygn när det är möjligt.
- 907 dagar – Individen har beviljats insats tre dygn/månad, vistas på korttidshemmet två dygn/månad då hen önskar sova hemma söndag – måndag. Verksamheten är redo att verkställa insatsen fullt ut så snart individ/företrädare önskar det.
- 806 dagar – Individen har beviljats insats tre dagar/månad, vistas på korttidshemmet en dag/månad enligt önskemål från företrädare. Verksamheten är redo att verkställa insatsen fullt ut så snart individ/företrädare önskar det.
- 792 dagar – Inskolning pågår, individen vistas därför i nuläget del av beviljad tid på korttidshemmet. Individen har nu börjat sova enstaka nätter på boendet, men nyttjar ännu inte samtliga beviljade dygn. Verksamheten är redo att verkställa insatsen fullt ut så snart individ/företrädare är redo/önskar det.
- 695 dagar - Individen är beviljad två dygn/månad, vistas på korttidshemmet del av den beviljade tiden. Utökning av tiden pågår, individen har erbjudits vistelse helt dygn men enligt individ/företrädare är det ännu inte aktuellt att sova på korttidshemmet.
- 679 dagar - Individen är beviljad två dygn/månad. Individen sover ej på korttidshemmet, grund av att det endast finns tillgång till jourpersonal under natten. Individen har erbjudits vistelse på andra korttidshem där det finns tillgång till vaken personal under natten, men företrädare har tackat nej till detta.
- 608 dagar - Individen är beviljad korttidsvistelse 32 timmar/månad. I dagsläget verkställs ca 25 timmar/månad, vårdnadshavare önskar i nuläget inte ha vistelse på mer tid än så. Verksamheten är redo att verkställa insatsen fullt ut så snart individ/företrädare önskar det.

- 461 dagar - Individen är beviljad 3 dygn/månad, hittills verkställs enbart vistelse dagtid. Arbete pågår med att få individen att bli trygg med att sova på korttidshemmet. Individen har nu börjat sova enstaka nätter på boendet men nyttjar ännu alla beviljade dygn.

Korttidstillsyn

En individ har väntat i 119 dagar på att få sitt beslut om korttidstillsyn verkställt på nytt. Individens hälsotillstånd har försämrats och individen väntar på en operation. Individen är på grund av detta trött och orkar inte med sin korttidstillsyn.

Bostad med särskild service för vuxna

Tre individer har väntat i 1353, 793 och 193 dagar på bostad med särskild service.

- 1353 dagar – Individen erbjöds en lägenhet i januari 2021, men tackade nej. Individen var, vid tillfället, inte redo att flytta till egen lägenhet. Individen fick ett nytt erbjudande om bostad 2022-08-08, men tackade nej. Individen tyckte inte att erbjuden lägenhet kändes bra, individen uttrycker även osäkerhet inför att flytta från föräldrahemmet. Aktuellt är att det finns en kommande ledig bostad som planeras att erbjudas till individen under våren 2024. Individen har sedan tidigare insatsen korttidsvistelse och har sedan mars 2022 beviljats avlösarservice i väntan på att få sitt beslut om bostad med särskild service verkställt.
- 793 dagar – Individen har initialt väntat på att få sin insats verkställd då det har saknats ledig bostad att erbjuda. 2023-03-23 erbjöds individen en bostad men tackade nej. Individen har nu erbjudits och tackat ja till en bostad. Planerad inflytt 2024-02-15.
- 193 dagar – Individen har sedan tidigare insatsen personlig assistans och får därigenom idag sina behov tillgodosedda. I samband med att individen nu ansökt om och beviljats bostad med särskild service har det förts en dialog med individens företrädare gällande om individen ska erbjudas en bostad med särskild service eller om hen ska behålla insatsen personlig assistans och då avsäga sig insatsen bostad med särskild service. Företrädare har nu meddelat att individen önskar behålla insatsen bostad med särskild service och därmed erbjudas en plats i gruppboende. Individen kommer att få ett erbjudande om bostad så snart lämplig bostad finns tillgänglig.

Daglig verksamhet

Fem individer har avbrutna verkställigheter. De har väntat i 1033, 382, 332, 122 och 117 dagar på att få insatsen verkställd på nytt.

- 1033 dagar - Individen har flyttat åter till hemkommunen efter att ha varit placerad i boende i annan kommun en längre tid. Individen har ej kommit igång med daglig verksamhet sedan återflytten på grund av sitt hälsotillstånd men även på grund av ett lågt egenintresse. Arbete pågår nu för att starta upp insatsen bland annat genom planeringsmöten och samverkan mellan daglig verksamhet och boende.
- 382 dagar – Avbrott i verkställighet, individen kommer inte till daglig verksamhet. Individen har gjort en ny ansökan om personlig assistans vid daglig verksamhet och önskade avvakta beslut. Aktuellt är att individen nu fått beslut om personlig assistans och planering pågår för återgång till daglig verksamhet under januari 2024.
- 332 dagar - Individen kommer inte till daglig verksamhet. Arbetscoach har försökt boka in möten med individen, som senare avbokats av individen. Arbetscoach på daglig verksamhet hade under hösten 2023 svårt att etablera kontakt med individen. Aktuellt är att stödassistenter på daglig verksamhet nu har regelbunden telefonkontakt med individen (senaste kontakt var 2023-12-20) i syfte att försöka motivera hen att komma åter i sysselsättning. Ny Kontakt/avstämning är planerad under januari.
- 122 dagar – Avbrott i verkställighet på grund av hälsotillstånd. Individen är för närvarande inlagd på behandlingshem, planeras vara det fram till mars 2024.
- 117 dagar - Avbrott i verkställighet då individen slutade komma till daglig verksamhet. Stödassistenter på daglig verksamhet har haft kontakt med individen som då meddelat att hen tar ledigt från sysselsättning under en tid, planerad återgång till daglig verksamhet under februari 2024.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Rapporter om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) 28 § f-g av ej verkställda beslut enligt 9 § LSS, kvartal 4, 2023.

Rapport till kommunfullmäktige/IVO av ej verkställda beslut LSS kvartal 4 2023

Skickas till

Kommunstyrelsen

Beslut fattat av Magnus Schedin, 2024-02-07

RAPPORT

Datum: 2024-02-06

Diarienummer: VON2023.0009-15

Handläggare: Therese Södervall

Rapport till kommunfullmäktige/IVO av ej verkställda beslut LSS kvartal 4 2023

Rapportering av gynnande biståndsbeslut enligt LSS som ej verkställts inom tre månader från dagen för beslutet. Rapporten gäller även beslut som inte verkställts på nytt efter det att verkställigheten avbrutits (statistikrapport till kommunfullmäktige).

Period: 2023-07-01 – 2022-09-30

Gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader enligt LSS		
Typ av beslut:	Antal	Antal dagar från beslut:
Personlig assistans	9	1003, 1003, 1003, 1003, 914, 881, 439, 374, 372
Ledsagarservice		
Kontaktperson	16	1003, 973, 638, 638, 577, 547, 455, 423, 365, 295, 276, 246, 214, 180, 180, 102
Avlösarservice	2	577, 101
Korttidsvistelse	8	1056, 907, 806, 792, 695, 679, 608, 461
Korttidstillsyn	1	119
Bostad med särskild service, barn och unga		
Bostad med särskild service, vuxna	3	1261, 701, 101
Daglig verksamhet	5	1033, 382, 332, 122, 117
Kvinnor	19	
Män	25	

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum:

Diarienummer: **KS2023.0232-1**Handläggare: **Emma Friberg**

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Donation Ryttmästarbostället

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att avböja donationen.

Kommunstyrelsen uppdrar till kommundirektören om att bistå föreningen vid ett eventuellt bildande av stiftelse, om föreningen så önskar.

Kommunstyrelsen ställer sig positiva till, att vid ett eventuellt bildande av stiftelse, utse representanter till stiftelsens styrelse.

Bakgrund

Den 15 mars 2023 inkom ett donationsbrev till Skövde kommun innefattande ett erbjudande om att ta emot en donation i form av Ryttmästarbostället.

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum och visar levnadsförhållandena för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Samlingen består delvis av möbler, inredning och konst härledd till högre samhällsklass från olika tidsepoker. Det finns föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Verksamheten drivs idag som en ideell förening.

Studio Västsvenk Konservering har anlitats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov av att se över förebyggande förhållanden.

Kommunal verksamhet behöver vid ett övertagande följa Museilagen (2017:563). Lagen reglerar förvaltning av samlingar, vilket bland annat innefattar att utveckla, dokumentera och vårda samlingen och är förenat med en kostnad. Ytterligare reglerar museilagen publik verksamhet. Verksamheten ska enligt lag vara tillgänglig för alla och anpassad till

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum:

Diarienummer: **KS2023.0232-1**Handläggare: **Emma Friberg**

användarnas olika förutsättningar. Anläggningen möter inte de krav som ställs på kommunal verksamhet då vissa våningsplan inte är tillgängliga för alla.

För att möta den kommunala fastighetsstandarden och bevara värdet av anläggningen krävs heltäckande uppgradering av brandlarm och inbrottslarm samt åtgärder kopplat till el, utrymning och ventilation. Uppskattningsvis tillkommer engångskostnader för katalogisering av museiföremål, fastighetsåtgärder samt tillvaratagande av Bernard Englunds berättelser motsvarande cirka 0,8 miljoner kronor.

Ryttmästarboställets attraktion utgörs till stor del av nuvarande historieberättare, Bernard Englunds, sätt att levandegöra historien kring byggnaderna och föremålen. Attraktionsvärdet vid kommunal drift är därav svårbedömt och de ekonomiska skattningarna bör tolkas med försiktighet.

Kommunen har utrett två olika potentiella driftsformer vid kommunalt övertagande. Det första alternativet är att anläggningen bedrivs som ett friluftsmuseum för allmänhet och skola. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 1,0 miljoner kronor och 1,4 miljoner kronor beroende på antalet besökare. Entréavgiften är i kalkylen satt till 100 kronor.

Det andra alternativet är ett friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet. Cateringverksamheten bör drivas av en privat aktör. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 0,3 miljoner kronor och 1,5 miljoner kronor avhängt antalet besökare. Kalkylen förutsätter en entréavgift motsvarande 100 kronor och en omsättningsbaserad hyra om 8% från cateringverksamheten.

Oberoende av driftsform eller bedömt antal besök visar kalkylerna att verksamheten inte blir självfinansierande i kommunal drift.

Mot bakgrund av Skövdes militärhistoria och som Sveriges största garnisonsstad bidrar Ryttmästarbostället till ett kulturellt arv. I sin nuvarande form som donation, utifrån bifogad utredning, bedöms dock inte kommunen som den mest lämpade aktören att driva verksamheten vidare. Däremot ses en stiftelse där kommunen är en part, tillsammans med andra intresserade aktörer, som en gynnsam organisationsform för att bevara den anda som verksamheten har idag.

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum:

Diarienummer: **KS2023.0232-1**

Handläggare: **Emma Friberg**

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Donation Ryttmästarbostället

Bilaga 1, Donationsbrev 20230315

Bilaga 3, Museilag 2017_563.pdf

Bilaga 4, Tillägg donationsbrev 20230608.pdf

Bilaga 2, Utlåtande Studio Västsvensk Konservering 20230712.pdf

Utredning Ryttmästarbostället Skövde.pdf

Skickas till

Ramona Nilsson tf sektorchef medborgare och samhällsutveckling

Pema Malmgren kulturchef

Tilda Fredriksson controller medborgare och samhällsutveckling

Handläggare

Emma Friberg

Kommunstyrelsen

UPPDRAG

Reviderad datum 2023-10-05
Dokumentansvarig: Johan Rahmberg
Sektor/avdelning: Sektor medborgare och samhällsutveckling
Dokumentet gäller för: Utredning Ryttmästarbostället, Sövde

Utreda mottagande av donation Ryttmästarbostället, Skövde

1. Bakgrund

Sektor medborgare och samhällsutveckling har fått i uppdrag av kommunstyrelsens arbetsutskott att utreda kommunens förutsättningar att överta Ryttmästarbostället, Skövde.

Ett donationsbrev har inkommit till Skövde kommun med erbjudande om att ta emot en donation i form av Ryttmästarbostället (se bilaga 1). Donationen består av hus och inventarier i form av museiföremål. Ryttmästarbostället är ett besöksmål som startades av Bernhard Englund och stod klart och invigdes september 1995. Sedan 1996 har anläggningen drivits som en ideell förening. Föreningen har nu för avsikt att avsluta arbetet med Ryttmästarbostället och ser gärna att det lever vidare och bevaras i någon form. Erbjudandet till Skövde kommun är ett av tre alternativ som föreningen ser för att driva verksamheten vidare.

2. Arbetsgrupp

Arbetsgrupp har satts samman med tjänstepersoner från sektor medborgare och samhällsutveckling, sektor service samt Next Skövde AB. Arbetsgruppen består av:

Christina Nettelbladh Malm, sektor medborgare och samhällsutveckling

Martin Lindor, sektor medborgare och samhällsutveckling

Lotti Isacson, sektor medborgare och samhällsutveckling

Tilda Fredriksson, sektor medborgare och samhällsutveckling

Johan Siwert, sektor service

Mats Olsson, Next Skövde AB

Jessica Bergstrand, Next Skövde AB

3. Yttrande

3.1 Museiverksamhet

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum med access till flera av byggnaderna som visar levnadsförhållanden för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Några av byggnaderna är autentiska men flyttade till platsen, tre av dem är inredda som tablåer med bruksföremål och möbler. Samlingen består av en mängd föremålskategorier: vapen, kuriosa, möbler, konst och bruksföremål. Här finns föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Ett museum av denna karaktär bedöms kräva ett annat upplägg än hur Skövde stadsmuseum bedrivs.

Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Delar av samlingen är möbler, inredning och konst reserverat högrestatusmiljöer från olika historiska tidsepoker, ibland sentida restaurerat och andra fall i autentiskt skick.

Studio Västsvensk Konservering har anlitats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden (se bilaga 2). Avsikten är att ge en rättvis bild av initiala och årliga resursbehov för målen påkallar för att upprätthålla en ansvarsfull samlingsförvaltning. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov att se över preventiva förhållanden i samband med ett eventuellt övertagande. Det handlar om fysiska placeringar i förhållande till rumsklimat, ljusexponering, upphängningar och tillgänglighet. För att juridiskt kunna hävda ägandeskap måste föremålen katalogiseras i museets digitala förvaltningssystem.

Verksamheten som bedrivs behöver följa Museilagen SFS 2017:563 (se bilaga 3).

3.2 Fastigheter, mark och utemiljö

På fastighet VÅMB 30:248 ligger Ryttmästarbostället och dess tillhörande byggnader. På fastigheten finns även ett boningshus samt ett större gästhus som inte ingår i ärendet. Fastigheten behöver därav styckas av. Byggnaderna i donationen är idag belägna på mark som inte omnämns i donationsbrevet och skulle juridisk därmed stå på ofri grund vid överlåtelse. Nuvarande markägare har i efterhand inkommit med ett tillägg (bilaga 4) till donationsbrevet som verifierar att all mark på vilken Ryttmästarboställets samtliga hus är belägna ingår i donationen.

Vid en första granskning förefaller det sig finnas bygglov för byggnaderna på fastigheten. Skulle en byggnad mot förmodan sakna bygglov är eventuella felaktigheter sannolikt preskriberade eftersom många byggnader är uppförda innan 2013. Det krävs dock ytterligare arbete för att säkerställa om byggnaderna är uppförda och placerade enligt byggloven.

Statusen vid en okulär besiktning av byggnaderna är godkänd, men påvisar att det finns ett behov av årligt underhåll framöver. När det gäller el, utrymning och ventilation krävs mindre åtgärder i form av bland annat byte av elcentral och armaturer samt komplettering av vägledande utrymningsmarkeringar.

Gällande brandlarm och inbrottslarm krävs en heltäckande uppgradering som efterföljer kommunens riktlinjer. Inkommande vatten behöver separeras från huvudbyggnaden med ny vattenmätare. Ryttmästarbostället uppfyller inte kraven för tillgänglighet då vissa våningsplan är svårtillgängliga.

3.3 Turism och attraktivitet

Före pandemin hade Ryttmästarbostället runt 15 000 besök per år. Seniorer, skolor och företag är de målgrupper som utgjort majoriteten av besöksunderlaget. Företag bokar ibland besök när de får nationella och internationella gäster, men även som företagsaktiviteter. Skolor besöker området för att lära ungdomarna om levnadsförhållandena förr. Majoriteten av besöken sker dagtid och genererar endast en mindre del gästnätter.

Utifrån Skövdes militärhistoria och som Sveriges största garnisonsstad bidrar Ryttmästarbostället till ett kulturellt arv. Tillsammans med Garnisonsmuséet och Karlsborgs fästning utgör Ryttmästarbostället en lärorik trio när det gäller Sveriges militärhistoria. Genom samverkan med andra kommuner kan det öppnas upp för samarbeten som kan gynna turismen i Skaraborg och stimulera regionens turistekonomi ytterligare.

4. Driftsform

Oberoende av driftsform tillkommer vissa fasta driftskostnader för fastighet, mark och utemiljö vid ett eventuellt övertagande, vilka listas i tabellen nedan.

ÅRLIG DRIFT	Tkr
Personalkostnad fastighetsskötsel (25 %)	150
Mediakostnad (el, vatten mm)	200
Lokalvårdskostnad	200
Övrig driftskostnad fastighetsskötsel	100
Summa fasta driftskostnader	650

Tabell 1, Fasta driftskostnader

Engångsåtgärder för el, vatten, brandlarm, utrymningsvägar, inbrottslarm med mera tillkommer med en uppskattad kostnad på 300 000 kronor. Även museiverksamheten har engångskostnader i form av katalogisering och genomgång av museiföremåls skick motsvarande cirka 300 000 kronor.

Reinvesteringar i fastigheten bedöms initialt uppgå till 100 000 kronor årligen, för att sedan minska.

Besöksmålets attraktion utgörs till del av nuvarande historieberättare, Bernhard Englund, sätt att levandegöra historien kring föremålen. En engångskostnad motsvarande cirka 200 000 kr behövs för att kunna framtidssäkra dessa berättelser i någon form av digital media.

4.1 Friluftsmuseum för allmänhet och skola

Anläggningen kan bedrivas som ett friluftsmuseum riktat till allmänhet och skola.

Sektor barn och utbildning i Skövde har inte använt Ryttmästarbostället som en del av undervisningen inom förskolor och skolor. Sektorn ser i dagsläget inte heller något behov av att använda Ryttmästarbostället som en del av sin verksamhet framgent. Kostnad för pedagogisk resurs och busstransport är därav inte inkluderade i kalkylen nedan.

För att driva anläggningen som ett friluftsmuseum krävs personella resurser i form av museipedagoger. Utöver personalkostnad tillkommer verksamhets- och underhållskostnad för museiverksamheten.

För att arbeta med turism och attraktivitet behövs en årlig budget för att utveckla befintliga koncept och identifiera nya. Utöver dessa resurser ses behov av en årlig marknadsföringsbudget.

En omvärldsbevakning av andra friluftsmuseum och historiska besöksmål visar att genomsnittsinträdet är drygt 100 kr för vuxna och cirka 40 kr för barn.

ENTRÉAVGIFTER	Vuxen	Barn
Vikingabyn Storholmen, Norrtälje	100 kr	90 kr
Ekehagens forntidsby, Falköping	70 kr	40 kr
Himmelsberga, Öland	100 kr	50 kr
Fredriksdal, Helsingborg	100 kr	0 kr
Jamtli, Östersund	130 kr	65 kr
Bungemuseet, Gotland	120 kr	80 kr
Läckö Slott, Lidköping	100 kr	0 kr
Femöresfortet, Oxelösund	100 kr	0 kr
Genomsnitt	103 kr	41 kr

Ryttmästarbostället hade innan pandemin cirka 15 000 besökare årligen, där ungefär hälften av besökarna hade bokat både mat och guidad tur och hälften enbart guidad tur. Besöksmålets attraktion utgörs till stor del av nuvarande historieberättare, Bernhard Englund, sätt att levandegöra historien kring föremålen. Attraktionsvärdet vid eventuell övertagning är därav svårbedömt.

Kalkylen nedan visar tre olika scenarion gällande besöksantal och förutsätter att museet är öppet 7 dagar i veckan mellan 1 maj och 31 augusti med 3 guidade turer per dag. Entréavgiften för guidad visning är satt till 100 kronor utifrån omvärldsanalysen. Bedömningen är att majoriteten av besökarna betalar fullpris.

ÅRLIG DRIFT (Tkr)	5 personer/tur (1 800)	10 personer/tur (3 600)	15 personer/tur (5 400)
Intäkter	-180	-360	-540
Entréavgifter	-180	-360	-540
Verksamhetskostnader	900	900	900
Museipersonal (100%)	600	600	600
Underhåll museiföremål	50	50	50
Verksamhetskostnad museiverksamhet	50	50	50
Marknadsföring	150	150	150
Utveckling	50	50	50
Fasta kostnader (fastighetsdrift)	650	650	650
Summa driftskostnad	1 370	1 190	1 010

Tabell 2, Friluftsmuseum för allmänhet och skola

4.2 Friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet

Alternativt kan anläggningen bedrivas som ett friluftsmuseum kombinerat med cateringverksamhet. Cateringverksamheten bör drivas av en privat aktör. Tidigare restauratör omsatte runt 1,5 miljoner kronor årligen på cateringverksamheten på Ryttmästarbostället. En omsättningsbaserad hyra på 8% och bibehållet besöksantal skulle då generera 120 000 kronor i hyresintäkt årligen. Efterfrågan att bedriva cateringverksamhet tillsammans med kommunen under nya förutsättningar har inte analyserats.

Utöver de fasta kostnader listade i tabell 1 krävs inga ytterligare åtgärder i fastigheten för att bedriva cateringverksamhet.

Att kombinera ett friluftsmuseum med cateringverksamhet medför högre förväntningar från besökare. För att möta förväntningarna tillkommer ytterligare kostnad för museipersonal samt medel för digital utveckling.

Kalkylen nedan visar fyra olika scenarion gällande besöksantal och förutsätter att museet är öppet 7 dagar i veckan mellan 1 maj och 31 augusti med 3 guidade turer per dag samt vissa tider under övriga delar av året. Entréavgiften för guidad visning är satt till 100 kronor utifrån omvärldsanalysen och bedömningen är att hälften av besökarna enbart går på guidad tur.

Likt ovan är attraktionsvärdet svårbedömt och kalkylen bör tolkas med försiktighet.

ÅRLIG DRIFT (Tkr)	3 600 besök	5 400 besök	7 200 besök	15 000 besök
Intäkter	-389	-583	-778	-1 620
Entréavgifter	-360	-540	-720	-1 500
Hysesintäkt catering	-29	-43	-58	-120
Verksamhetskostnader	1 250	1 250	1 250	1 250
Museipersonal (125%)	750	750	750	750
Underhåll museiföremål	50	50	50	50
Verksamhetskostnad museiverksamhet	50	50	50	50
Marknadsföring	150	150	150	150
Utveckling	250	250	250	250
Fasta kostnader (fastighetsdrift)	650	650	650	650
Summa driftskostnad	1 511	1 317	1 122	280

Tabell 3, Friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet

4. Summering

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Samlingen består delvis av möbler, inredning och konst härledd till högre samhällsklass från olika tidsepoker, ibland sentida restaurerat och andra fall i autentiskt skick.

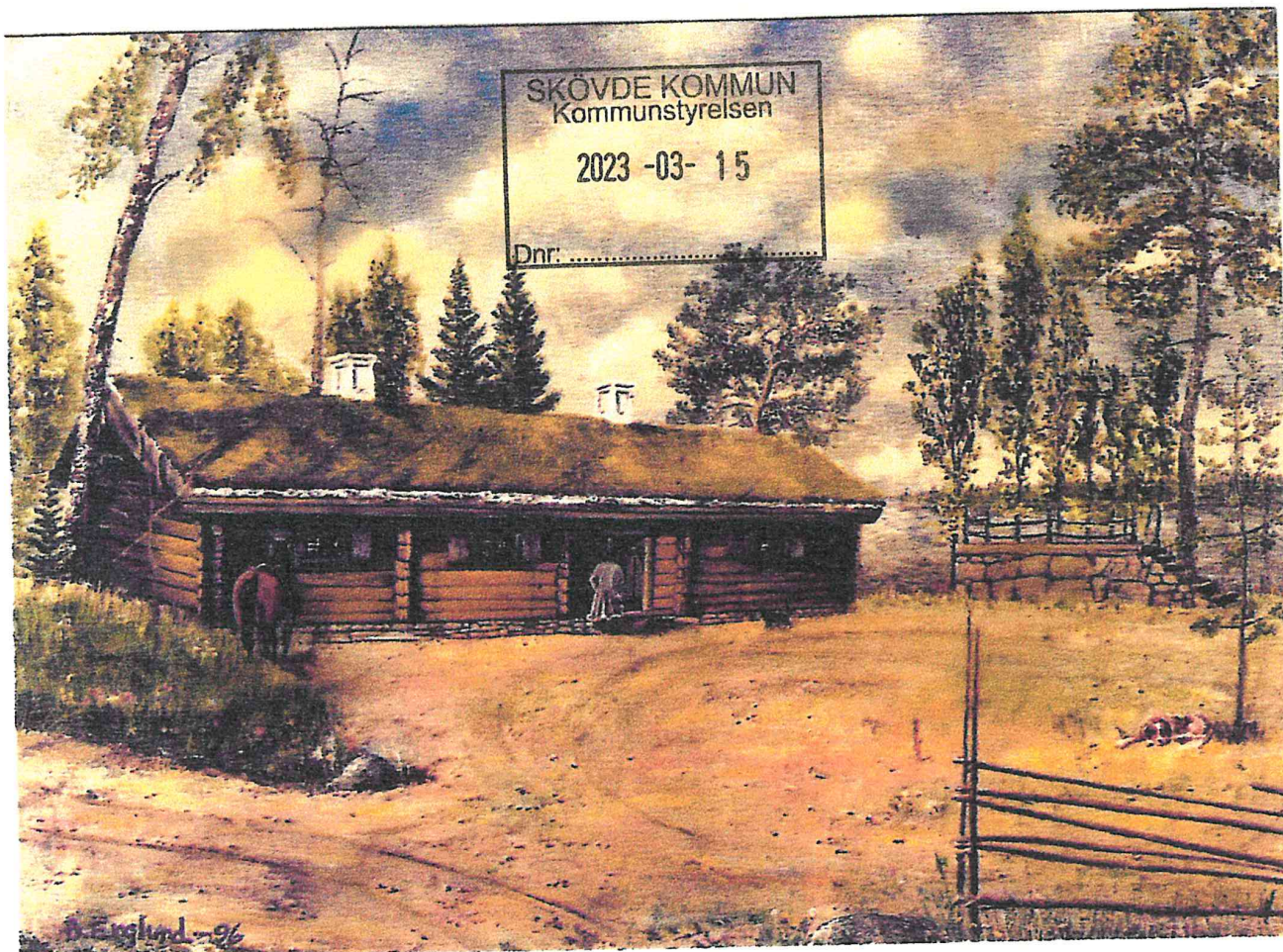
Studio Västsvensk Konservering har anlitats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Där emot finns behov att se över preventiva förhållanden.

Anläggningen är i behov av åtgärder för att möta de krav som ställs på kommunen utifrån tillgänglighet och säkerhet.

Det förväntade ekonomiska utfallet är kopplat till driftsform av anläggningen. Flertalet parametrar i kalkylerna är osäkra, däribland förväntat besöksantal, vilket innebär att de ekonomiska beräkningarna bör tolkas med försiktighet.

Utifrån donationsbrevets utformning och innehåll behöver ärendet kompletteras med juridiska avtal innehållande förtydliganden och avgränsningar innan eventuellt mottagande.

Tankar kring Ryttmästarboställets

vara eller inte vara

Alf Sandquist
Alf Sandquist
Ordförande

Bernhard Englund
Bernhard Englund
Verkställande ledamot

Ryttmästarboställets tillkomst och förslag till dess fortsättning

Historik;

1993 hade Bernhard Englund ett år kvar till pension. Han började fundera över livet som pensionär och såg tillbaka på sin lyckliga barndom på gården utanför Helsingborg, där han växte upp under beredskapsåren.

Strax utanför gårdens park låg en vacker gammal stuga, Tufvestugan. (Underbil 1) Bernhards pappa visade ofta in gäster i stugan, där han berättade om Tufvesläkten, snapphanekrigen och om Carl XI bedrifter under Skånska Kriget 1676-1679. Googla på "Starke Tufve".

Detta minne var så starkt, att Bernhard i någon mån ville återuppleva barndomsåren. Han inköpte därför ett torp och flyttade det till sitt hus vid Simsjön. Torpet råkade bli torp nr 41 i Gudhems Kompani i Västgöta Regemente. Torpet låg i Sätuna socken nära Broddetorp. Västgöta - Bengtsson invigde torpet sommaren 1994.

Bernhard hade huggit ner en massa granar och iordningställt en tennisbana nedanför torpet. Vid invigningen slog det honom, att det skulle vara trevligt att kunna visa gäster hur en Ryttmästare bodde och levde under samma tid som Tufve, alltså i början av 1700- talet.

Av en händelse råkade Bernhard läsa en tidningsartikel om en äldre lada i Suntak, vars tak rasat in till följd av snötyngd. Kanske kunde ladan byggas om till ett Ryttmästarboställe?

Sagt och gjort - Bernhard köpte ladan som tillhört ett kaptensboställe vid Skaraborgs Regemente. Själva boningshuset var avstyckat och tillhörde kulturchefen i Tidaholm. Det visade sig att kulturchefen själv hade försökt köpa ladan men fått nej! Då Bernhard började plocka ner ladan blev det ett fasligt liv på kulturchefen!

Bernhard vände sig till dåvarande kommunstyrelseordföranden i Skövde, Anders Flanking, och berättade om sina planer samt incidenten med kulturchefen i Tidaholm.

Flanking och hans medarbetare såg potentialen i att militärstaden Skövde skulle kunna visa vår militärhistoria. Bernhard fick därför 90 000 kr som hjälp till uppförande av ett Ryttmästarboställe! Detta, under förutsättningen att han sålde den nyss inköpta ladan till Tidaholms-kommun, vilken man ville ha fortsatt goda relationer med. Så skedde varför Bernhard tacksamt fortsatte planeringen.

Som stabschef på K3, hade Bernhard goda kontakter med Bygghytan i Karlsborg som åtog sig att såga, skräda och uppföra en kopia av Erik Dahlbergs Ryttmästarboställe m/ 1687. Professor Hans-Erland Heineman åtog sig att bidra med arbetsritningarna. (Underbil 2) Stockarna till bygget utsågs på Vreten och i Vikaskogarna av Bernhard och skänktes av P4 och K3 som gärna bidrog med virket för att visa vår långa och viktiga militärhistoria.

Ryttmästarbostället stod möblerat och färdigt vid Simsjön den 29. septembe 1995, då det invigdes under pompa och ståt av Hans Majestät Konungen, som bl a planterade en ek från Karlbergs Slott som vårdträd.

1996 övertalades Bernhard att omvandla Ryttmästarbostället till en ideell förening. Stig Aaby- Ericson, kommunfullmäktiges ordförande i Skövde under 17 år, åtog sig att bli dess förste ordförande. Stig hjälpte oss att ta fram föreningens stadgar.
(Underbil 3)

Efter en tid började grupper komma hit, varvid Bernhard visade runt, berättade om indelningsverket och hur man bodde och levde under denna tid (1682-1901). Intresset ökade alltmer.

2001 den 1. December utbröt en förödande brand i bostället. Baksidan av huset, där veden var staplad, skadades svårt och det mesta av inredningen gick förlorad. LF och dess dåvarande chef Carl- Henrik Olsson var oss ytterst behjälpliga. Bernhard målade och patinerade väggar och tak mot att LF byggde till nuvarande museum/matsal. LF ansåg att Ryttmästarbostället var så viktigt för hela Skaraborg, att de även bekostade indragning av vatten och avlopp samt toalett! Denna kostsamma modernisering utgjorde grunden till att vi fick fullständiga rättigheter!
(Underbil 4)

Skövde Kommuns bygglövschef, S-Å Sonesson utförde ritningarna!

Antalet gäster ökade nu lavinartat varje år. Fram till pandemins utbrott 2020 drog vi in mellan 800 000-1 200 000 per år! Under dessa drygt 18 år kunde vi bygga upp en av Sveriges tio främsta blankvapensamlingar enligt Antikrundans vapenexpert, Max Sjöberg. Dessutom kunde vi köpa in antika möbler och klenoder som visas var för sig i tidstypiska rum. För detta ändamål byggde vi ut Ryttmästarbostället med 5 rum. Hela anläggningen består idag av 13 byggnader på 7000 m mark och gränsar i söder till en av kommunen ägd tomt, vilket borgar för goda utbyggnadsmöjligheter. Se vår hemsida genom att googla på "ryttmästarbostället".

Tack vare Kommunalsrådet Walterum pryder numera de gamla slitna kullerstenarna, som Skövdes tomtägare samlade in på 1600-talet, numera Ryttmästarboställets gårdsplan.

Till dags dato har över 1/4 miljon besökare gästade Ryttmästarbostället! Under de två pandemiåren stod verksamheten still. Detta till trots, har föreningen aldrig behövt söka några som helst bidrag från kommun. Verksamheten är självbärande i allra högsta grad, mycket tack vare researrangörer i hela syd-och mellansverige. Skaraborgska företag (Cejn, Volvo) och inte minst våra Regementen ,Högkvarteret, Markstridsskolan och Högskolan är återkommande. Många privata släktträffar, födelsedagar mm bidrager till att 8-10 000 gäster årligen besöker oss.

Bernhard Englund som byggt upp och drivit verksamheten ser, att han inom snar framtid dessvärre måste dra sig tillbaka. Inga av hans barn har för avsikt att axla hans mantel.

Föreningen står som vi ser det inför tre alternativ;

Alt 1.

Auktionera bort Ryttmästarboställets inventarier och därefter sälja samtliga hus. Styrelsen kan sedan upplösa föreningen och fördela auktionens kapital efter eget gottfinnande, varvid var och en betalar 30 % i skatt på tilldelat belopp, allt enligt Skatteverket. Detta vore sorgligt och en kulturförstörelse av stort mått.

Alt 2.

Sälja bostället med hus och inventarier till hugad spekulant. Sådana finns! I detta fall kan vi inte förhindra att den nye ägaren oavsett löften, handlar till de- lar enligt alt 1 och dessutom bygger om själva bostället till privatbostad.

Alt 3.

Till Skövde kommun donera föreningens alla hus inklusive inventarier. Allt till ett ungefärligt värde av över 25 miljoner kronor.

Att beakta:

Bernhard Englund ställer självklart upp och hjälper till under en övergångsperiod. Museichefen i Tidaholm, Anja Presto, erbjuder sig att hjälpa till med guidning. Skövdes nuvarande museichef är villig att ta Ryttmästarbostället under sina vingar. Förre Regionchefen Johnny Magnusson lovade vid ett besök här att skjuta till medel åt 1/2 muséiintendenttjänst!

Många kommuner driver själva muséiverksamhet av friluftskaraktär. Ex; Örebro (Vadköping), Kumla (Sanna Hed), Helsingborg (Fredriksdal), Hjo, Karlsborg, Mariestad (Vadsbo Museum), Lidköping (Vänermuseet), Tidaholm (Turbinhusön), Jönköping (Tändsticksmuseet m fl), Falköping (Ekhagen). Just Falköpings kommun, har med kommunala skattemedel själva från grunden byggt upp och driver Ekhagens fornby med stor framgång! Ekhagen, Axvalla Garnisonsmuseum, Katas gård i Varnhem och Ryttmästarbostäl- let utgör en mycket attraktiv besökskvartett i Skaraborg!

Våra militära myndigheter ser framför sig en utökad internationell besöksfrekvens efter inträdet i NATO. Att i det sammanhanget ha möjlighet att kunna visa upp Ryttmästarbostället tillsammans med Garnisonsmuséet är av stort värde.

Simsjöområdet blir på sikt högst troligt en stadsdel i Skövde. Att bevara ett grönområde med friluftsmuseum torde betraktas som förutseende!

I det fall kommun vill omvandla Föreningen Ryttmästarbostället till en stiftelse, upprättar vi en urkund med föreningens stadgar som grund.

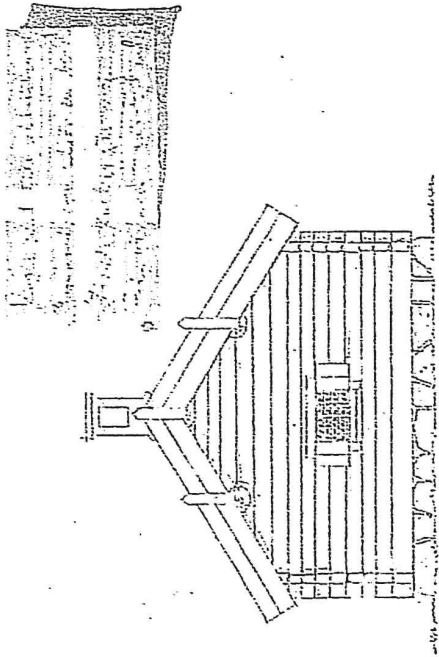
Styrelsen beslutar om vilket alternativ som skall gälla vid årsmötet 2:a kvartalet 2023.

Underbil 1

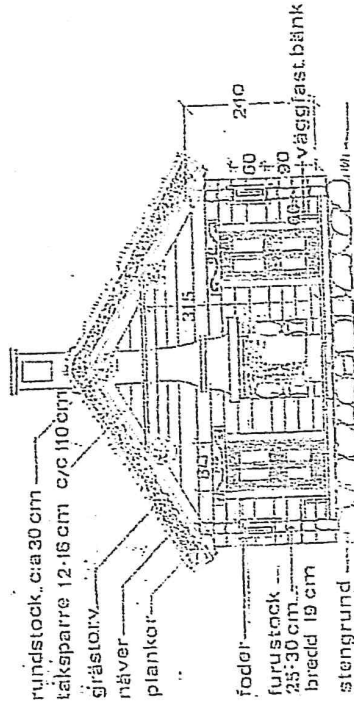
Tuvestugan

Underbil 2

gavelfasad

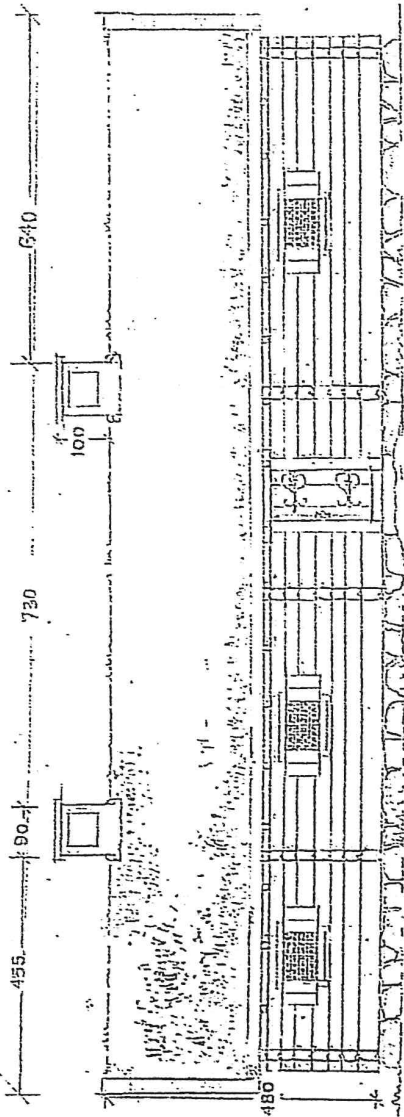
sektion a-a

rundstock ca 30 cm
 takspårre 12-16 cm c/c 110 cm
 gråslorv
 näver
 plankor
 fodor
 furustock
 25-30 cm
 bredd 19 cm
 stengrund
 210
 160
 30
 30
 30
 väggfast bänk

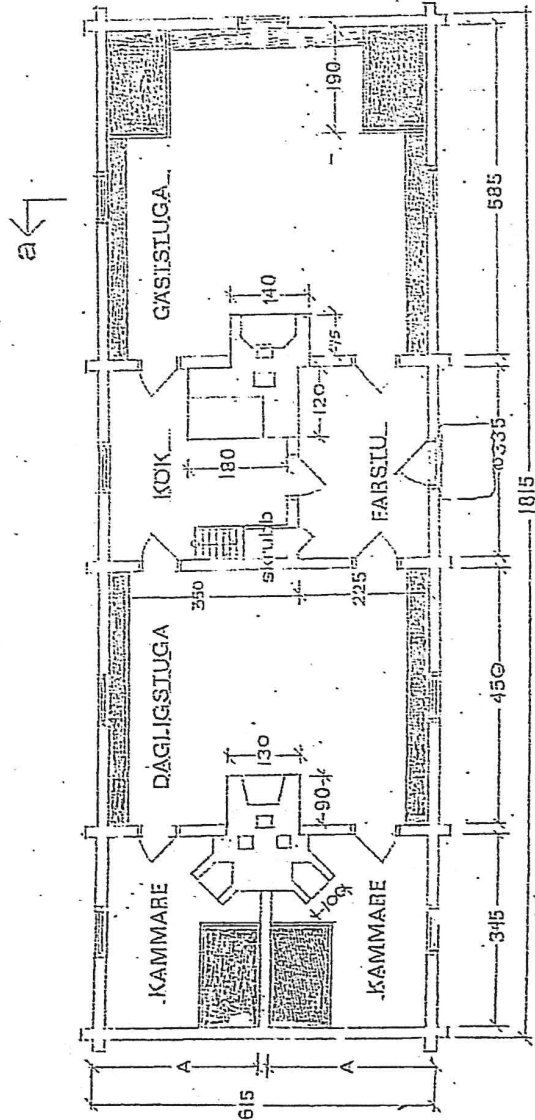
ryttmästarbostället

PRINCIPRITNING SKALA 1:50

Hans-Erland Heinemann oktober '94

fasad mot söder

plan

a ←

← a

forskning betr. konstruktion och mått Bernhard Englund, Skövde

... på underlag av typitritning av Ryttmästarbostället, utförd av

Erlend Heinemann
 arkitekt

STADGAR FÖR FÖRENINGEN RYTTMÄSTARBOSTÄLLET

§ 1 Ändamål

Föreningen har till ändamål att på del av fastigheten Våmb 30:248 bevara befintliga byggnader, möbler, vapen och bruksföremål från indelningsverkets tid (1685-1901) samt göra byggnader och mark tillgängliga för allmänheten.

Främst skolklasser och intresseföreningar skall beredas möjlighet till utbildning och kunskap om indelningsverkets epok. Kunskaper och tradition från tiden skall bevaras. Genom samarbete med Västra Götalands Turistråd och Skövde Turistcentra skall turister beredas tillträde främst sommartid.

§ 2 Föreningens namn är Föreningen Ryttmästarbostället.

§ 3 Föreningens grundare är Bernhard, Jonas och Louise Englund.

§ 4 Utdelning

10% lägges årligen till kapitalet. Övriga 90% användes i verksamheten. Främst skall bruksföremål och inredning kompletteras.

§ 5 Styrelse

Föreningens angelägenheter skall förvaltas av en styrelse bestående av 6 ledamöter, varav en är ordförande.

Styrelsen utses första gången av föreningens grundare. Därefter gör styrelsen kompletteringsval.

Ordföranden utses för en tid av ett år. Övriga ledamöter utses för en tid av 3 år.

Ledamöternas mandattid skall vara förskjuten så, att två ledamöter ny/omväljes varje år.

§ 6 Föreningens säte

Föreningen skall ha säte i Skövde

§ 7 Firmateckning

Styrelsens kassaförvaltare tecknar ensam föreningens firma.

§ 8 Medelsplacering

Styrelsen skall vid sin förvaltning av föreningens medel tillse att dessa är placerade på ett godtagbart sätt. Av stiftarna tillskjutna byggnader, möbler och bruksföremål får ej säljas.

§ 9 Räkenskaper

Föreningens räkenskaper skall föras av kassaförvaltaren. Räkenskapsåret skall vara kalenderår.

§ 10 Revision

Årlig revision utföres av en av styrelsen utsedd godkänd revisor.

§ 11 Styrelsens sammanträden

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden, dock minst ett protokollfört sammanträde årligen. Beslut får ej fattas av styrelsen om mindre än 4 ledamöter är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Arvode eller annan ersättning utgår ej till styrelseledamot eller ersättare.

§ 12 Stadgeändring

Beslut om ändring av dessa stadgar kan endast ske genom beslut vid två på varandra följande sammanträden mellan vilka ny/omval skett efter årsskiftet.

§ 13 Föreningens upplösning

Efter beslut av styrelsen kan föreningen upplösas eller likvideras om föreningens tillgångar förbrukats varvid likvidationsskyldighet föreligger eller föreningen försätts i konkurs eller permutationsbeslut föreligger.

Nedlagda kostnader efter brand!

Erlingsson, Ronny (10 april 2018 kl. 13:16)

Till: bernhard.englund@tele2.se

Hej

Nedan spec på kostnaden

Bygg 1 898 000 kr varav stomme 135 000 kr, varav montage stomme 126 000 kr

Mark 117 000 kr

VVS 69 000 kr

EL 143 000 kr

Värme 80 000 kr

Vent 21 000 kr

Summa 2 328 000 kr inkl moms

Med vänlig hälsning

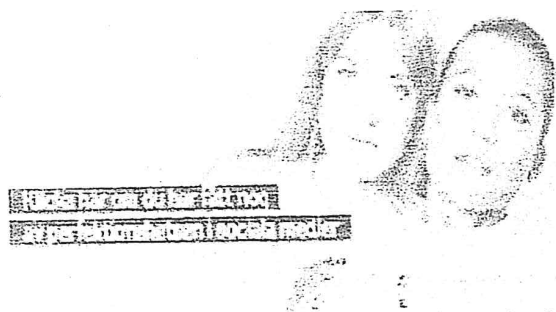
Ronny Erlingsson

Erlingsson Ronny

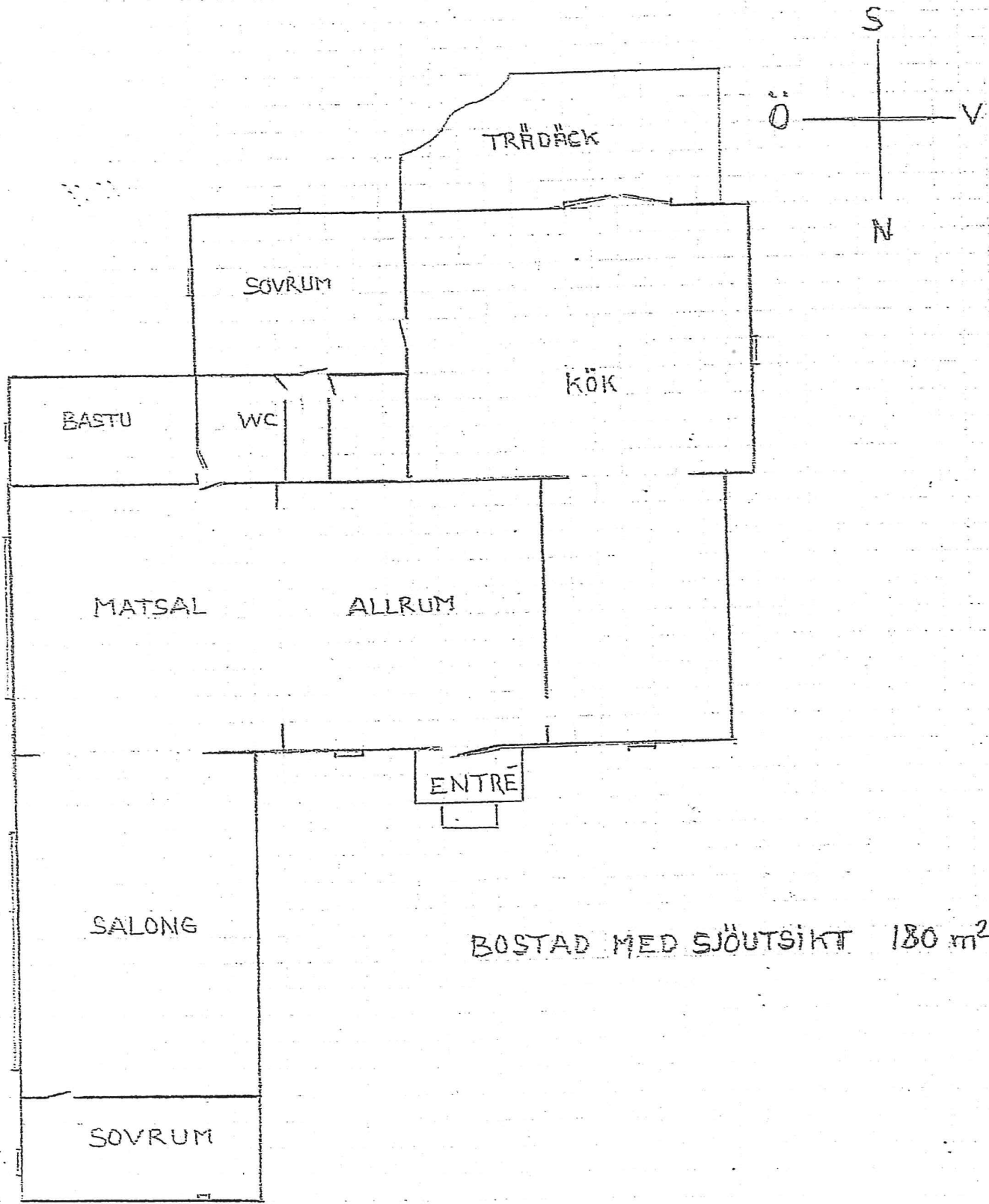
Erlingsson Ronny
Erlingsson Ronny

Tel: 0706-777679

Webb: 0706-777679

bernhard@tele2.seRonny.Erlingsson@LFskaraborg.se[Erlingsson Ronny](#)[Erlingsson Ronny](#)

Underbil 5

Inbjudningslista

H.K.H Kronprinsessan Victoria med familj	
Överbefälhavaren	Mikael Bydén
C Armén	Karl Engelbrektsson
Rikshemvärnschefen	Laura Swaan-Wrede
C Militärhögskolan	Fredrik Stålborg
Landshövdingen i V Götaland	Sten Tolgfors
Landshövdingen på Gotland	Anders Flanking
Hovstallmästare	Ulf Gunnehed
Professor	Dick Harrison
Professor	Svante Pääbo
Överstelöjtnant	Joakim Paasikivi
Högskolan Skövde	Pernilla Klingspor
Advokat	Erland von Hoffsten
Ordf Kommunstyrelsen i Skövde.	Therese Sahlström
Ordf Kommunfullmäktige i Skövde	Monica Green
Kommundirektören i Skövde	Björn Söderlundh
Partiledarna i Skövde	S,SP,SD,KD,C,L,V,MP
Företagarna i Skövde	Inger Landgren
VD Cejn	Marcus Allerbjer
C Försvarsmusèerna	Anders Wikström
C Försvarsmusèet Axvall	Ecke Nilsson
C Stadsmusèet Skövde	Martin Lindor
C Tidaholms Musèum	Anja Presto
C Ekhagens Fornby	Eleonore Karlsson
Guide, Halmstad	Bengt Olander
Guide, Halmstad	Dorrit von Renteln
C Next Skövde	Mats Olsson
Styrelseordf Next Skövde	Carl-Henrik Olsson
C Skaraborgs Regemente	Stefan Pettersson
C Göta Trängkår	Elisabeth Skoglund
C Livhusarregementet	Markus Höök
Ordf K3 Kamratförening	Jens Ramhöj
Flotiljchefen F7	Adam Nelson
Ordf Simsjönföreningen	Kjell Isberg
Ordf Simsjöns Samfällighetsförening	Claes Kihlström

Ryttmästarbostället Utlåtande konservator

Morgan Denlert
Studio Västsvensk Konservering
KU 2023-00540
2023-07-12

Ryttmästarbostället

Utlåtande

Tekniska och administrativa uppgifter

Kulturutveckling dnr	KU 2023-00540
Uppdragsgivare	Skövde kulturfabrik Martin Lindor Skövde kommun 451 83 Skövde 0500 49 83 09
Projektansvarig SVK	Morgan Denlert Konservator, trä och möbler
Övriga utförare	Charlotta Müller Wahlgren
Datum	2023-07-12

Grafisk form och layout Studio Västsvensk Konservering
Omslagsbild Foto Studio Västsvensk Konservering.
Fotot visar Förstugan och serveringen i Ryttmästarbostället

Förvaltningen för kulturutveckling
Studio Västsvensk Konservering
Väverigatan 13
415 02 Göteborg
Telefon 010-441 43 44
www.svk.com

Innehåll

Utlåtande Ryttmästarbostället	2
Bakgrund	2
Syfte.....	2
Begränsningar	2
Väglödande dokument.....	2
Beskrivning.....	2
Kulturhistorisk kommentar.....	3
Befintligt skick/skadeorsak	3
Skade- och nedbrytningsrisker	3
Åtgärdsbehov vid övertagande	5
Sammanfattning.....	5
Resursbehov i arbetstimmar för samlingsförvaltning	6
Referenser.....	6

Utlåtande Ryttmästarbostället

Bakgrund

Skövde kommun har fått erbjudande att överta Ryttmästarbostället vid Simsjöns strand. Det attraktiva geografiska läget och de folkbildande möjligheterna är lockande men belastningen på resurser måste övervägas. Rutiner och kostnader för förvaltningen av byggnader utreds för sig av sakkunniga. Att förvalta föremålssamlingen förutsätter en annan typ av kunskap kopplad till museiorganisationernas anvisningar. Sedan 2017 finns en museilag som förpliktigar museer att driva en aktiv förvaltning av samlingarna. Det innebär att översyn, vård, säkerhet och adekvat förvaring måste integreras i de schemalagda arbetsrutinerna.

Syfte

För att få en säkrare överblick av vad förvaltningen av Ryttmästarboställets föremålssamling skulle innebära för Skövde kommun är Studio västsvensk konservering anlita de att se på samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utifrån uppgifter insamlade från en dags besök i områdets byggnader sammanställs reflektioner och föremålslistor. Avsikten är att ge en rättvis bild av initiala och årliga resursbehov föremålen påkallar för att upprätthålla en ansvarsfull samlingsförvaltning.

Begränsningar

Utredningen tar inte hänsyn till immateriella kvaliteter eller brister i samlingens sammansättning, det vill säga i vilken mån samlingen är till glädje eller är kunskapsgivande för allmänheten. Inte heller har utredningen för avsikt att sammanställa ett spekulativt marknadsvärde för föremålen. Anläggningen innehåller föremål som är repliker och inte är av antikvarisk karaktär, till exempel huvudsaklig möblering i serveringen, de har utelämnats.

Vägledande dokument

- Museilagen 2017:563
- ICOM:s etiska regler
- Spectrum 5.0 – Standard för samlingsförvaltning

Beskrivning

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum med access till flera av byggnaderna som visar levnadsförhållanden för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Några av byggnaderna är autentiska men flyttade till platsen, tre av dem är inredda som tablåer med bruksföremål och möbler. Själva huvudbyggnaden är en sentida rekonstruktion från 1995 efter Erik Dahlbergs ritningar. Baksidan av byggnaden blev förstörd vid en brand 2001 och vid återuppbyggnaden skapades utrymmen som bjuder på samlingslokaler för middagar eller kaffeservering och ytterligare rum för utställningar. Här förvaras mycket av den samling föremål som föreningen och nuvarande förvaltare samlat under en 20-årsperiod.

Kulturhistorisk kommentar

Samlingen består av en mängd föremålskategorier: Vapen, kuriosa, möbler, konst och bruksföremål. Här finns föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militär historia från indelningsverkets period (1682–1901). Delar av samlingen är möbler, inredning och konst reserverat högreståndsmiljöer från olika historiska tidsepoker, ibland sentida restaurerat och i andra fall i autentiskt skick. I soldattorpen och stugorna finns både inredningar och bruksföremål av historisk allmogekaraktär. Ytterligare en föremålskategori är arkeologiska fynd, zoologiskt material och kuriosa vilket finns anledning att återkomma till.

Befintligt skick/skadeorsak

Generellt kan sägas att huvudbyggnadernas förvaringsförhållanden ska betraktas som bra med en mekaniskt kontrollerad luftfuktighet på 50% RH och med temperatur mellan 10°C och 17° C beroende på årstid. Instrålning av ljus från fönster är liten eftersom antalet fönster är begränsat. Det går heller inte att spåra några uppenbara effekter av klimatskador på föremålen i byggnaden. Den stora mängden blankvapen, som lätt rostas vid hög luftfuktighet har rengjorts och infettats av nuvarande förvaltare. Det observerades revor i papper, fläckar och lösa färgskikt på föremål men inget som påkallar omedelbar insats av konservator. Någon påverkan av skadedjur registrerades inte i själva Ryttmästarbostället med utställningar, även om en mus, enligt nuvarande förvaltare har utlöst inbrottslarm vid en tidpunkt.

Soldattorpen och stugorna är inte klimatmanipulerade, så rumsmiljöerna följer uteluftens temperatur och fuktinnehåll, om än med viss tröghet. Den tidvis varma och fuktiga luften bjuder ofrånkomligen bostad åt möss och insekter, de senare kan också tillgodogöra sig näring från trä, skinn, papper och textil. Spår efter insekter, möss och mikroorganismer finns på föremålen.

Arkeologiska föremål finns i golvmontrar, både sten, ben och metaller ser ut att vara i bra skick. Montrarna skulle lätt kunna förses med torkgranulat för järnfynden. De monterade fåglarna och djurhuvudena är vanligen behandlade med insektsmedel och ska hanteras så sparsamt som möjligt och då med skyddshandskar. Så länge de står på hylla eller i monter utgör de ingen fara. Det finns enstaka föremål utomhus som tar skada av långvariga regn och/eller solstrålning, till exempel de tre kanonerna från fartyget Riksäpplet.

Skade- och nedbrytningsrisker

Brand har störst direkt påverkan på samlingen som helhet. Byggnadsbränder är ofta anlagda i aversionssyfte eller som försök till försäkringsbedrägeri. 2022 gjordes utryckningar till 15 bränder i svenska museum eller bibliotek, nästan hälften av dem var anlagda¹. ”Det är relativt få bränder som inträffar på museer, men en brand kan få mycket stora konsekvenser. Enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har den som äger en byggnad och den som bedriver verksamhet där, det yttersta ansvaret för sitt brandskydd”². Ryttmästarbostället ligger i anslutning till fritidsstugeområde med flera permanentbostäder. Rökutveckling vid brand kan upptäckas av boende men också missas. Idag finns övervakningskameror som med lite tur kan identifiera människor med ljusskygga

¹ MSB, Antal bränder och brandtillbud i byggnad per verksamhet och förmodad huvudorsak 2022

² Incidenter inom museernas samlingsförvaltning, Riksantikvarieämbetet 2022. Sid 8

avsikter på platsen och avskräcka från brott. Ryttmästarbostället har brandvarnare men inte sprinkleranläggning vilket är klokt eftersom vattenskadorna i samband med brand eller falsklarm är en större skadeorsak än stora bränder i sig. Statistik visar att automatlarm för brand som är falska uppstår i över dubbelt så stor utsträckning som uppenbara bränder³.

Stöld och skadegörelse är generellt en liten riskfaktor bland museer i Sverige. Bara 5 av 149 (3 %) tillfrågade museer uppger att de utsatts för stöld under 2021. Många av Ryttmästarboställets föremål bör betraktas som stöldbegärliga och möjliga att avyttra, de saknar i dag någon form av fysisk märkning eller registrering med identifikationsbild. Nuvarande ägare har vidtagit fysiska skyddsåtgärder som gör stöld av de mest attraktiva föremålen svåra att utföra. Montrar med härdat glas skyddar små värdefulla föremål och stålskenor håller det stora antalet sablar och värjor på plats. I övrigt är huvudbyggnaden försedd med skyddsgaller, inbrottslarm och övervakningskamera.

Vatten- / fuktskador är vanligt förekommande i museisamlingar. Läckage i tak eller rörledningar uppstår i utställningslokaler och inkommande översvämningvatten är ännu vanligt i källarmagasin. Numera förstår man vanligen att undvika källarlokaler som magasin. Ryttmästarboställets tak är försett med fuktskyddsmattor under torvläggningen, riktigt gjort ger det ett bra regnskydd i många år. Den sluttande geografien kan säkert bjuda på rinnande vatten periodvis men översvämningrisken är försumbar. Hög luftfuktighet är en större riskfaktor, inte minst i stugornas interiörer. Föremålen kommer att påverkas i den 90 %-relativa luftfuktighet som råder i Sverige stora delar av året. Järn och organiskt material försvagas för att till slut falla sönder, men så långsamt att vi inte ser det ske. Uppstår mögel och rost är nedbrytningsprocessen däremot snabb. Själva ryttmästarbostället har klimatkontrollerade utrymmen, förekommande aggregat har begränsad livslängd och måste underhållas.

Skadedjur drivs av tillgång på mat/näring. Insekter behöver därtill vanligen fuktinnehåll för att kunna tillgodogöra sig näringen i organiskt material som trä, papper och skinn. Nästan hälften av Sveriges museum sliter med någon form av skadedjursproblematik⁴. Ulltextil angrips av mal i en öppen miljö som de små stugorna ryttmästarområdet utgör och papper angrips av silverfisk. Vid besiktningen inför den här utredningen fanns spår av trägnagande larver vid träföremål och musbon i stugornas sängtextiler. Möss kan också ta sig in och förekomma i själva Ryttmästarbostället, skadorna som kan uppstå är avhängiga rutiner i förhållande till städning och mathantering i serveringen. För att undvika skador till följd av skadedjur måste inspektioner göras på årlig basis.

---

³ Statistik Räddningstjänst i siffror, Karlstad 1997. Sid 26

⁴ Incidenter inom museernas samlingsförvaltning, Riksantikvarieämbetet 2022. Sid 12.

Åtgärdsbehov vid övertagande

1. Använd Spectrum 5.0 Kontrollera att alla punkter i avsnitt 4 *Förvärv* följs.
2. Föremålssamlingen måste katalogiseras⁵. Viktiga föremål måste benämnas, fotograferas för identifikation och ges någon form av fysisk beskrivning för objektkatalogen (museets digitala förvaltningssystem). Både föremålskategorisering, proveniens och fysiskt skick bör registreras i objektkatalogen. Arbetet bör påbörjas direkt i och med ett övertagande. Det finns en möjlighet att kategorisera delar av samlingen som rekvisita och därmed undvika mycket administrativa formalia men dessa föremål kan inte skyddas långsiktigt utan blir ett anonymt förbrukningsmaterial.
3. Museets säkerhetsansvariga måste ges tid att sätta sig in i lås- och larmfunktioner. Kommunikation med räddningstjänsten och sammanställning av framkörningskort sammanställas. Komplettering av brandsläckarutrustning och rutiner för säkerhet och utrymningar måste göras.
4. Kontroll och hantering av byggnadens klimatsystem och uppvärmning måste göras. Utvärdering av om ytterligare klimatkontrollerande teknisk utrustning måste till.
5. Anpassning för känsliga föremål. Föremålets placering, upphängning eller montering kan behöva korrigeras beroende på eventuella påfrestningar som nuvarande montering utgör. Det kan vara textilmonteringar, ljuskänsligt material vid fönster eller porslin eller glas som riskerar att stötas omkull vid visningar.
6. Plan för tillgänglighet. Beroende på val av museal verksamhet i området så sätter det krav på anpassningar för människor med rörelsevariationer. Exponeringen av föremålen kan tänkas behövas göras om.
7. Rutiner för översyn och städning. Årligen måste utställningarna synas och vid behov rengöras/dammas.
8. Revision. I samband med en årlig översyn kontrolleras att föremål fysiskt finns på den placering som är beskrivet i objektkatalogen. Kan göras med principen om slumpvist urval.

Sammanfattning

Studio västsvensk konservering har gjort en övergripande besiktning av föremålssamlingen som ingår i ett möjligt övertagande av Ryttmästarbostället vid Simsjön utanför Skövde. Föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov att se över preventiva förhållanden i samband med ett övertagande. Det handlar om fysiska placeringar i förhållande till rumsklimat, ljusexponering, upphängningar och tillgänglighet.

För att juridiskt kunna hävda ägandeskap måste föremålen katalogiseras i museets digitala förvaltningssystem. Utgångspunkten är att föremål är fysiska bevis för att den historia som vi förmedlar i museer är rimligt sann. Katalogiseringen möjliggör identifiering, sökning och informationsuppbyggnad. Vid katalogiseringen ges föremålet ett unikt identifieringsnummer som vanligen också målas eller ristas fysiskt på föremålet. Ett bra fotomaterial i katalogen är vanligen ett komplement för märkningen men kan också ersätta den. En konservators beskrivning av ett föremåls material, teknik och fysiskt skick är inte nödvändig i katalogen men bra information vid utställning, magasinering och transport. Den beskrivna processen är tidskrävande. Det digitala katalogsystemet är en förutsättning

⁵ Spectrum 5.0, Riksantikvarieämbetet, kapitel 8. Katalogisering
Studio Västsvensk Konservering

för en aktiv förvaltning i enlighet med museilagen. De föremål som av en eller annan anledning inte katalogiseras är att betrakta som rekvisita och därför inte möjliga att övervaka, skydda eller reparera på ett försvarbart sätt.

Initialt behöver vissa montrar och föremål i dessa ges vibrationsstöd och fuktabsorbenter. Placeringar behöver justeras för fungerande besöksflöden. Monteringar av textilier och konst behöver kontrolleras och justeras. De utomhus stående kanonerna kan förses med regnskydd och en av dem lyftas på plats på lavett.

Föremålssamlingen på Ryttmästarbostället måste årligen ha tillsyn i form av beståndskontroll, avdämning, justering av placeringar och dokumentation av förändringar. En sådan tillsyn förutsätter museipersonal med adekvat utbildning. I tillägg och beroende på verksamhet måste museet räkna med en till två uttryckningar per år för oförutsedda händelser.

Resursbehov i arbetstimmar för samlingsförvaltning

Aktivitet	Initialt	Årligen
Katalogarbete för samlingsansvarig personal och/eller inhyrd dito Ryttmästarbostället: 1546 föremål	775 timmar (30 min/föremål)	100 timmar (Kontroll och uppdateringar)
Katalogarbete för samlingsansvarig personal Husartorp, liten stuga och ryttartorp: 784 föremål	260 timmar (20 min/föremål)	30 timmar (Kontroll och uppdateringar)
Säkerhetsarbete: rutiner och uppgraderingar för säkerhetspersonal	80 timmar	150 timmar
Klimatanläggning: drift och underhåll för teknisk personal	40 timmar	80 timmar
Konservator rådgivning preventiva åtgärder.	40 timmar	
Ryttmästarbostället: Tillsyn, rengöring och justering för samlingsansvarig. (vår + höst)	40	120 timmar
Husartorp, liten stuga och ryttartorp: Tillsyn, rengöring och justering för samlingsansvarig (vår + höst)	40	80 timmar
Total arbetstid	1275	610

Referenser

- Spectrum 5.0 Standard för samlingsförvaltning, Riksantikvarieämbetet 2019
- MSB -Antal bränder och brandtillbud i byggnader per verksamhet 2022
- Incidenter inom museernas samlingsförvaltning, Riksantikvarieämbetet 2022
- Räddningstjänst i siffror 1997, Räddningsverket 1998
- ICOMS etiska regler
- Museilagen 2017:563

[Start](#) > [Dokument & lagar](#) > [Museilag \(2017:563\)](#)

Museilag (2017:563)

SFS nr: 2017:563

Departement/myndighet: Kulturdepartementet

Utfärdad: 2017-06-08

Ändrad: t.o.m. SFS 2019:977

Ändringsregister: [SFSR \(Regeringskansliet\)](#) >

Källa: [Fulltext \(Regeringskansliet\)](#) >

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet. Med det allmänna museiväsendet avses

1. statliga museer,
2. regionala museer,
3. kommunala museer, och
4. andra museer i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än hälften av antalet ledamöter är utsedda av stat, kommun eller region. Lag (2019:977).

2 § Med ett museum avses i denna lag en institution som är öppen för allmänheten och som förvärvar, bevarar, undersöker, förmedlar och ställer ut materiella och immateriella vittnesbörd om människan och människans omvärld.

3 § Med museihuvudmän avses i denna lag staten, kommunerna och regionerna.

Det som sägs om museihuvudmän gäller även den som utsett mer än hälften av antalet ledamöter i ett sådant museum som avses i 1 § 4. Lag (2019:977).

Ändamål

4 § Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Ansvarsfördelning

5 § Museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll.

Publik verksamhet

6 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara kunskapsbaserad och präglas av allsidighet och öppenhet.

7 § Utställningar och annan publik verksamhet vid ett museum ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar.

Kunskapsuppbyggnad

8 § Ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.

Förvaltning av samlingar

9 § Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de statliga museerna får överlåta föremål ur sina samlingar till andra museer inom det allmänna museiväsendet.

Regeringen får även meddela föreskrifter om förfoganden över sådana föremål i de statliga museernas samlingar som har ett begränsat kulturhistoriskt värde.

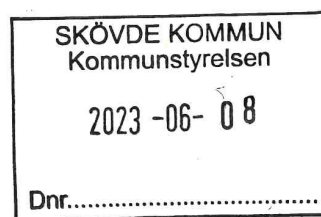
Samverkan och spridning i hela landet

11 § Museerna och museihuvudmännen ska samverka i syfte att ge alla tillgång till museernas samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

12 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att kommunala museer avgiftsfritt ställer föremål ur sina samlingar till förfogande för ett museum i det allmänna museiväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Lag (2017:774).

Skövde Kommun

Ang Ryttmästarboställets donation;

Härmed tillkännagiver undertecknad, att all mark på vilken Ryttmästarboställets samtliga hus är belägna ingår i donationen.
Denna markyta kan avstyckas från tomt ; Våmb 30:248 i samråd med Bernhard Englund.

Ryttmästarbostället den 1.juni 2023

Bernhard Englund

KS § 49/24 Donation Ryttmästarbostället

KS2023.0232

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-07	19/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	49/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avböja donationen.

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar till kommundirektören om att bistå föreningen vid ett eventuellt bildande av stiftelse, om föreningen så önskar.

Kommunstyrelsen ställer sig positiva till, att vid ett eventuellt bildande av stiftelse, utse representanter till stiftelsens styrelse.

Yrkande

Johan Ask (S) yrkar bifall till huvudförslaget med stöd av Torbjörn Bergman (SP) och Jerzy Kucier (SD).

Dag Fredriksson (V) yrkar att Skövde kommun ska motta donationen.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget.

Protokollsanteckning

Ulrica Johansson (C) lämnar in en protokollsanteckning som bifogas till protokollet.

Bakgrund

Den 15 mars 2023 inkom ett donationsbrev till Skövde kommun innefattande ett erbjudande om att ta emot en donation i form av Ryttmästarbostället.

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum och visar levnadsförhållandena för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Samlingen består delvis av möbler, inredning och konst härledd till högre samhällsklass från olika tidsepoker. Det finns

föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Verksamheten drivs idag som en ideell förening.

Studio Västsvenk Konservering har anlitats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov av att se över förebyggande förhållanden.

Kommunal verksamhet behöver vid ett övertagande följa Museilagen (2017:563). Lagen reglerar förvaltning av samlingar, vilket bland annat innefattar att utveckla, dokumentera och vårda samlingen och är förenat med en kostnad. Ytterligare reglerar museilagen publik verksamhet. Verksamheten ska enligt lag vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar. Anläggningen möter inte de krav som ställs på kommunal verksamhet då vissa våningsplan inte är tillgängliga för alla.

För att möta den kommunala fastighetsstandarden och bevara värdet av anläggningen krävs heltäckande uppgradering av brandlarm och inbrottslarm samt åtgärder kopplat till el, utrymning och ventilation. Uppskattningsvis tillkommer engångskostnader för katalogisering av museiföremål, fastighetsåtgärder samt tillvaratagande av Bernard Englunds berättelser motsvarande cirka 0,8 miljoner kronor.

Ryttmästarboställets attraktion utgörs till stor del av nuvarande historieberättare, Bernard Englunds, sätt att levandegöra historien kring byggnaderna och föremålen. Attraktionsvärdet vid kommunal drift är därav svårbedömt och de ekonomiska skattningarna bör tolkas med försiktighet.

Kommunen har utrett två olika potentiella driftsformer vid kommunalt övertagande. Det första alternativet är att anläggningen bedrivs som ett friluftsmuseum för allmänhet och skola. Den årliga driftskostnaden¹ skattas till mellan 1,0 miljoner kronor och 1,4 miljoner kronor beroende på antalet besökare. Entréavgiften är i kalkylen satt till 100 kronor.

Det andra alternativet är ett friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet. Cateringverksamheten bör drivas av en privat aktör. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 0,3 miljoner kronor och 1,5 miljoner kronor avhängt antalet besökare. Kalkylen förutsätter en entréavgift motsvarande 100 kronor och en omsättningsbaserad hyra om 8% från cateringverksamheten.

Oberoende av driftsform eller bedömt antal besök visar kalkylerna att verksamheten inte blir självfinansierande i kommunal drift.

Mot bakgrund av Skövdes militärhistoria och som Sveriges största garnisonsstad bidrar Ryttmästarbostället till ett kulturellt arv. I sin nuvarande form som donation, utifrån bifogad utredning, bedöms dock inte kommunen som den mest lämpade aktören att driva verksamheten vidare. Däremot ses en stiftelse där kommunen är en part, tillsammans med andra intresserade aktörer, som en gynnsam organisationsform för att bevara den anda som verksamheten har idag.

Skövde kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

36 (55)

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Donation Ryttmästarbostället

Bilaga 1, Donationsbrev 20230315

Bilaga 3, Museilag 2017_563.pdf

Bilaga 4, Tillägg donationsbrev 20230608.pdf

Bilaga 2, Utlåtande Studio Västsvensk Konservering 20230712.pdf

Utredning Ryttmästarbostället Skövde.pdf

Skickas till

Ramona Nilsson tf sektorchef medborgare och samhällsutveckling

Pema Malmgren kulturchef

Tilda Fredriksson controller medborgare och samhällsutveckling

Från: "SK-FN-SSV-Kommunstyrelsen"
Skickat: den 15 mars 2024 08:05:23
Till: "Ramona Nilsson" <Ramona.Nilsson@skovde.se>; "Pema Malmgren" <pema.malmgren@skovde.se>; "Tilda Fredriksson" <tilda.fredriksson@skovde.se>; "Johan Rahmberg" <Johan.Rahmberg@skovde.se>
Ämne: EXPEDIERING KS § 49/24 Donation Ryttmästarbostället
Bilagor: Beslut Kommunstyrelsen, 2024-03-11, Ärende 49_24, Donation Ryttmästarbostället.pdf

Skickas till

Ramona Nilsson tf sektorchef medborgare och samhällsutveckling
Pema Malmgren kulturchef
Tilda Fredriksson controller medborgare och samhällsutveckling
Kommundirektören

Med vänliga hälsningar

Marie Nylén
Registrator

Kommunledningsstaben
Enhet demokratistöd / Kansliavdelningen
Skövde kommun
541 83 Skövde

Direkt telefon 0500-49 74 42
Kontaktcenter telefon 0500-49 80 00

www.skovde.se

KS § 49/24 Donation Ryttmästarbostället

KS2023.0232

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-07	19/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	49/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avböja donationen.

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar till kommundirektören om att bistå föreningen vid ett eventuellt bildande av stiftelse, om föreningen så önskar.

Kommunstyrelsen ställer sig positiva till, att vid ett eventuellt bildande av stiftelse, utse representanter till stiftelsens styrelse.

Yrkande

Johan Ask (S) yrkar bifall till huvudförslaget med stöd av Torbjörn Bergman (SP) och Jerzy Kucier (SD).

Dag Fredriksson (V) yrkar att Skövde kommun ska motta donationen.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget.

Protokollsanteckning

Ulrica Johansson (C) lämnar in en protokollsanteckning som bifogas till protokollet.

Bakgrund

Den 15 mars 2023 inkom ett donationsbrev till Skövde kommun innefattande ett erbjudande om att ta emot en donation i form av Ryttmästarbostället.

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum och visar levnadsförhållandena för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Samlingen består delvis av möbler, inredning och konst härledd till högre samhällsklass från olika tidsepoker. Det finns

föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Verksamheten drivs idag som en ideell förening.

Studio Västsvenk Konservering har anlåtats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov av att se över förebyggande förhållanden.

Kommunal verksamhet behöver vid ett övertagande följa Museilagen (2017:563). Lagen reglerar förvaltning av samlingar, vilket bland annat innefattar att utveckla, dokumentera och vårda samlingen och är förenat med en kostnad. Ytterligare reglerar museilagen publik verksamhet. Verksamheten ska enligt lag vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar. Anläggningen möter inte de krav som ställs på kommunal verksamhet då vissa våningsplan inte är tillgängliga för alla.

För att möta den kommunala fastighetsstandarden och bevara värdet av anläggningen krävs heltäckande uppgradering av brandlarm och inbrottslarm samt åtgärder kopplat till el, utrymning och ventilation. Uppskattningsvis tillkommer engångskostnader för katalogisering av museiföremål, fastighetsåtgärder samt tillvaratagande av Bernard Englunds berättelser motsvarande cirka 0,8 miljoner kronor.

Ryttmästarboställets attraktion utgörs till stor del av nuvarande historieberättare, Bernard Englunds, sätt att levandegöra historien kring byggnaderna och föremålen. Attraktionsvärdet vid kommunal drift är därav svårbedömt och de ekonomiska skattningarna bör tolkas med försiktighet.

Kommunen har utrett två olika potentiella driftsformer vid kommunalt övertagande. Det första alternativet är att anläggningen bedrivs som ett friluftsmuseum för allmänhet och skola. Den årliga driftskostnaden¹ skattas till mellan 1,0 miljoner kronor och 1,4 miljoner kronor beroende på antalet besökare. Entréavgiften är i kalkylen satt till 100 kronor.

Det andra alternativet är ett friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet. Cateringverksamheten bör drivas av en privat aktör. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 0,3 miljoner kronor och 1,5 miljoner kronor avhängt antalet besökare. Kalkylen förutsätter en entréavgift motsvarande 100 kronor och en omsättningsbaserad hyra om 8% från cateringverksamheten.

Oberoende av driftsform eller bedömt antal besök visar kalkylerna att verksamheten inte blir självfinansierande i kommunal drift.

Mot bakgrund av Skövdes militärhistoria och som Sveriges största garnisonsstad bidrar Ryttmästarbostället till ett kulturellt arv. I sin nuvarande form som donation, utifrån bifogad utredning, bedöms dock inte kommunen som den mest lämpade aktören att driva verksamheten vidare. Däremot ses en stiftelse där kommunen är en part, tillsammans med andra intresserade aktörer, som en gynnsam organisationsform för att bevara den anda som verksamheten har idag.

Skövde kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

36 (55)

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Donation Ryttmästarbostället

Bilaga 1, Donationsbrev 20230315

Bilaga 3, Museilag 2017_563.pdf

Bilaga 4, Tillägg donationsbrev 20230608.pdf

Bilaga 2, Utlåtande Studio Västsvensk Konservering 20230712.pdf

Utredning Ryttmästarbostället Skövde.pdf

Skickas till

Ramona Nilsson tf sektorchef medborgare och samhällsutveckling

Pema Malmgren kulturchef

Tilda Fredriksson controller medborgare och samhällsutveckling

KSAU § 19/24 Donation Ryttmästarbostället

KS2023.0232

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-07	19/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att avböja donationen.

Kommunstyrelsen uppdrar till kommundirektören om att bistå föreningen vid ett eventuellt bildande av stiftelse, om föreningen så önskar.

Kommunstyrelsen ställer sig positiva till, att vid ett eventuellt bildande av stiftelse, utse representanter till stiftelsens styrelse.

Yrkande

Torbjörn Bergman (SP) yrkar bifall till huvudförslaget.

Beslutsgång

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut och konstaterar att kommunstyrelsens arbetsutskott enhälligt beslutar enligt huvudförslaget.

Bakgrund

Den 15 mars 2023 inkom ett donationsbrev till Skövde kommun innefattande ett erbjudande om att ta emot en donation i form av Ryttmästarbostället.

Området inbegriper en samling byggnader i historisk stil vilket kan beskrivas som ett mindre friluftsmuseum och visar levnadsförhållandena för människor anslutna till krigsmaktens indelning under 1600-, 1700- och 1800-talen. Tyngdpunkten för föremålssamlingen är militärhistoria från indelningsverkets period (1682-1901). Samlingen består delvis av möbler, inredning och konst härledd till högre samhällsklass från olika tidsepoker. Det finns föremål med koppling till Skaraborgs regemente P4 och i någon mån föremål med nationell kunglig koppling. Verksamheten drivs idag som en ideell förening.

Studio Västsvenk Konservering har anlitats för att ge ett utlåtande kring samlingens nuvarande skick, omfattning och förvaringsförhållanden. Utlåtandet visar att föremålen är i ett rimligt skick och är inte i något akut behov av ingripande konservering. Däremot finns behov av att se över förebyggande förhållanden.

Kommunal verksamhet behöver vid ett övertagande följa Museilagen (2017:563). Lagen reglerar förvaltning av samlingar, vilket bland annat innefattar att utveckla, dokumentera och vårda samlingen och är förenat med en kostnad. Ytterligare reglerar museilagen publik verksamhet. Verksamheten ska enligt lag vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar. Anläggningen möter inte de krav som ställs på kommunal verksamhet då vissa våningsplan inte är tillgängliga för alla.

För att möta den kommunala fastighetsstandarden och bevara värdet av anläggningen krävs heltäckande uppgradering av brandlarm och inbrottslarm samt åtgärder kopplat till el, utrymning och ventilation. Uppskattningsvis tillkommer engångskostnader för katalogisering av museiföremål, fastighetsåtgärder samt tillvaratagande av Bernard Englunds berättelser motsvarande cirka 0,8 miljoner kronor.

Ryttnästärboställets attraktion utgörs till stor del av nuvarande historieberättare, Bernard Englunds, sätt att levandegöra historien kring byggnaderna och föremålen. Attraktionsvärdet vid kommunal drift är därav svårbedömt och de ekonomiska skattningarna bör tolkas med försiktighet.

Kommunen har utrett två olika potentiella driftsformer vid kommunalt övertagande. Det första alternativet är att anläggningen bedrivs som ett friluftsmuseum för allmänhet och skola. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 1,0 miljoner kronor och 1,4 miljoner kronor beroende på antalet besökare. Entréavgiften är i kalkylen satt till 100 kronor.

Det andra alternativet är ett friluftsmuseum för allmänhet och skola kombinerat med cateringverksamhet. Cateringverksamheten bör drivas av en privat aktör. Den årliga driftskostnaden skattas till mellan 0,3 miljoner kronor och 1,5 miljoner kronor avhängt antalet besökare. Kalkylen förutsätter en entréavgift motsvarande 100 kronor och en omsättningsbaserad hyra om 8% från cateringverksamheten.

Oberoende av driftsform eller bedömt antal besök visar kalkylerna att verksamheten inte blir självfinansierande i kommunal drift.

Mot bakgrund av Skövdes militärhistoria och som Sveriges största garnisonsstad bidrar Ryttnästärbostället till ett kulturellt arv. I sin nuvarande form som donation, utifrån bifogad utredning, bedöms dock inte kommunen som den mest lämpade aktören att driva verksamheten vidare. Däremot ses en stiftelse där kommunen är en part, tillsammans med andra intresserade aktörer, som en gynnsam organisationsform för att bevara den anda som verksamheten har idag.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Donation Ryttnästärbostället
Bilaga 1, Donationsbrev 20230315
Bilaga 3, Museilag 2017_563.pdf
Bilaga 4, Tillägg donationsbrev 20230608.pdf
Bilaga 2, Utlåtande Studio Västsvensk Konservering 20230712.pdf
Utredning Ryttnästärbostället Skövde.pdf

Skövde kommun
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Protokollsutdrag

5 (6)

Skickas till

Ramona Nilsson tf sektorchef medborgare och samhällsutveckling

Pema Malmgren kulturchef

Tilda Fredriksson controller medborgare och samhällsutveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-01-24**

Diarienummer: **KS2024.0085-1**

Handläggare: **Henrik Johansson**

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta reviderad Policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning.

Bakgrund

Policyn för ekonomi- och verksamhetsstyrning antogs av kommunfullmäktige §16/2022. Av beslutet framgår att policyn regelbundet ska ses över för att säkerställa dess aktualitet. Mot bakgrund av att Skövde kommun under 2023 infört ett nytt ekonomisystem och utvecklat sin målstyrning så har policyn nu aktualiserats. Syftet har varit att anpassa policyn till hur Skövde kommun bedriver sitt målstyrningsarbete idag. Detta finns också beskrivet i kapitel 2 i Strategisk plan med budget 2024-2026. I samband med revideringen har också ett antal redaktionella ändringar genomförts i dokumentet.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning
Policy för ekonomi och verksamhetsstyrning

Skickas till

Författningssamlingen
Samtliga nämnder
Sektorchefer

Handläggare

Henrik Johansson
Kommunstyrelsen

Policy för ekonomi och verksamhetsstyrning

Program

» Policy

Plan

Riktlinjer

Regler

Beslutad av kommunfullmäktige datum månad år,

§ XX. Dnr KS2024.0085

Dokumenttyp: Policy

Dokumentet gäller för: Samtliga nämnder och sektorer

Diarienummer: KS2024.0085

Reviderad: [Datum]

Giltighetstid: Tillsviare

Tidpunkt för aktualitetsprövning: [Datum]

Dokumentansvarig: Ekonomichef

Andra tillhörande dokument: [xxx]

Innehåll

Ekonomi och verksamhetsstyrning	4
Styrmodell för mål och resultatstyrning.....	4
Modell för målstyrning	4
Ekonomimodell	4
Struktur för ekonomiska transaktioner.....	4
Intern transaktioner - ekonomistyrning	5
Roller och ansvar.....	6
Anslagsbindningsnivå	6
Ansvarsnivåer för chefer	7
Planering och budgetering.....	8
Modell för planering	8
Fördelning av resurser.....	9
Uppföljning och rapportering.....	9
Modell för uppföljning och rapportering	9
Intern kontroll.....	10
Driftsbudget.....	10
Fördelning och principer för nämndens budgetering och uppföljning.....	10
Exploatering och investering.....	11
Principer för budgetering	11
Exploatering	11
Investering.....	11
Principer för uppföljning.....	12

Inledning

Policyn för ekonomi- och verksamhetsstyrning definierar principerna för hanteringen av ekonomi-och verksamhetsstyrning. Skövde kommuns ekonomi- och verksamhetsstyrning ska vara långsiktig och beakta de tre hållbarhetsperspektiven (ekologisk, social och ekonomisk).

Policyn är styrande för strategisk plan med budget och förutsätter att lagar och förordningar följs. Den utgår från gällande lagstiftning och normerande organ¹. I Skövde beslutar kommunfullmäktige om riktlinjer för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv (RUR). Strategierna för att uppnå god ekonomisk hushållning, samt de finansiella målen, återfinns i styrkortet i Strategisk plan med budget.

Policyn utgör grunden och ska vara vägledande över tid för de riktlinjer inom ekonomi- och verksamhetsstyrning som utarbetas inom olika tillämpningsområden.

Syfte

Syftet med policyn för ekonomi- och verksamhetsstyrning är att tydliggöra principer och ställningstaganden för att säkerställa en ändamålsenlig ekonomi- och verksamhetsstyrning i Skövde kommun.

Policyn utgör en grund för att långsiktigt utveckla och etablera processer, system och rutiner för planering, redovisning och uppföljning inom ekonomi- och verksamhetsstyrning.

---

¹ De främsta lagarna som styr ekonomiområdet utgörs av Kommunallagen och lagen om kommunal bokföring och redovisning. Vidare finns ett normerande system med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt anvisningar från Sveriges kommuner och regioner och andra aktörer som lagstiftaren definierar. I Kommunallagen regleras bland annat god ekonomisk hushållning samt RUR.

Ekonomi och verksamhetsstyrning

Styrmodell för mål och resultatstyrning

Skövde kommuns styrmodell för mål och resultatstyrning följer en tydlig styrkedja. För den långsiktiga styrningen beslutar kommunfullmäktige om en vision för hela kommunkoncernen. Visionen och övriga politiska program visar riktningen för mandatperioden. I Strategisk plan med budget formuleras Kommunfullmäktiges strategiska mål, samt strategier och resultatmätningar. För att veta att utvecklingen går åt rätt håll fattas beslut om målvärden för resultatmätningarna årligen.

För att vägleda nämnderna i arbetet med att nå de strategiska målen finns ett antal strategier. Resultat mäts genom att följa ett antal resultatmätningar och analysera utfallet. Nämndernas planering ska utgå från kommunfullmäktiges styrkort.

Modell för målstyrning

Att styra med mål är en viktig komponent i Skövde kommuns styrmodell.

Kommunfullmäktige ansvarar för den långsiktiga och övergripande styrningen genom att fastställa vision och prioriterade utvecklingsmål för kommunen som helhet. Målen blir operativa genom att kommunstyrelsen leder och samordnar arbetet. Kommunfullmäktige beslutar även om ett finansiellt mål för både kommunkoncernen i sin helhet och för kommunen.

Kommunstyrelsen och övriga nämnder ansvarar för att fastställa prioriterade mål samt internbudget med utgångspunkt i kommunens vision, mål och det egna grunduppdraget. Det skapas handlingsutrymme i styrningen genom att nämnden själv har befogenhet och ansvar för att genomföra sitt planerings- och uppföljningsarbete. Styrningen kvalitetssäkras genom dialog.

Ekonomimodell

Med ekonomi- och verksamhetsstyrning avses alla åtgärder som syftar till att kommunen får en god ekonomisk hushållning, vilket innebär att kommunens finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten kan nås; samt att riktlinjer efterlevs. Den centrala ekonomi- och verksamhetsstyrningen, som regleras av denna policy, utövas av kommunstyrelsen. För att uppnå en bra ekonomi- och verksamhetsstyrning krävs väl fungerande processer, system och rutiner för budget och målstyrning, redovisning, finansiering, intern kontroll, uppföljning, kalkylering, rapportering samt kvalitetssystem. Kommunen har små möjligheter att öka sina intäkter därför blir nyckeln till god ekonomisk hushållning en bra kostnadskontroll.

Ekonomimodell för den skattefinansierade verksamheten

Varje nämnd är en resultatenheter och planerar i sin internbudget för att ett nollresultat ska uppnås vid årets slut. Resultatansvarig inför nämnden är sektorchefen. Det ekonomiska ansvaret i nämnden fördelas sedan på ett antal resultatenheter. Nämnden rapporterar enligt modell för uppföljning, se nedan, till kommunstyrelsen vid bokslut och delårsbokslut.

Ekonomimodell för den avgiftsfinansierade verksamheten

Avgiftsfinansierad verksamhet får inget kommunbidrag utan finansierar sin verksamhet till 100 procent med externa taxor eller avgifter. Avgiftsfinansierad verksamhet ska budgetera och planera sin verksamhet på ett sådant sätt att underhåll och reinvesteringar kan ske inom befintlig taxa. Nämnden rapporterar både en resultaträkning och en balansräkning till kommunstyrelsen vid bokslut och delårsbokslut.

Struktur för ekonomiska transaktioner

Alla ekonomiska transaktioner, både interna och externa, som exempelvis inköp, försäljning och investeringar ska bokföras enligt en för kommunen gemensam kodplan där vissa delar är obligatoriska. Syftet är att visa

ekonomisk ställning; mäta resultat; ge underlag för ekonomisk styrning och beslut; samt upprätthålla informationsskyldigheten. Det ska även stödja uppgifter som efterfrågas av statistiska centralbyrån i räkenskapsammandraget (RS).

Ekonomichefen ansvarar för kodplanens struktur och uppbyggnad. Följande koddelar finns:

Obligatoriska koddelar:

- Enhet: Organisatoriskt **avgränsat ansvarsområde tillhörighet**.
- Konto (Slag): Tillgångs- och skuldkontoslag samt kostnads- och intäktslag **enligt Kommun-Bas kommunbasplanen**.
- Verksamhet: vilken typ av verksamhet man bedriver inom de olika organisatoriska enheterna, **följer SCB:s verksamhetskoder**.
- Motpart: används för att tydliggöra avsändare/mottagare av transaktioner, **följer SCB:s indelning**.
- Projekt: endast obligatorisk vid investering och exploatering. Används även för att planera och följa uppdriftsprojekt **olika uppdrag i verksamheten**.

Frivilliga koddelar:

- Aktivitet: kan användas för att följa upp olika händelser, oftast av kortare natur.
- Objekt: beskrivning av en fysisk enhet t.ex. fastigheter, bilar, datorer, maskiner eller möbler.

Interna transaktioner - ekonomistyrning

Syftet med internt köp och försäljning som styrmedel är att skapa ett optimalt resursutnyttjande och en rättvisande kostnadsbild samt främja kostnadsansvar och kostnadsmedvetande. För att nyttja kommunens resurser på ett effektivt sätt får köp inte förekomma externt om tjänst kan tillhandahållas internt. Nämnderna får inte bygga upp egna resurser för de tjänster eller funktioner som tillhandahålls av andra interna enheter. För interna köp och försäljningar mellan kommunens nämnder krävs en överenskommelse mellan köpare och säljare. Överenskommelsen ska ske innan beslut om nämndens detaljbudget.

Vid intern försäljning ska tjänsten prissättas i enlighet med självkostnadsprincipen. Säljaren ska kunna lämna en transparent kostnadskalkyl och redogörelse av innehåll. Om kalkylen visar på ett pris högre än marknadspris bör en utredning ske.

Roller och ansvar

Anslagsbindningsnivå

Anslagsbindningsnivån beskriver kommunfullmäktiges fördelning av budget och till vilket ansvar budget fördelas. De verksamheter som till stor del är internt finansierad som till exempel servicenämnden hanteras på samma sätt men då ses nivån i överenskommelsen som budgetanslaget. Ansvaret finns på olika nivåer inom organisationen.

För att tydliggöra ekonomistyrningen är det viktigt att ansvar och befogenheter definieras inom respektive anslagsnivå. Anslagsnivåerna är följande:

- Kommunfullmäktige
- Kommunstyrelsen
- Nämnd
- Resultatenhet
- Balansräkningsenhet

Vilka roller och ansvar respektive anslagsnivå innehar framgår nedan.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och antar vision och strategisk plan med budget, godkänner årsredovisning och delårsrapport samt beslutar om ansvarsfrihet till styrelsen och nämnderna. Kommunfullmäktige beslutar vilka nämnder som ska finnas samt vilka uppdrag som nämnderna ska ha.

Kommunfullmäktige antar i strategisk plan med budget finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten, prioriterar och beslutar om nettoramor per nämnd (kommunbidrag) och investeringsanslag samt beslutar hur målen för verksamheten och ekonomin ska följas upp. Kommunfullmäktige fastställer även modell för resursfördelning för relevanta verksamheter.

Revision

Revisorer granskar att styrelsens och nämndernas ekonomi och verksamhet fungerar. Revisorer granskar årsredovisning och delårsrapport samt lämnar förslag om ansvarsfrihet efter räkenskapsårets slut. Revisionen rapporterar till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens ansvar är att ha uppsikt över att de av kommunfullmäktige antagna målen uppnås och att antagna riktlinjer efterlevs i nämnderna och andra juridiska personer som driver verksamhet på uppdrag av kommunen. Kommunstyrelsen ska följa upp att den av fullmäktige antagna strategiska planen med budget efterlevs. Om strategiska planen och budgeten inte kan hållas ska kommunstyrelsen föreslå omprioriteringar eller andra åtgärder för att upprätthålla god ekonomisk hushållning. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för den interna kontrollen inom sin uppsiktsplikt.

Kommunstyrelsen har också ett nämndsansvar gentemot de verksamheter som bedrivs inom kommunstyrelsen som nämnd.

Nämnden

Nämnderna ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och inriktning inom tilldelad nettoram.

Kommunfullmäktiges politiska prioriteringar i fördelad ram till nämnderna ska återspeglas i nämndens beslut om fördelning av internbudget.

Nämnderna ska fördela internbudgeten (utveckla en resursfördelning) utifrån kommunfullmäktiges principer som beslutas i strategisk plan med budget. Det ska framgå av internbudgeten hur resursfördelning sker till respektive verksamhetsområde. Nämnden har befogenheter att omfördela budgeten inom ramen under förutsättning att resurstilldelningen till de politiska prioriteringarna följs.

Resultatenhet

Resultatenhet utgör grunden för redovisning och uppföljning i Skövde kommun. Alla anslagsnivåer och ansvarsnivåer är en resultatenhet och alla resultatenheter har en ansvarig chef.

Resultatenheten kan erhålla intäkter på flera olika sätt och kan tilldelas budget antingen via budgetram eller via resursfördelning. Avgiftsfinansierad verksamhet får inget anslag utan finansierar sin verksamhet med externa taxor och avgifter om inte särskilt beslut fattas.

Balansräkningsenhet

En balansräkningsenhet ansvarar inte bara för intäkter och kostnader utan även för tillgångar och skulder. Balansräkningsenhet tillämpas endast på VA-verksamheten då denna verksamhet till fullo är avgiftsfinansierad. Enheten ansvarar för finansieringen av sina tillgångar men den finansiella hanteringen sker inom kommunens övriga finansförvaltning.

När balansräkningsenhet tillämpas ska särskilt beslut fattas kring styrning och förräntning av kapital utifrån enhetens syfte. Ansvarig nämnd rapporterar balansräkningen vid bokslut och uppföljningar.

Ansvarsnivåer för chefer

Ekonomi- och verksamhetsstyrningen bygger på kommunens styr- och ledningssystem. En grundläggande utgångspunkt för kommunens styrning och ledning är subsidiaritetsprincipen. Denna princip innebär att beslut och befogenheter ska finnas så långt ut i verksamheten som det är möjligt och lämpligt.

Det ekonomiska ansvaret fördelas på definierade ansvarsenheter. Under rubrikerna nedan framgår det specifika ansvaret för varje chefsnivå.

Samtliga chefer har budgetansvar för sitt verksamhetsområde. Varje budgetansvarig ansvarar bland annat för att inköp sker enligt gällande lagstiftning och riktlinjer, samt att fakturor atteras enligt beslutad attestförteckning. Endast i undantagsfall får inköpen finansieras genom leasing. Riktlinjer för leasing återfinns i finanspolicyn, beslutsrätten att ingå leasingavtal är begränsat och regleras i delegationsordningen.

Kommundirektörens ansvar

Kommundirektörens ansvar regleras av instruktion för kommundirektören och delegationsordningen. I det ligger bland annat ansvaret för att kommunstyrelsen kan uppfylla sin styr- och ledningsfunktion samt sin uppsiktsplikt över nämnder, bolag och kommunalförbund som kommunen har ett betydande intresse i.

Sektorchef

Sektorchefens åtagande är att gentemot nämnd ansvara för att verksamheten bedrivs enligt verksamhetsplan och internbudget. Sektorchef har ett uppföljningsansvar och rapporterar till nämnd och tar vid behov fram förslag till omprioriteringar eller åtgärder för att uppnå följsamhet gentemot verksamhetsplan och internbudget.

Om underskott befaras vid uppföljningen ansvarar sektorchefen för att vidta åtgärder för att uppnå balans. Om förutsättningarna ändrats ansvarar sektorchefen, inom sitt ansvarsområde, att till nämnden ta fram förslag till omprioriteringar eller åtgärder för att uppnå följsamhet gällande gentemot verksamhetsplan och internbudget.

Ekonomichef, HR chef och stöd- och utvecklingschef har uppdrag och ansvar motsvarande Sektorsschef inom sitt funktionsområde.

Avdelningschef

Avdelningschefen ansvarar för att verksamheten bedrivs inom fastställd inriktning och internbudget. Avdelningschefens ansvarsområde består av flera enheter. Avdelningschefen ansvarar för att enheternas totala resultat och att resurser utnyttjas effektivt. Avdelningschefen har ett uppföljningsansvar och rapporterar till sektorchefen och tar vid behov fram förslag till omprioriteringar eller åtgärder för att uppnå följsamhet gentemot verksamhetsplan och internbudget.

Enhetschef

Enhetschefen ansvarar för att verksamheten bedrivs inom fastställd inriktning och internbudget. Enhetschefens ansvarar för enhetens resultat och att resurserna utnyttjas effektivt. Enhetschefen har ett uppföljningsansvar till avdelningschefen och/eller sektorchef.

Planering och budgetering

Budgetarbetet är en viktig del av hur resurserna fördelas och hur verksamheterna styrs i kommunen. På övergripande nivå syftar det till att skapa en gemensam helhetsbild över nuläge och omvärld. Politiska målsättningar och prioriteringar tydliggörs och konkretiseras.

Modell för planering

En omvärlds- och nulägesanalys **inleder budgetarbetet**. görs där man bland annat tittar på befolkningsprognos, politiska styrdokument, och föregående års ekonomiska och verksamhetsresultat.

Analysen ger underlag för att ta fram förslag på förändringar i verksamheternas uppdrag, mål och strategier, åtgärder och fördelning av resurser, finansiering av verksamheten, samt förändring av skattenivå. Ekonomiska ramar (kommunbidrag) fördelas per nämnd och ger därmed nämnden dess ekonomiska förutsättningar för kommande år. För de nämnder som till del är finansierade av intäkter från andra nämnder sker överenskommelse innan beslut om berörda nämndernas verksamhetsplaner.

Utgiftsramar för investeringar fastställs för skattefinansierade och taxefinansierade verksamheter som exempelvis lokalinvesteringar, infrastrukturinvesteringar, inventarier och fastighetsförvärv.

Arbetet mynnar ut i ett dokument kallat Strategisk plan med budget som är ett kommunövergripande styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige. Planen är treårig men revideras varje år och utgör ett underlag för styrning av nämnderna.

Med utgångspunkt i Strategisk plan med budget tar nämnderna fram och beslutar sina verksamhetsplaner. Planen är det viktigaste styrdokumentet för nämnden och pekar ut riktningen för de kommande tre åren.

Planen ska innehålla:

- nämndens styrkort med mål, strategier, resultatmätningar och aktiviteter; **prioriterade utvecklingsmål**

- internkontrollplan;
- internbudget.

Fördelning av resurser

När kommunens resurser fördelas utgår man från föregående års ram och följande principer gäller:

- Strategisk plan med budget ska upprättas i balans och vara finansierad.
- Demografimodeller anpassar barnomsorgens, grundskolans, gymnasieutbildningens och äldreomsorgens ekonomiska ramar efter kommunens befolkningsstruktur.
- Kommunens utrymme tas fram för:
  - löneökningar;
  - kostnads- och intäktsuppräknning;
  - investeringsrelaterade kostnader;
  - kompensation för förändring av verksamhet, lagkrav eller förändring i huvudmannaskap.

Uppföljning och rapportering

För att uppnå god ekonomisk hushållning krävs en ändamålsenlig uppföljning och analys av verksamhet och ekonomi. Uppföljning visar om nämnderna och kommunen har möjlighet att genomföra uppdraget och nå uppsatta mål inom tilldelad budget i enlighet med nämndernas reglementen och beslutad Strategisk plan med budget. Analysen ger också beslutsunderlag inför åtgärder och kommande mål- och budgetprocess.

Modell för uppföljning och rapportering

Uppföljning och rapportering för kommunen görs enligt följande:

- Tertial 1: Uppföljning av ekonomi per sista april.
- Tertial 2: Uppföljning av ekonomi, styrkort, mål samt personalredovisning per sista augusti. Detta sammanfattas i en delårsrapport.
- Tertial 3: Uppföljning av ekonomi, styrkort, mål och personalredovisning per sista december. Detta sammanfattas i en årsredovisning.

Nämndernas uppföljningsarbete och rapportering kan utformas på olika sätt utifrån nämndens och verksamhetens behov men ska minst omfatta följande tertialredovisningar:

- Tertial 1: Uppföljning av ekonomi per sista april.
- Tertial 2: Uppföljning av ekonomi, styrkort, mål samt intern kontroll per sista augusti.
- Tertial 3: Uppföljning av ekonomi, styrkort, mål samt intern kontroll per sista december.

Utöver detta kan kommunstyrelsen besluta om ytterligare uppföljningar. I ekonomiska uppföljningar under pågående år ingår även prognos.

Kommunstyrelsen genomför sin uppsiktsplikt genom dialog med nämnderna, samt genom delårsrapporten och årsredovisningen för Skövde kommun.

Kommunfullmäktige beslutar om tertialrapport, delårsrapport och årsredovisning. Rapporterna granskas av revisionen.

Intern kontroll

En väl fungerande intern kontroll förebygger, upptäcker och åtgärdar fel och brister som hindrar att organisationen kan nå sina mål på ett säkert och effektivt sätt. Den interna kontrollen är en viktig del i styrsystemet, samtidigt som den bidrar till att skydda organisationen och medarbetarna från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och andra skador.

För att tydliggöra roller, ansvar och andra principiella utgångspunkter för den interna kontrollen i Skövde kommuns organisation har fullmäktigt beslutat om en policy för intern kontroll. Tillhörande riktlinjer för intern kontroll är antagna av kommunstyrelsen i syfte att reglera arbetet med den interna kontrollen samt utgöra en grund för kommunstyrelsen i den uppsiktsplikt de har gentemot de övriga nämnderna.

Driftsbudget

Fördelning och principer för nämndens budgetering och uppföljning

- Nämnden tilldelas ett kommunbidrag netto men ska upprätta sin internbudget brutto med kostnader och intäkter inom befintligt kommunbidrag.
- Nämnden ansvarar för att verksamheterna bedrivs inom tilldelad ram. Om tilldelad budget inte räcker ska nämnden i första hand prioritera om i verksamheten. Om väsentliga förändringar skett i omvärlden ska nämnden föreslå kommunfullmäktige att mål och riktlinjer ändras.
- Nämnden är skyldig att vidta åtgärder vid befarat underskott.
- Förändringar under året som beslutats av kommunfullmäktige hanteras i form av tilläggsanslag.
- Nämndens över- och underskott som uppstår under budgetåret förs inte över till nästkommande år.
- Ramförstärkning för nämnden får inte ske genom att förskjuta ansvar eller kostnader till annan nämnd om inte annan överenskommelse skett.
- Nämnden får under löpande år fördela om mellan kostnader och intäkter samt öka eller minska sin bruttoomslutning så länge målen i verksamhetsplanen uppfylls och beslutad ram hålls.
- Uppräkning för löne- och prisökningar beslutas i Strategisk plan med budget och om den generella kostnadsökningen blir högre än kalkylerat måste nämnden kompensera detta genom effektiviseringar eller omdisponeringar.
- Uppräkning för investeringsrelaterade driftskostnader beslutas i Strategisk plan med budget.
- Lokalanvändaren ska betala vad lokalerna kostar att äga och driva på lång sikt, det vill säga inklusive erforderligt underhåll. Internhyran beräknas individuellt för varje objekt. Hyrans olika delar justeras årligen med ett sammanvägt prisindex. Kommunbidraget motsvarande hyran för uppsagda lokaler ska överföras från uppsägande nämnd till den nämnd som övertar nyttjandet av lokalen. I de fall lokalerna blir vakanta ansvarar servicenämnden för att dessa lokaler avvecklas eller hyrs ut. Lokalanvändning ska för bästa effektivitet alltid göras utifrån ett helhetsperspektiv för kommunen.
- Taxe - eller avgiftshöjningar som delegerats till nämnd ska framgå av beslut, till exempel i samband med verksamhetsplanen. Om nämnden planerar avgiftshöjningar som överstiger den generella kostnadsökningen², eller fastlagd indexuppräkning enligt överenskommelse, ska beslutet fattas av kommunfullmäktige.

---

² Motsvarande KPI

- Beslut om taxor och avgifter som inte delegerats till nämnd ska senast ske i samband med att kommunfullmäktige beslutar om strategisk plan med budget för att kunna gälla kommande kalenderår.

Exploatering och investering

I kommunens strategiska plan med budget fastställs varje år en exploaterings- och investeringsbudget samt en exploaterings- och investeringsplan för de två följande åren. Vidare antas en långtidsprognos och en leveransplan som visar kommunens långsiktiga behov under en 10-årsperiod.

Principer för budgetering

Exploatering

Med exploateringsverksamhet avses åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor, industrier och kommunala verksamhetslokaler.

Ett exploateringsområde utgörs oftast av ett avgränsat område enligt detaljplanekarta och exploateringsområde öppnas då avsikten är att förädla råmark för försäljning av fastigheter.

- En exploateringsbudget upprättas per exploateringssteg alternativt per huvudprojekt. Denna ska visa total budget fördelat på nettoinkomst/utgift per projekt. Det ska även framgå hur budgeten fördelas mellan anläggnings- och omsättningstillgångar per projekt.
- Ramkompensation erhålls i form av ökat kommunbidrag för tillkommande driftkostnader avseende kapitalkostnader (avskrivningar och internränta) och allmän plats som ska underhållas och skötas av kommunen.
- Skövde kommun tar generellt inte ut gatukostnadsersättning. En kommun har rätt att ta ut avgifter från fastighetsägarna för utgifter för allmänna platser enligt Plan och bygglagen, det vill säga gatukostnadsersättning.

Investering

Beslut och genomförande av investeringar sker i flera steg. Kommunfullmäktige beslutar om anslag och finansiering. Nämnderna beslutar om genomförandet inom ramen för sin budget. Investeringsbeslut kan också delegeras. Oavsett var besluten fattas skall det alltid finnas ett beslutsunderlag som går att följa upp i efterhand.

- I kommunfullmäktiges investeringsbudget binds anslagen till enskilda projekt eller grupper av projekt. Till varje enskilt projekt/-grupp i fullmäktiges investeringsbudget skall det finnas en investeringskalkyl där projektets framtida driftkostnader framgår. Investeringskalkylen ska ta hänsyn till eventuella driftkostnader som är av engångskaraktär och som är knutet till projektet.
- Ramkompensation:
  - **Fastighetsförvärv**, tillkommande kostnader ramkompenseras vid behov som avgörs vid särskild prövning av ekonomichef.
  - **Infrastruktur** ramkompenseras för tillkommande kostnader som kapitalkostnader och övriga driftkostnader.
  - **Lokaler** ramkompenseras för driftkostnader med justering för avgående driftkostnader enligt kalkylunderlaget.
  - **Reinvesteringar** ramkompenseras ej utan finansieras via utrymmet för avskrivningar.
  - **Reinvesteringar kök** ramkompenseras för tillkommande kostnader som kapitalkostnader och övriga driftkostnader.
  - **Inventarier**
    - *Nyanskaffning* av maskiner och inventarier som sker i samband med en volymökning eller ett förändrat/nya uppdrag kompenseras efter särskild prövning.

- *Reinvesteringar* i maskiner och inventarier beslutas av respektive nämnd inom den ram som fullmäktige beslutat. Nämnden ansvarar för att utrymme finns inom budgetramen för ökade kapitalkostnader till följd av investeringen samt ev. ökade driftkostnader. Utrymmet skapas genom avskrivningar, effektiviseringar och omprioriteringar inom tilldelade ramar. Resultatenheter måste alltid kunna finansiera ökade kapitalkostnader inom ramen för de intäkter enheten har eller beräknas få.
- Kommunstyrelsen har rätt att fatta beslut om att omfördela budget mellan investeringsprojekt under innevarande år. Omföringar av budget från huvudprojekt till under-/delprojekt behöver inte kommunstyrelsen fatta beslut om. Beslutet kan fattas under förutsättning att omfördelning sker inom den utgiftsram som är beslutad av kommunfullmäktige. Eventuella överskott kan inte, utan kommunstyrelsens godkännande, användas för andra investeringar.
- Nämnd kan i samband med årsbokslut begära att budget för investeringsprojekt som inte nyttjas under innevarande år förs över till kommande budgetår efter särskild prövning och beslut i enskild nämnd och kommunfullmäktige.
- Investeringsmedel gällande lönsamma³ investeringar budgeteras hos kommunstyrelsen och kan omföras, enligt beslutad rutin, till nämnd.
- Externt finansierade investeringar avser investeringar i byggnader, anläggningar som förhys av en extern aktör. Driftkostnader som orsakas av investeringen ska finansieras till fullo av externa intäkter.
- **Projektdirektiv** **Utredningsdirektiv** ska upprättas till varje **lokal investeringsprojekt investeringsprojekt**, i direktivet ska det bland annat framgå hur driftkostnader finansieras vid ett ej realiserat projekt. Direktivet ska vara undertecknad av ordförande i **Lokalstyrgruppen samhällsbyggnadsstrategisk grupp (SAMS)** samt av ekonomichef **innan initieringsfasen**.
- Kommunens nedlagda markutgifter och eventuella rivnings- och utrangeringskostnader ska belasta projektet.
- Investeringar ska kompletteras med en underhålls- och utbytesplan. Nivån på reinvesteringar ska anpassas så att dess värde och funktionalitet upprätthålls.

Principer för uppföljning

Huvudregeln för uppföljning av investeringar är att arbeta med avvikelsehantering där kommunfullmäktige/kommunstyrelsen får en löpande uppföljning under budgetåret med möjlighet att agera på avvikelser. Endast i undantagsfall används en tilläggsbudget.

Exploatering

- Uppföljning och redovisning av exploateringsprojekt sker samlat tertialvis både för innevarande år samt totalt för projektet.
- Exploateringsprojekt slutredovisas till kommunstyrelsen. Exploateringsprojekt som har en intäcks- eller kostnadsram om minst fem miljoner kronor slutredovisas till kommunfullmäktige vid närmast kommande årsbokslut efter att projektet tagits i bruk. Projekt understigande dessa nivåer slutredovisas om projektet är av principiell karaktär eller av större vikt.
- Hanteringen av budgetavvikelser i **exploateringsprojekt investeringsprojekt** såväl inför upphandling som under projektets gång styrs av storleken på avvikelserna.

³ Investeringen är lönsam om den under sin ekonomiska livslängd inbringar eller sparar mer än vad den har kostat under samma period.

- Avvikelse större än fem miljoner kronor eller där avvikelsen överstiger 10 % av total **exploateringsbudget** ~~projektbudget~~ rapporteras till och hanteras av kommunstyrelsen.
- Avvikelser lägre än ovan hanteras av nämnd enligt delegationsordningen och delges ekonomichefen om de överstiger en miljon kronor

Investering

- Uppföljning och redovisning av investeringsprojekt sker samlat tertialvis både för innevarande år samt totalt för projektet.
- ~~Investeringsprojekt beslutade av kommunfullmäktige ska slutredovisas i den samma senast vid närmast kommande årsbokslut efter att projektet tagits i bruk.~~ **Investeringsprojekt beslutade av kommunfullmäktige ska slutredovisas i kommunfullmäktige senast vid närmast kommande årsbokslut efter projektavslut.** Projekt under tio miljoner kronor slutredovisas om projektet är av principiell karaktär eller av större vikt.
- Hanteringen av budgetavvikelser i investeringsprojekt såväl inför upphandling som under projektets gång styrs av storleken på avvikelsen.
  - Avvikelse större än fem miljoner kronor eller där avvikelsen överstiger 10 % av total projektbudget rapporteras till och hanteras av kommunstyrelsen.
  - Avvikelser lägre än ovan hanteras av nämnd enligt delegationsordningen och delges ekonomichefen om de överstiger en miljon kronor.

KS § 52/24

Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning

KS2024.0085

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	38/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	52/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta reviderad Policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning.

Bakgrund

Policyn för ekonomi- och verksamhetsstyrning antogs av kommunfullmäktige §16/2022. Av beslutet framgår att policyn regelbundet ska ses över för att säkerställa dess aktualitet. Mot bakgrund av att Skövde kommun under 2023 infört ett nytt ekonomisystem och utvecklat sin målstyrning så har policyn nu aktualiserats. Syftet har varit att anpassa policyn till hur Skövde kommun bedriver sitt målstyrningsarbete idag. Detta finns också beskrivit i kapitel 2 i Strategisk plan med budget 2024-2026. I samband med revideringen har också ett antal redaktionella ändringar genomförts i dokumentet.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning
Policy för ekonomi och verksamhetsstyrning

Skickas till

Författningssamlingen
Samtliga nämnder
Sektorchefer

KSAU § 38/24

Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning

KS2024.0085

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	38/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta reviderad Policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning.

Bakgrund

Policyn för ekonomi- och verksamhetsstyrning antogs av kommunfullmäktige §16/2022. Av beslutet framgår att policyn regelbundet ska ses över för att säkerställa dess aktualitet. Mot bakgrund av att Skövde kommun under 2023 infört ett nytt ekonomisystem och utvecklat sin målstyrning så har policyn nu aktualiserats. Syftet har varit att anpassa policyn till hur Skövde kommun bedriver sitt målstyrningsarbete idag. Detta finns också beskrivit i kapitel 2 i Strategisk plan med budget 2024-2026. I samband med revideringen har också ett antal redaktionella ändringar genomförts i dokumentet.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Revidering av policy för ekonomi- och verksamhetsstyrning
Policy för ekonomi och verksamhetsstyrning

Skickas till

Författningssamlingen
Samtliga nämnder
Sektorchefer

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum:

Diarienummer: **KS2024.0114-1**Handläggare: **Sabina Cederkvam**

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att omfördela 1 990 000 kronor till servicenämnden för en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att investeringsbudgeten utökas med 397 565 253 kronor genom överföring av investeringsmedel från 2023 till 2024.

Bakgrund

Då kommunens investeringar pågår under flera år finns behov att överföra över- och underskott mellan åren tills dess att projekten avslutas. Nämnderna begär att ej förbrukade investeringsmedel under år 2023 överförs till investeringsbudgeten år 2024.

Nämnderna har inkommit med underlag gällande ombudgeteringar av investeringsmedel till enheten planering och styrning som sammanställt materialet. Ombudgetering av nämndernas inventarier uppgår till **31 428 995** kronor. I beloppet ingår **9 040 000** kronor för ersättningslokaler, generella och lönsamma investeringar. Ombudgeteringar kopplat till projekt uppgår **172 332 508** kronor för lokaler och **130 381 124** kronor för infrastruktur. Reinvesteringar i lokaler ombudgeterar ett överskott om **29 513 587** kronor. För taxefinansierad verksamhet omförs ett överskott om **33 909 039** kronor.

I samband med ombudgeteringen av kommunstyrelsens inventariemedel omfördelas 1 990 000 kronor till servicenämnden för att nyttjas till en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

De större överskotten återfinns i följande projekt: Stationsgatan ombyggnad, Stallsikenrondellen, Ytterområden generell, Gamla Törebodavägen, Anpassning kök, Upplevelsebad Rutchkanor, Billingebacken, Friidrottsanläggning och samlad sarskola Ryd.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024

Ombudgetering investeringar 2023-2024 underlag för beslut

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum:

Diarienummer: **KS2024.0114-1**

Handläggare: **Sabina Cederkvarn**

Skickas till

Samtliga nämnder

Ekonomichef

Redovisningschef

Handläggare

Sabina Cederkvarn

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

Beslut fattat av Henrik Johansson, 2024-02-15

Ombudgeteringar		2024-02-14 sid 1
2023-2024		Netto
Totalt		397 565 253
Investeringsbudget		
Barn- och utbildningsnämnd		1 990 000
Kultur- och fritidsnämnd		2 750 000
Socialnämnd		970 000
Kommunstyrelsen		
Inventarier*		26 013 995
Projekt		130 381 124
Vård- och omsorgsnämnd		393 000
Servicekommitté skattefinansierad verksamhet		
Inventarier		-688 000
Lokaler		172 332 508
Reinvesteringar		29 513 587
Servicekommitté affärsverk		
Fiber		657 053
Vatten och avloppsverk		33 251 986
Summa investeringsbudget		397 565 253
<i>* Inkluderar ersättningslokaler, generella- och lönsamma investeringar med 9 mnkr</i>		
Exploateringsbudget		
Kommunstyrelsen		
Summa exploateringsbudget		0
Inventarier		Netto
Barn- och utbildningsnämnd		1 990 000
Kultur- och fritidsnämnd		2 750 000
Socialnämnd		970 000
Kommunstyrelsen*		26 013 995
Vård- och omsorgsnämnd		393 000
Servicekommitté skattefinansierad verksamhet		-688 000
Summa Inventarier		31 428 995
<i>* Inkluderar ersättningslokaler och lönsamma investeringar med 9 mnkr</i>		

Projekt	2024-02-14 sid 2
Kommunstyrelsen	
Överskott	
Stationsgatan Ombyggn	23 190 216
Stallsikenrondellen	19 208 755
Yttertätort Generell	17 552 727
Gamla Törebodavägen	14 516 069
Trafiksäk Tillgängl Hasslumsv	11 737 717
Trafikanordningar	10 320 417
Gc-Väg Locketorp	9 936 016
Bulleråtgärder	9 716 283
Nolhaga Öst V.200 Etapp4	6 080 246
Nolhagavägen Öst V26 Etapp 3	5 510 450
Brounderhäll	5 150 894
Kompletterande Länkar I Cykelv	4 968 072
Gatubelysningsstolpar	4 830 657
Centrumplanering	4 378 803
Glimmern	3 000 000
Gräsomställning	3 000 000
H22 Belysning	2 757 238
Garpaparken	2 474 212
Kollektivtrafik	2 064 692
Bussg Stallsiken G:A Törebodav	1 986 630
Askestorpa Damm	1 711 064
Laddinfrastruktur	1 328 425
Lekplatser	977 007
Badhusg Mellan Kungsg&Staketg	622 628
Dämmen Rhododendrodalen	457 609
Park Grubbagården	312 738
Vandringsleder & Reservat	263 019
Boulogner Lekplats & Utegyg	216 907
Allmän Plats-El	89 032
Underskott	
Huvudgata Ytskikt	-11 543 278
Nolhagavägen Kapacitetsökning	-9 221 182
Lokalgata Ytskikt	-6 189 251
Mörkekorset/Staketg	-5 586 280
Gc-Väg Ytskikt	-1 242 939
Badhusg/Staketg/Majorsg	-807 998
Bussgata Södra Ryd	-729 532
Norrmalmsrondellen	-497 769
Parkering Ytskikt	-479 704
Parkanpassning	-410 113
Gatubelysning Yttre	-408 065
Gatubelysning Skövde Centrala	-373 958
Gatubelysning	-315 720
Elljusspår	-164 369
Gatubelysning Skultorp	-7 241
SUMMA INFRA	130 381 124

Servicenämnd skattefinansierad		2024-02-14 sid 3
Överskott		
Anpassn Tidans Äb Kök		20 812 586
Arena Upplevelsebad Rutchkanor		19 167 703
Billingebacken		19 000 046
Friidrottsanläggning 60533		17 975 441
Samlad Särskola Ryd		17 000 000
Scenteknik Kulturhuset		12 884 627
Ny Entré Billingebadet		9 853 741
Gruppbostad Havstenvägen		9 703 938
Budg Kapacitetsökn 100 PI Fsk		9 600 000
Actionpark		8 500 000
Billingens Fritidsområde		7 050 521
Upprustning Skolgårdar		5 330 107
K7 Solceller Skövde Arena		4 605 863
Budgetprojekt verksamhetsanpassningar		3 724 413
K8 Energieffektivisering Kulturhuset		3 700 000
Anpassn Normalmskolan Kök		3 594 875
Ombyggnad Västerhöjds Kök		2 474 112
Ombyggn Kontor Arenan		2 429 000
Finansierade Investering		2 421 023
Ombyggnad Läroverket Vux		2 216 857
Mossagårdens Förskola		1 979 111
Energieffektiviseringar Budg		1 782 029
Gruppbostad Hasslum		1 688 337
K8 Energieffektivisering Kulturhuset H26		1 520 156
K8 Radonåtgärder		1 244 988
Infrastruktur Arne Sandbergs V		1 043 446
Hemtjänstlokal Tidans Äb		852 992
Tak Över Bandyplan Billingehus		684 704
Åtgärder Stadion Billingen		619 991
Billingen Et 1 Konstsnö		431 028
K7 Laddstolpar		313 967
På Utökn 8 PI Lundagårdens Fsk		199 502
Skattegårdens Gruppbostad		186 829
Kapacitetsökning Gläntan Fsk		177 581
Billingecenter		160 498
Infrastruktur Billingen		92 457
Cykelleder Billingen		88 955
Anpassning Kök Fsk Gläntan		75 652
H22 Energieffektivisering Frös		73 395
K2 Takförstärkning		60 000
Infotorg Billingen		58 747
Välkomsttorg Billingen		54 420
Slalombacke		44 523
Konstsnö Etapp 2		34 270
K1 Cyckelparker Billingen		34 096

	2024-02-14 sid 4
Underskott	
Ombyggn Rydskolan	-11 781 951
Anpassn Södermalms Ip Etapp 2	-6 358 460
Boendesprinkler Solgårdens Åb	-1 887 033
Tekniska Fastighetsinve Budget	-1 666 914
K7 Led Byte Av Armaturer Vid Utfasning Av Äldre Belysning	-425 699
Tidanbadet	-288 491
Grundskoleplatser I Norra Skövde	-249 628
Grundskoleplatser I Södra Skövde	-242 087
K7 Solceller Etapp 1	-145 276
Grundskola 7-9 Inkl Anpassad Skola Science City	-102 020
Boendesprinkler Hentorps Åb	-66 460
SUMMA LOKALER	172 332 508
Reinvestering	
Budgetprojekt reinvesteringar	2 408 725
Reinvesteringar i samband med projekt 710228	27 104 862
Summa	29 513 587
Servicenämnd affärsverk	
Överskott Fiber	
Fibernät	657 053
Överskott VA	
Östra matningen	7 366 118
TRV Igelstorp	5 491 486
Gasanläggning Stadskvarn	5 000 000
Personalbyggnad	4 960 951
Klämmabäcken VA	4 416 858
Bio 4	3 202 086
VA till Truvel	2 619 674
Oml Sjövägen	1 733 469
Åkervägen vatten och serviser	498 293
LTA Vristulven	350 000
Fiber VA	286 050
Underskott VA	
Oml Hasslum	-1 447 487
Oml Tingsvägen	-563 715
Truvel apst	-489 745
TRV Altorp - Ulvåker	-78 699
Oml Gullvivevägen	-57 276
Norra Böja	-15 867
Oml Eriksdalsgatan	-13 545
VA till Norra Böja	-6 665
Summa VA	33 251 986
Summa Projekt	366 136 258

KS § 50/24 Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024

KS2024.0114

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	36/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	50/24

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att omfördela 1 990 000 kronor till servicenämnden för en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att investeringsbudgeten utökas med 397 565 253 kronor genom överföring av investeringsmedel från 2023 till 2024.

Yrkanden

Torbjörn Bergman (SP) yrkar på att överskottet för bredband ombudgeteras och att dessa medel används för att höja säkerheten i nätet.

Johan Ask (S) yrkar på bifall till huvudförslaget.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med huvudförslaget.

Bakgrund

Då kommunens investeringar pågår under flera år finns behov att överföra över- och underskott mellan åren tills dess att projekten avslutas. Nämnderna begär att ej förbrukade investeringsmedel under år 2023 överförs till investeringsbudgeten år 2024.

Nämnderna har inkommit med underlag gällande ombudgeteringar av investeringsmedel till enheten planering och styrning som sammanställt materialet. Ombudgetering av nämndernas inventarier uppgår till **31 428 995** kronor. I beloppet ingår **9 040 000** kronor för ersättningslokaler, generella och lönsamma investeringar. Ombudgeteringar kopplat till projekt uppgår **172 332 508** kronor för lokaler och **130 381 124** kronor för infrastruktur. Reinvesteringar i lokaler ombudgeteras ett överskott om **29 513 587** kronor. För taxefinansierad verksamhet omförs ett överskott om **33 909 039** kronor.

I samband med ombudgeteringen av kommunstyrelsens inventariemedel omfördelas 1 990 000 kronor till servicenämnden för att nyttjas till en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

De större överskotten återfinns i följande projekt: Stationsgatan ombyggnad, Stallsikenrondellen, Ytterområden generell, Gamla Törebodavägen, Anpassning kök, Upplevelsebad Rutchkanor, Billingebacken, Friidrottsanläggning och samlad särskola Ryd.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024
Ombudgetering investeringar 2023-2024 underlag för beslut

Skickas till

Samtliga nämnder
Ekonomichef
Redovisningschef

Från: "SK-FN-SSV-Kommunstyrelsen"
Skickat: den 15 mars 2024 14:30:00
Till: "Henrik Johansson" <henrik.a.johansson@skovde.se>; "Andreas Åkegård" <andreas.akegard@skovde.se>; "SK-FN-SEN-Servicenämnden" <SK-FN-SEN-Servicenaemnden@skovde.se>
Ämne: EXPEDIERING KS § 50/24 Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024
Bilagor: Beslut Kommunstyrelsen, 2024-03-11, Ärende 50_24, Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024.pdf, Anslagsbevis Kommunstyrelsen 2024-03-11.pdf

Hej, jag skickar detta beslut till er för kännedom. Jag ber er notera att ärendet i övrigt fortsätter i vissa delar vidare till kommunfullmäktige för beslut.

Skickas till
Servicenämnden
Ekonomichef
Redovisningschef

Med vänliga hälsningar

Marie Nylén
Registrator

Kommunledningsstaben
Enhet demokratistöd / Kansliavdelningen
Skövde kommun
541 83 Skövde

Direkt telefon 0500-49 74 42
Kontaktcenter telefon 0500-49 80 00

www.skovde.se

KSAU § 36/24

Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024

KS2024.0114

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	36/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att omfördela 1 990 000 kronor till servicenämnden för en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att investeringsbudgeten utökas med 397 565 253 kronor genom överföring av investeringsmedel från 2023 till 2024.

Yrkanden

Torbjörn Bergman (SP) yrkar på att överskottet för bredband ombudgeteras och att dessa medel används för att höja säkerheten i nätet.

Johan Ask (S) yrkar på bifall till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut, ställer dem mot varandra och konstaterar att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt föreliggande förslag.

Bakgrund

Då kommunens investeringar pågår under flera år finns behov att överföra över- och underskott mellan åren tills dess att projekten avslutas. Nämnderna begär att ej förbrukade investeringsmedel under år 2023 överförs till investeringsbudgeten år 2024.

Nämnderna har inkommit med underlag gällande ombudgeteringar av investeringsmedel till enheten planering och styrning som sammanställt materialet. Ombudgetering av nämndernas inventarier uppgår till **31 428 995** kronor. I beloppet ingår **9 040 000** kronor för ersättningslokaler, generella och lönsamma investeringar. Ombudgeteringar kopplat till projekt uppgår **172 332 508** kronor för lokaler och **130 381 124** kronor för infrastruktur. Reinvesteringar i lokaler ombudgeteras ett överskott om **29 513 587** kronor. För taxefinansierad verksamhet omförs ett överskott om **33 909 039** kronor.

I samband med ombudgeteringen av kommunstyrelsens inventariemedel omfördelas 1 990 000 kronor till servicenämnden för att nyttjas till en verksamhetsanpassning som avser säkerhetshöjande åtgärder i stadshuset.

Skövde kommun
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Protokollsutdrag

36 (53)

De större överskotten återfinns i följande projekt: Stationsgatan ombyggnad, Stallsikenrondellen, Ytterområden generell, Gamla Törebodavägen, Anpassning kök, Upplevelsebad Rutchkanor, Billingebacken, Friidrottsanläggning och samlad särskola Ryd.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Ombudgetering av investeringsmedel 2023-2024
Ombudgetering investeringar 2023-2024 underlag för beslut

Skickas till

Samtliga nämnder
Ekonomichef
Redovisningschef

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2024-02-22

Diarienummer: KS2024.0130-1

Handläggare: Lars Karlsson

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Beredning samhällsbyggnads förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta i enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande om en tidsbegränsad period om högst två år från den dag då genomförandeförordningen träder i kraft för följande dataset:

Kategori	Dataset enligt databasstruktur
Geospatiala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, administrativområden, geografiska namn
Jordobservation och miljö	Ortofoto, Hydrografi, Höjd, Stomnät

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att beslutet om undantag ska vara giltigt till den 9 februari 2025.

Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa ska vissa i förteckning angivna värdefulla dataset tillgängliggöras avgiftsfritt.

Efter den 9 februari 2025 behöver alla kommuner och myndigheter tillgängliggöra sina värdefulla dataset avgiftsfritt och kan då inte längre ta betalt för nämnda geodata på samma sätt genom tex geodataavtal och annan försäljning.

Lantmäteriet och SKR arbetar för att kommunerna ska få ersättning från staten som kompensation för detta. Men om man inte skulle komma överens om en ersättning till kommunerna så skulle Lantmäteriet behöva få ersättning från annat håll för att kunna upprätthålla den service och kvalitet av geodata som behövs för att kunna upprätthålla uppdraget att tillhandhålla geodata för bland annat samhällsbyggnad. Till exempel genom förhöjt kommunalbidrag.

Förutsatt att vissa av våra nuvarande geodataavtal kan omvandlas till avtal som istället handlar om arbetsuppdrag så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 600 000 kr. Skulle

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-22**

Diarienummer: **KS2024.0130-1**

Handläggare: **Lars Karlsson**

det vara svårt att ombilda avtalen, så Lantmäteriet helt står utan avtal, så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 1 200 000 kr.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

Handläggare

Lars Karlsson

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

KS § 51/24**Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt**

KS2024.0130

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	37/24
2 Kommunstyrelsen	2024-03-11	51/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar i enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande om en tidsbegränsad period om högst två år från den dag då genomförandeförordningen träder i kraft för följande dataset:

Kategori	Dataset enligt databasstruktur
Geospaciala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, administrativområden, geografiska namn
Jordobservation och miljö	Ortofoto, Hydrografi, Höjd, Stomnät

Kommunfullmäktige beslutar om undantag ska vara giltigt till den 9 februari 2025.

Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa ska vissa i förteckning angivna värdefulla dataset tillgängliggöras avgiftsfritt.

Efter den 9 februari 2025 behöver alla kommuner och myndigheter tillgängliggöra sina värdefulla dataset avgiftsfritt och kan då inte längre ta betalt för nämnda geodata på samma sätt genom till exempel geodataavtal och annan försäljning.

Lantmäteriet och Sveriges kommuner och regioner (SKR) arbetar för att kommunerna ska få ersättning från staten som kompensation för detta. Men om man inte skulle komma överens om en ersättning till kommunerna så skulle Lantmäteriet behöva få ersättning från annat håll för att kunna upprätthålla den service och kvalitet av geodata som behövs för att kunna upprätthålla uppdraget att tillhandhålla geodata för bland annat samhällsbyggnad. Till exempel genom förhöjt kommunalbidrag.

Förutsatt att vissa av våra nuvarande geodataavtal kan omvandlas till avtal som istället handlar om arbetsuppdrag så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 600 000 kr. Skulle

Skövde kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

40 (55)

det vara svårt att ombilda avtalen, så Lantmäteriet helt står utan avtal, så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 1 200 000 kr.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

KSAU § 37/24

Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

KS2024.0130

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2024-02-28	37/24

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta i enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande om en tidsbegränsad period om högst två år från den dag då genomförandeförordningen träder i kraft för följande dataset:

Kategori	Dataset enligt databasstruktur
Geospatiala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, administrativområden, geografiska namn
Jordobservation och miljö	Ortofoto, Hydrografi, Höjd, Stomnät

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att beslutet om undantag ska vara giltigt till den 9 februari 2025.

Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa ska vissa i förteckning angivna värdefulla dataset tillgängliggöras avgiftsfritt.

Efter den 9 februari 2025 behöver alla kommuner och myndigheter tillgängliggöra sina värdefulla dataset avgiftsfritt och kan då inte längre ta betalt för nämnda geodata på samma sätt genom till exempel geodataavtal och annan försäljning.

Lantmäteriet och Sveriges kommuner och regioner (SKR) arbetar för att kommunerna ska få ersättning från staten som kompensation för detta. Men om man inte skulle komma överens om en ersättning till kommunerna så skulle Lantmäteriet behöva få ersättning från annat håll för att kunna upprätthålla den service och kvalitet av geodata som behövs för att kunna

upprätthålla uppdraget att tillhandhålla geodata för bland annat samhällsbyggnad. Till exempel genom förhöjt kommunalbidrag.

Förutsatt att vissa av våra nuvarande geodataavtal kan omvandlas till avtal som istället handlar om arbetsuppdrag så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 600 000 kr. Skulle det vara svårt att ombilda avtalen, så Lantmäteriet helt står utan avtal, så skulle det innebära ett intäktsbortfall på ca 1 200 000 kr.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Skickas till

Sektor samhällsbyggnad

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-03-08**

Diarienummer: **KS2024.0162-1**

Handläggare: **Magnus Nilsson**

Kommunstyrelsen

Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att Alva Doyle (M) får kvarstå i förtroendeuppdraget som ersättare i valnämnden under återstoden av innevarande mandatperiod.

Bakgrund

Enligt 4 kap 7 § kommunallagen gäller att om en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. För en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sitt uppdrag under återstoden av mandattiden.

Av kommentarer och förarbeten framgår att bestämmelsen innebär att en ledamot eller ersättare i fullmäktige förlorar sitt uppdrag genast när valbarheten upphör. För andra förtroendevalda kvarstår uppdraget fram till nästa fullmäktigesammanträde. Den som då vill kvarstå i uppdrag får ansöka om detta till fullmäktige. Ärendet ska beredas som andra ärenden. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för de som tillfälligt vistas på annan ort, exempelvis för att studera, att behålla uppdraget.

I skrivelse har Alva Doyle (M) meddelat att valbarheten upphör på grund av flytt för studier. En sådan begäran är möjlig att bifalla eller avslå. Vid tillämpning av dessa regler bör kommunallagens regler om likställighet enligt 2 kap 3 § kommunallagen.

Eftersom ansökan är motiverad enligt de syften och skäl som anges för regeln om att få ha kvar sitt uppdrag under resten av mandatperioden föreslås att begäran ska bifallas.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-03-08**

Diarienummer: **KS2024.0162-1**

Handläggare: **Magnus Nilsson**

Skickas till

Kommunfullmäktige

Sökande förtroendevald

Handläggare

Magnus Nilsson

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

KS § 58/24**Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier**

KS2024.0162

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsen	2024-03-11	58/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att Alva Doyle (M) får kvarstå i förtroendeuppdraget som ersättare i socialnämnden under återstoden av innevarande mandatperiod.

Yrkanden

Martin Odenö (M) yrkar bifall till huvudförslaget med förtydligande att Alva Doyle (M) är ersättare i socialnämnden.

Beslutsgång

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut och att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att Alva Doyle (M) får kvarstå i förtroendeuppdraget som ersättare i socialnämnden under återstoden av innevarande mandatperiod.

Bakgrund

Enligt 4 kap 7 § kommunallagen gäller att om en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. För en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sitt uppdrag under återstoden av mandattiden.

Av kommentarer och förarbeten framgår att bestämmelsen innebär att en ledamot eller ersättare i fullmäktige förlorar sitt uppdrag genast när valbarheten upphör. För andra förtroendevalda kvarstår uppdraget fram till nästa fullmäktigesammanträde. Den som då vill kvarstå i uppdrag får ansöka om detta till fullmäktige. Ärendet ska beredas som andra ärenden. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för de som tillfälligt vistas på annan ort, exempelvis för att studera, att behålla uppdraget.

I skrivelse har Alva Doyle (M) meddelat att valbarheten upphör på grund av flytt för studier. En sådan begäran är möjlig att bifalla eller avslå. Vid tillämpning av dessa regler bör kommunallagens regler om likställighet enligt 2 kap 3 § kommunallagen.

Eftersom ansökan är motiverad enligt de syften och skäl som anges för regeln om att få ha kvar sitt uppdrag under resten av mandatperioden föreslås att begäran ska bifallas.

Skövde kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag

53 (55)

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Skickas till

Kommunfullmäktige
Sökande förtroendevald

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-03-08**Diarienummer: **KS2024.0163-1**Handläggare: **Magnus Nilsson**

Kommunstyrelsen

Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att Simon Wallin (M) får kvarstå i förtroendeuppdraget som ersättare i valnämnden under återstoden av innevarande mandatperiod.

Bakgrund

Enligt 4 kap 7 § kommunallagen gäller att om en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. För en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sitt uppdrag under återstoden av mandattiden.

Av kommentarer och förarbeten framgår att bestämmelsen innebär att en ledamot eller ersättare i fullmäktige förlorar sitt uppdrag genast när valbarheten upphör. För andra förtroendevalda kvarstår uppdraget fram till nästa fullmäktigesammanträde. Den som då vill kvarstå i uppdrag får ansöka om detta till fullmäktige. Ärendet ska beredas som andra ärenden. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för de som tillfälligt vistas på annan ort, exempelvis för att studera, att behålla uppdraget.

I skrivelse har Simon Wallin (M) meddelat att valbarheten upphör på grund av flytt för studier. En sådan begäran är möjlig att bifalla eller avslå. Vid tillämpning av dessa regler bör kommunallagens regler om likställighet enligt 2 kap 3 § kommunallagen.

Eftersom ansökan är motiverad enligt de syften och skäl som anges för regeln om att få ha kvar sitt uppdrag under resten av mandatperioden föreslås att begäran ska bifallas.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-03-08**

Diarienummer: **KS2024.0163-1**

Handläggare: **Magnus Nilsson**

Skickas till

Kommunfullmäktige

Sökande förtroendevald

Handläggare

Magnus Nilsson

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

KS § 59/24**Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier**

KS2024.0163

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsen	2024-03-11	59/24

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att Simon Wallin (M) får kvarstå i förtroendeuppdraget som ersättare i valnämnden under återstoden av innevarande mandatperiod.

Bakgrund

Enligt 4 kap 7 § kommunallagen gäller att om en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. För en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sitt uppdrag under återstoden av mandattiden.

Av kommentarer och förarbeten framgår att bestämmelsen innebär att en ledamot eller ersättare i fullmäktige förlorar sitt uppdrag genast när valbarheten upphör. För andra förtroendevalda kvarstår uppdraget fram till nästa fullmäktigesammanträde. Den som då vill kvarstå i uppdrag får ansöka om detta till fullmäktige. Ärendet ska beredas som andra ärenden. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för de som tillfälligt vistas på annan ort, exempelvis för att studera, att behålla uppdraget.

I skrivelse har Simon Wallin (M) meddelat att valbarheten upphör på grund av flytt för studier. En sådan begäran är möjlig att bifalla eller avslå. Vid tillämpning av dessa regler bör kommunallagens regler om likställighet enligt 2 kap 3 § kommunallagen.

Eftersom ansökan är motiverad enligt de syften och skäl som anges för regeln om att få ha kvar sitt uppdrag under resten av mandatperioden föreslås att begäran ska bifallas.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Svar på ansökan om fortsatt förtroendeuppdrag, flytt på grund av studier

Skickas till

Kommunfullmäktige
Sökande förtroendevald

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-03-06**

Diarienummer: **KS2024.0039-1**

Handläggare: **Camilla Arvidsson**

Kommunfullmäktige

Redovisning av motioner under beredning 2024

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar godkänna redovisningen av motioner och medborgarförslag under beredning.

Bakgrund

I arbetsordningen för Skövde kommunfullmäktige anges att kommunstyrelsen årligen ska redovisa motioner och medborgarförslag under beredning vid kommunfullmäktiges ordinarie april- och oktobersammanträden.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Redovisning av motioner under beredning 2024

Motioner under beredning 2024, april

Medborgarförslag under beredning 2024, april

Handläggare

Camilla Arvidsson

Kommunstyrelsen

Skövde kommun

Besöksadress

Stadshuset, Fredsgatan 4, Skövde

Postadress

Skövde kommun, 54183 Skövde

Kontaktcenter

Telefon: 0500-49 80 00

Webbplats

Skovde.se

BILAGA

Datum: 2024-03-06

Diarienummer: KS2024.0039-2

Handläggare: Camilla Arvidsson

Motioner under beredning 2024, april

I arbetsordningen för Skövde kommunfullmäktige anges att kommunstyrelsen årligen ska redovisa motioner under beredning vid kommunfullmäktiges ordinarie april- och oktobersammanträden. Nedan följer april månads redovisning.

Ärendenr.	Ärendetitel	Ärendetyp
KS2024.0058	Motion om elsparkcyklar i Skövde stad (L)	2024-01-29 Anmäld KF
KS2024.0057	Motion Låt inte Heidelberg vara bättre förberedd än Skövde kommun (L)	2024-01-29 Anmäld KF
KS2023.0458	Motion om långsiktig hållbar elproduktion (V) (C) (MP)	2023-12-11 Anmäld KF
KS2023.0446	Motion att skapa fritidsgård för motorintresserade ungdomar (SD)	2023-12-11 Anmäld KF 2024-02-28 Remittering KSAU
KS2023.0424	Motion om flytt av Skövde Turistcenter från Regionens Hus till Skövde kulturhus samt utökning av Turistcenters öppettider (SD)	2023-12-11 Anmäld KF 2024-02-28 Remittering KSAU
KS2023.0421	Motion om AI-utbildning och källkritisk granskning (L)	2023-11-20 Anmäld KF 2024-02-28 Remittering KSAU
KS2023.0391	Motion om att anmälningsplikt inte bör införas i kommunal verksamhet (C) (MP) (V)	2023-10-30 Anmäld KF 2024-02-28 Remittering KSAU
KS2023.0390	Motion om att utveckla lokalsamhället i och runt Stöpen (MP)	2023-10-30 Anmäld KF Remittering KSAU
KS2023.0381	Motion om hållbar energiförsörjning till fjärrvärmenätet (MP)	2023-10-30 Anmäld KF Remittering KSAU
KS2023.0360	Motion om Syn- och hörselinstruktör (L)	2023-10-30 Anmäld KF 2024-02-28 Remittering KSAU
KS2023.0326	Motion om Nej till uranbrytning i Skövde kommun (V)	2023-09-18 Anmäld KF 2023-12-13 Remittering KSAU
KS2023.0325	Motion om att flytta förskolan Vargkulan i Varola (V)	2023-09-18 Anmäld KF 2023-12-13 Remittering KSAU
KS2023.0301	Motion om utveckling från minutstyrd till tillitsbaserad styrning (L)	2023-09-18 Anmäld KF 2023-12-13 Remittering KSAU
KS2023.0268	Motion om att ta fram en klimatanpassningsplan (SP) (MP)	2023-06-19 Anmäld KF 2023-12-13 Remittering KSAU
KS2023.0267	Motion om vattenmätning för att spåra narkotikabruk (L)	2023-06-19 Anmäld KF 2024-01-15 Remitterad SEN

BESLUT/SKRIVELSE/FÖRELÄGGANDE/MEDDELANDE

Datum: 2024-03-15 Diarienummer: KS2024.0039-2 Handläggare: Camilla Arvidsson

KS2023.0239	Motion om rörlighet för flyktingar från Ukraina (SP)	2023-05-27 anmäld KF 2023-09-28 Beredning KS samt remittering SON Behandlas KSAU
KS2023.0192	Motion om att minska Emissionerna av växthusgaser från skog och mark (MP) och (V)	2023-04-24 Anmäld KF 2023-09-27 Beredning KS Behandlas KF
KS2023.0181	Motion om förstärkt elevhälsa för aktiviteter för ungdomars psykiska hälsa (L)	2023-04-24 anmäls KF 2023-09-27 remitterad BUN Behandlas KSAU
KS2023.0165	Motion om ekologiskt fotavtryck (MP) och (V)	2023-04-24 anmäls KF 2023-09-27 Bered. KS Behandlas KF
KS2023.0150	Motion om framtagande av detaljplan för Simsjöns fritidsområde (SD)	2023-03-27 anmäld KF 2023-09-27 Beredning KS Behandlas KF
KS2023.0148	Motion om energiförsörjningsplan (MP) (C)	2023-02-27 anmäld KF 2023-05-03 Beredning SSB Behandlas BSB
KS2023.0146	Motion om att genomföra en översyn av Skövde kommuns skollokaler (C)	2023-02-27 anmäld KF Remitterad SEN Behandlas KSAU
KS2023.0098	Motion om förenklat system för föreningars tillgång till kommunens lokaler (L)	2023-01-30 anmäld KF 2023-12-05 Svar SEN Behandlas KSAU
KS2023.0057	Motion om ytterligare idrottshall i Stöpen (SD)	2023-01-30 anmäld KF 2023-01-26 Svar KFN Behandlas BSB

BESLUT/SKRIVELSE/FÖRELÄGGANDE/MEDDELANDE

Datum: 2024-03-15

Diarienummer: KS2024.0039-3

Handläggare: Camilla Arvidsson

Medborgarförslag under beredning 2024, april

I arbetsordningen för Skövde kommunfullmäktige anges att kommunstyrelsen årligen ska redovisa motioner under beredning vid kommunfullmäktiges ordinarie april- och oktobersammanträden. Nedan följer april månads redovisning.

Ärendnr.	Ärendetitel	
KS2023.0164	Medborgarförslag om tömningspunkter för gästande bussar	2023-03-27 Anmäld KF 2024-02-28 KSAU Behandlas KS

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: **2024-02-09**

Diarienummer: **KS2024.0005-4**

Handläggare: **Camilla Arvidsson**

Kommunfullmäktige

Anmälningsärenden kommunfullmäktige 25 mars 2024

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar anse redovisade handlingar som anmälda.

Kommunfullmäktige beslutar godkänna följande avsägelser:

Bakgrund

Nedanstående handlingar har inkommit till kommunfullmäktige.

Handlingar

Tjänsteutlåtande: Anmälningsärenden kommunfullmäktige 25 mars 2024

Skrivelse till alla politiska partier i Kommunfullmäktige om bussförbindelser till Tidan

Skrivelse Vädjan om att motta donationen av Ryttmästarbostället

Skrivelse till samtliga politiker i Skövde kommun om välfärd, mänskliga rättigheter och att följa kommunallagen - GDPR-maskad

Missiv, Revisorernas revisionsplan 2024

Revisionsplan med riskanalys 2024, Skövde

Handläggare

Camilla Arvidsson

Kommunstyrelsen

Från: "Roger Larsson" <roger.larsson.tidan@gmail.com>
Skickat: den 9 februari 2024 17:08:15
Till: skovdekommun@skovde.se
Ämne: Önskan att detta förmedlas till alla politiska partier i Komunförmäktge.

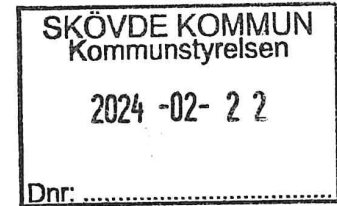
Vi i Tidan är tacksamma för att ni tar intresse av de små orterna i Skövde kommun.

Vi har varit i kontakt med Västtrafik angående förbindelser mellan de norra orterna på helgerna. Idag finns inga förbindelser mellan Skövde och ett flertal orter efter klockan 14:00 på lördag-söndag. Detta gör det omöjligt att ta del av teater, bio,sport eller restauranglivet för alla som saknar bil eller som måste ha en chaufför för att ta sig hem om man skulle vilja ta ett glas vin till maten. Det som Skövdebor tar som naturligt för centralt boende skattebetalare finns inte för oss.

Vid kontakter med Västtrafik lovade man ändring 1/6 2022, senare samma datum 2023 och nu hoppas jag på hjälp från Er politiker att det äntligen sker 2024.

Vi är också skattebetalare och varför ska Västtrafik bestämma om jag vill gå på handboll eller fotboll eller ishockey eller andra kulturarrangemang, som för det mesta inträffar på helger.

Med vänliga hälsningar
Roger Larsson
Ordförande Utvecklingsgrupp Tidanbygden
073-4174361

Skövde kommun

Fredsgatan 4

541 83 Skövde

Västergötlands fornminnesförenings styrelse och Garnisonsmuseum Skaraborgs styrelse har blivit informerade om att Skövde kommunstyrelsens arbetsutskott avser föreslå kommunen att avstå från ett donationserbjudande från Bernhard Englund, Skövde, om övertagande av det unika, nationellt välkända Ryttmästarbostället vid Simsjön i Skövde med sin omfattande, värdefulla samling av föremål tillhörande en sådan gård.

Våra båda föreningar är två, helt ideellt arbetande folkbildningsorganisationer med uppgift att söka levandegöra vår lokala och regionala historia. Västergötlands fornminnesförening har med början år 1863 samlat in föremål och dokument från hela landskapet Västergötland och byggt Västergötlands museum med tillhörande fornby jämte Kråks herrgård och dess flygelbyggnader – sett till dess samlingar Sveriges största länsmuseum. Utöver sin uppgift att ingå i styrelsen för den sedan 1977 med regionen och Skara kommun bildade stiftelsen för museet bedriver föreningen en omfattande folkbildningsverksamhet.

Garnisonsmuseet Skaraborg med sin slutliga placering i Axvall har sedan slutet av 1800-talet arbetat med att på olika sätt visa upp och dokumentera landskapets militärhistoria. - En militärhistoria som lagt en betydelsefull grund för Skövde kommuns utveckling genom det i början av 1900-talet genomförda överflyttandet av regementen från sina ursprungliga placeringar på bland annat Axevalla hed till den blivande garnisonsstaden Skövde – nu en av landets största garnisoner, om inte den största En garnisonsstad vars betydelse kommer att öka ytterligare genom Sveriges blivande anslutning till försvarsorganisationen NATO.

Vår historia sedan medeltiden fram till modern tid har inneburit svåra påfrestningar och stora umbäranden. Utan ett omfattande återberättande av denna historia har nutidsmänniskan svårt att ta till sig vad gångna tiders människor, våra släktingar, har åstadkommit och betytt för oss idag och den trygghet och välfärd som är en bärande del i vår tillvaro. En kunskap som är helt nödvändig för att få tillräckligt perspektiv på oss själva.

Den förnämliga institution som Ryttnästorbostället i Skövde utgör är en mycket betydelsefull del av denna vår historia och lämnar unika, mycket värdefulla bidrag till vår förståelse för livsvillkoren under gångna tider. Bernhard Englund har oegennyttigt byggt upp denna anläggning, som även fortsättningsvis kommer att tjäna Skövde och Västsverige väl som en betydelsefull inspirationskälla till fantasi och kunskapsuppbyggnad och lämna ett betydelsefullt bidrag till kulturturism av ekonomiskt värde för kommunen.

I marknadsföringen av varje kommun ingår oftast att redovisa händelser, byggnader och platser som speciellt utmärker den. Det är detta som är den väsentligaste ingrediensen i att locka turister att besöka den egna kommunen. Vad blir kvar om man gör sig urarva och låter en av de fåtaliga bemärkta historiska besökspunkterna försvinna? Det är kultur och kulturarv som skapar attraktivitet i marknadsföringen av en kommun visar all forskning!

Ledamoten av det finanspolitiska rådet, förra chefsekonomen för LO, Laura Hartman, har i ett intressant debattinlägg i Dagens Nyheter den 13 februari framhållit att "ett gott samhälle räknar även kultur som investering." Hon nämner, att hon i en utredning kartlagt kulturens offentliga finansiering 50 år bakåt i tiden. Hon säger att "fram tonar en nedåtsluttande kurva sedan 1980-talet – bortsett från de exceptionella pandemiåren. Framför allt gäller detta kommuner och regioner vars finansiering minskat från 0,5 till 0,3 procent av BNP." Hon framhåller vidare att "kulturen är ett utmärkt exempel på ett område som skapar stora och långsiktiga värden bortom de ekonomiska."

Hon säger avslutningsvis: "Mitt under brinnande krig är det ukrainska folket starkt engagerat för att bevara sin historia, identitet och gemenskap. Viljan att försvara kulturen gör kriget värt att utkämpa. Jag önskar att det synsättet mer kunde präglade utformandet av den nya ansvarsfulla politiken i Sverige."

Styrelserna för Västergötlands fornminnesförening och Garnisonsmuseet Skaraborg vädjar till Skövde kommun att motta donationen av Ryttnästorbostället i Skövde.

Våra båda föreningar deltar gärna i utredandet av formerna för bevarandet av denna anläggning.

Skövde 2024-02-22

Ragnar Sigsjö
ordförande i Västergötlands
Fornminnesförening

Dag Ahlenius
f.d ordförande i Västergötlands
Fornminnesförening

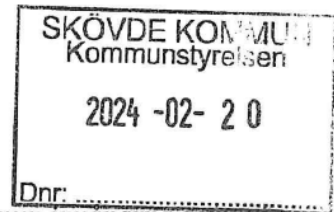
(Nils Smith)

Nils Smith
ordförande i Garnisonsmuseum
Skaraborg

Nils Erik Nilsson
chef för Garnisonsmuseet

Till samtliga politiker i kommunen!

Hur har Ni politiker tänkt Er att upprätthålla Ert anseende gentemot kommun invånarna som dessutom betalar kommunalskatt, för att Ni skall ge invånarna den servicen som det står i kommunlagen? Samt, ge dem det som de betalar för?

Även ge invånarna den respekten som Ni inte ger dem, för deras mänskliga rättigheter och de lagar som de har att åberopa i lagen som är deras lagliga rättigheter som Ni nu har med ert oresonliga handlande tagit bort allt detta för kommun invånarna.

När ingen som arbetar på kommunen respekterar folkets mänskliga rättigheter och ger dem en välfärd som är värd namnet, även kunna bo och leva i denna kommun.

Utan att bli utsatt för brott av de tjänstemän och anställda som har ansvar för att ge invånarna den tryggheten, som det står i kommunlagen. När myndigheter, kommuners tjänstemän är till för medborgarna och inte tvärtom.

Det är bevisat nu, att Ni inte följer lagstiftningen och ni har anställda som inte följer de lagar som råder, så att de som blir utsatta för dessa anställda blir inte betrodd. Inte heller tar Ni tag i det och gör någon åtgärd, mer än att fortsätta med kränkningarna.

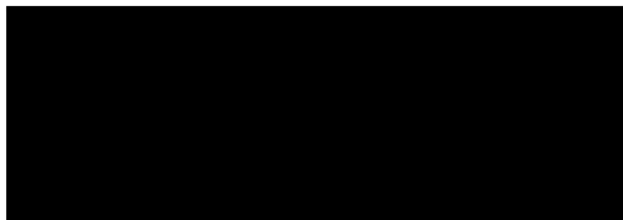
När de anklagar sina medmänniskor för brott som de inte har gjort. Sen så skyddar deras chefer dem, så att de inte kommer att bli fällda. Då de skyddar mer sina anställda än dem som de utsätter för brott, falska anklagelser, och skapar sina offer en otrygghet.

Vem kan man då lita på? När politikerna brister i sitt uppförande och låter folket betala för deras olagliga arbetsmetoder som de nu har gjort lagliga. Detta kallar de för demokrati och rättsäkert, där endast den offentliga tjänstemannen har skydd i lagen.

När Ni politiker vägra era invånare få ett boende och slippa ligga ute i kylan och frysa ihjäl. Medan Ni själva har det varmt och skönt i era hem på invånarnas bekostad.

Detta kalla Ni politiker för demokrati och rättsäkert. När det nu står i mänskliga rättigheter, att staten skall se till att varje medborgare får sina lagliga rättigheter, då Ni är statens tjänstemän som skall förverkliga detta, men har nu brustit fullständigt.

Då Ni har nu med står portit brutit mot lagstiftningen och som där det står, så skall staten har betalt för att folket inte följer lagstiftningen, men Ni som politiker anser er inte behöva följa lagstiftningen, och slippa betala böter till staten, så är det Ni som är den största skurken i dramat, och det är Ni som är skuld till denna orättvisa i samhället.

Floby 17 Feb 2024

För kännedom:
Kommunfullmäktige

Revisorernas riskanalys och revisionsplan 2024

Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionsred, all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför deras beslut i ansvarsfrågan.

I enlighet med Kommunallagen prövar revisorerna om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Som underlag för sitt arbete genomför revisorerna årligen en riskanalys. Med stöd av denna analys avgör revisorerna vad granskningsarbetet ska inriktas mot. Riskanalysen och prioriteringarna syftar även till att minimera revisorernas risk att göra felaktiga uttalanden i revisionsberättelsen. Riskanalysen ämnar också minimera revisionsrisken, alltså att revisorerna granskar det som är mindre väsentligt.

I revisionsplanen sammanfattar revisorerna sina överväganden och planering av arbetet varje år. Ytterligare prioriteringar och övervägande om behov av granskningar sker löpande under verksamhetsåret.

Som en del i revisorernas strävan om öppenhet och kommunikation kring revisionens roll och ansvar överlämnar revisorerna härmed revisionsplanen för 2024 till kommunfullmäktige för kännedom.

Skövde 2024-02-19

För revisorerna i Skövde kommun

Samuel Andersson
Ordförande

Bjarne Medin
Vice ordförande

Revisionsplan med riskanalys

Skövde kommun

2024-02-19

Innehållsförteckning

1

INLEDNING

2

RISKANALYS

3

REVISIONSPLAN / REVISIONSAKTIVITETER 2024

3

TIDIGARE GENOMFÖRDA GRANSKNINGAR

1. Inledning

Revisorernas uppdrag

Revisorernas uppdrag och roll

Revisionsuppdraget är definierat i kommunallagens (KL), tolfte kapitel. Revisorerna granskar årligen, i den omfattning som följer av god revisionssed, all verksamhet som bedrivs inom styrelsens/nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmanrevisorer som utsetts i juridiska personer enligt kommunallagen (hel- och delägda bolag), även verksamheten i de juridiska personerna.

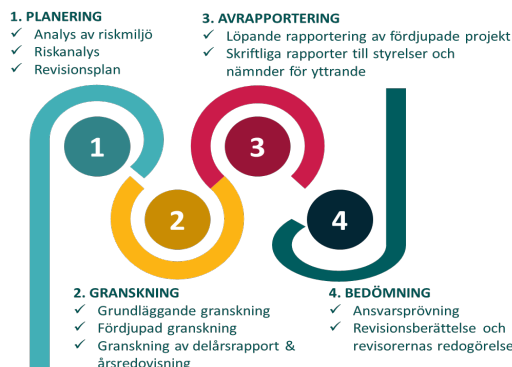
Uppdraget utgörs ytterst av att pröva ansvarstagandet och uttala sig om detta till fullmäktige inför dess beslut i ansvarsfrågan. I enlighet med KL prövar revisorerna om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande och
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna ska granska och pröva enligt *god revisionssed*. God revisionssed är inte reglerad i lag eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet. Den formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet.

Revisionsprocessen

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår, från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen. Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan. Revisionsprocessen är uppdelad i fyra delar – *planera, granska, avrapportera och bedöma*. Revisorerna har ansvar för hela revisionsprocessen och beställer de granskningar m.m. som ska genomföras av de sakkunniga.

Med resultatet av årets granskning som grund prövar revisorerna om styrelsen och nämnderna har fullgjort sina uppdrag. Under denna process beaktar revisorerna information som inhämtas från andra revisorer inom kommunens verksamhet – lekmanrevisorer och yrkesrevisorer i kommunens företag, revisorer i kommunalförbund och finansiella samordningsförbund med flera. Informationen har betydelse för att revisorerna ska kunna pröva med en helhetssyn dvs. hela den kommunala verksamheten.

Revisorernas uppfattning i ansvarsfrågan förmedlas till fullmäktige i form av ett särskilt uttalande i revisionsberättelsen. Revisorerna prövar ansvaret såväl kollektivt, dvs. för hela styrelsen eller nämnden, som individuellt för enskilda ledamöter. Det kollektiva ansvaret är utgångspunkten.

1. Inledning

Syftet med riskanalysen

I enlighet med vad som framgår av "God revisionssed i kommunal verksamhet" så är det revisorerna som ansvarar för risk- och väsentlighetsbedömningen. Med stöd av denna analys avgör revisorerna vad granskningsarbetet ska inriktas mot. Riskanalysen och prioriteringarna syftar även till att minimera revisorernas risk att göra felaktiga uttalanden i revisionsberättelsen. Riskanalysen ämnar också minimera revisionsrisken, alltså att revisorerna inte granskar det som är mest väsentligt.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har definierat *risk* enligt följande: "En risk är en oönskad händelse som vi kan bedöma sannolikheten för att den ska inträffa. En risk är också en handling/brist på handling av styrelse eller nämnd som påverkar kommunen/invånarna/personalen negativt". SKR använder vidare begreppet *väsentlighet* som "värdet av en identifierad risk". Dessa definitioner är utgångspunkten för revisorernas analys.

Syftet med riskanalysen är således att identifiera de största riskerna som finns inom verksamheter, funktioner och processer i kommuner. Olika perspektiv kan också anläggas så som hållbarhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Granskningen riktas mot väsentliga områden med högre risk utifrån perspektiven styrning, kontroll, effektivitet och kvalitet.

Riskinventering

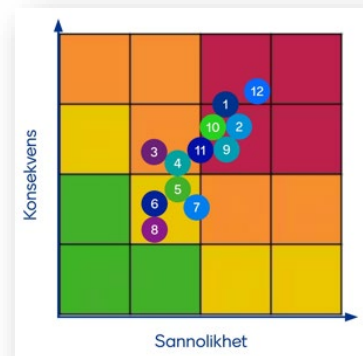
För att revisorerna ska kunna genomföra en riskvärdering av händelser som kan påverka, hindra eller hota måluppfyllelsen inom den kommunala verksamheten är det av vikt att en riskinventering genomförs.

Inventeringen innefattar såväl interna som externa faktorer såsom omvärldsförändringar, väsentliga händelser inom kommunen/regionen, intern kontroll, samverkan med närliggande kommuner/regioner, resultatet av tidigare års fördjupade granskningar inklusive granskning av årsbokslut och delårsbokslut samt övergripande finansiell analys. Omnämnda faktorer tar sin utgångspunkt i fullmäktiges mål.

Inventeringen tar även hänsyn till nationella trender och förändrad lagstiftning. Med hjälp av offentlig statistik identifieras områden där kommunen/regionen avviker negativt i jämförelse med liknande kommuner/regioner, länet och riket.

Utifrån riskinventeringen, annan kunskapsinhämtning och information från förtroendevalda och tjänstepersoner, bedömer därefter de förtroendevalda revisorerna identifierade risker utifrån *sannolikheten* att de inträffar och vilken *konsekvens* de får. Värdering av sannolikhet utgår bland annat från bedömning av kvaliteten i styrelsens och nämndernas egen omvärldsbevakning, riskanalys och interna styrning och kontroll.

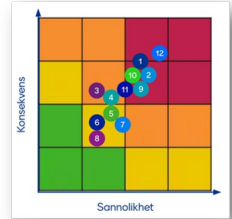
Riskinventeringen är ett stöd i arbetet med att planera framtida revisionsinsatser och på vilket sätt granskning ska ske av identifierade områden. Revisorernas ställningstagande sammanställs sedan i en revisionsplan.

2.Risikanalys

Risikinventering och riskvärdering

Konsekvens

Bilden är arbetsmaterial, och hämtad från revisorernas riskarbete

© 2024 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

2.Riskanalys

Granska

Riskinventering och riskvärdering

Risk	Ansvarig nämnd / bolag
Risk för att vården till äldre påverkas av bristande språkkunskaper hos personal	Vård- och omsorgsnämnden
Risk att ej klara kompetensförsörjningen	Kommunövergripande
Risk för hög personalomsättning och utmaningar att attrahera kompetent personal	Kommunövergripande
Brister i arbetet att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbedrägerier i kommunkoncernen	Kommunövergripande
Bristande uppföljning av placeringar på HVB för barn	Socialnämnden
Risk för bristande arbete för att hantera cyberhot	Kommunövergripande
Kompetensförsörjningsplaner för att behålla och attrahera personal är ej tillräckliga	Vård- och omsorgsnämnden
Bristande uppföljning / kvalitetssäkring av familjehem och HVB – hem	Socialnämnden
Risk för bristande kompetensutveckling av kommunens anställda	Kommunövergripande
Brister i rutiner och hantering av orosanmälan	Socialnämnden

2.Riskanalys

Granska

Riskinventering och riskvärdering

Risk	Ansvarig nämnd / bolag
Bristande uppföljning av ekonomiskt underskott och vidtagna åtgärder	Socialnämnden
Risk att det saknas utbildad personal, bland annat inom fritidshemmen	Barn- och utbildningsnämnden
Risk att nämndens ansvarsområde inte är tydliggjort	Bygglovsnämnden
Risk för långa handläggningstider	Socialnämnden
Risk att det saknas förebyggande arbete för nyanlända, vilket kan leda till utanförskap (mål 10, Agenda 2030)	Socialnämnden
Risk att kommunen ej uppfattas som en attraktiv arbetsgivare (mål 8, Agenda 2030)	Kommunövergripande
Brister i arbetet att integrera nyanlända så att de kommer vidare mot arbete och studier (mål 10, Agenda 2030)	Socialnämnden
Risk att arbetsmiljön inom skolan ej är hållbar	Barn- och utbildningsnämnden
Risk för ökat ekonomiskt bistånd	Socialnämnden
Risk för långa ledtider vid hantering av bygglov	Bygglovsnämnden

2.Risikanalys

Granska

Risikinventering och riskvärdering

Risk	Ansvarig nämnd / bolag
Risk för bristande kompetensförsörjning i och med avsaknad av tydliga underlag (ex. analys)	Kommunövergripande
Risk att kommunens tekniska säkerhetsåtgärder ej är ändamålsenliga vid eventuella it-attacker	Kommunövergripande
Risk med ökade energipriser	Skövde Energi AB

3. Revisionsplan / revisionsaktiviteter 2024

Planerade revisionsaktiviteter

Detta är en preliminär planering av revisorerna. Granskningar och aktiviteter kan tillkomma och justeras utifrån förändrade riskanalys under året.

Fördjupade granskningar

Granskningar	Berörda nämnder / styrelse
Granskning av kvalitetssäkring av placeringar samt HVB och familjehem	Socialnämnden
Granskning av styrning och ledning avseende myndighetsutövande i samhällsbyggnadsfrågor	Kommunstyrelsen, bygglovsnämnden

Övriga granskningar och revisionsaktiviteter

Revisionsaktivitet / granskning	Berörda
Grundläggande granskning nämnder och styrelse	Nämnd/styrelsepresidium samt förvaltningschefer
Grundläggande granskning kommunala bolag	Styrelsepresidium samt VD

4. Tidigare genomförda granskningar

Tidigare genomförda fördjupningsgranskningar 2022-2023

Tidigare genomförda granskningar	Ansvarig nämnd	År
Granskning av kommunens arbete med digitalisering	Kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden, servicenämnden samt bygglovsnämnden	2022
Granskning av övergångar mellan olika skolverksamheter och skolenheter	Barn- och utbildningsnämnden	2022
Granskning av kommunens måltidsverksamhet	Servicenämnden	2022
Granskning av krisberedskap	Kommunkoncernen	2022
Granskning av det förbyggande arbetet mot välfärdsbedrägerier	Kommunkoncernen	2022
Granskning av hur kommunen arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare	Kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden	2023
Granskning av förebyggande insatser till barn och unga	Socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden	2023
Granskning av information- och it-säkerhet	Kommunstyrelsen, samtliga nämnder	2023
Granskning av beredskap för säkerställd dricksvattenproduktion samt granskning av underhåll av VA-infrastrukturen	Servicenämnden	2023

kpmg.com/socialmedia

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2023 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Public

Denna behandling '48/24 Valärenden' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '49/24 Avslutning' har inget tjänsteutlåtande.